

Библиотека
САВРЕМЕНА КЊИЖЕВНОСТ

Књига 387

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2020

(Приредио Ђорђе Оташевић)

Алма

Београд, 2021

БЕЗАЗЛЕНО

Почело је безазлено. Ваљало се као грудва снега, која је постајала све већа спуштањем низ брдо. Само, ово није било брдо. Била је то планина. Самим тим и грудва је била толика да је нико више није могао игнорисати кад се зауставила у подножју. Људи, који су ту живели, плашили су се.

А онда је изненада грануло сунце и грудветина је почела да се топи.

Људи су и даље страховали.

Русомир Д. Арсић

А НЕЋУ НИ ПОСЛЕ

Идући ка небу, видео сам МНОГО МЕНЕ који ме прате. Свако би да је што даље од мене, али бадава, без мене не могу ни педаљ навише.

Једног тренутка сам приметιο да ме нема. МНОГО МЕНЕ је наставило пут неба.

И дан-данас се ништа не мења. Мене нема, а МНОГО МЕНЕ је на претек.

Можда је све ово другачије, али чему да вас лажем када то нисам чинио до исписивања ових редова.

А НЕЋУ НИ ПОСЛЕ.

Ванчо Арсов

РЕТРОСПЕКТИВА

Леви се брк осмехује; десни – намигује! Испод њих је врело речи које чекају да изађу! Брзином ветра... Или брзином светлости! Ха-ха-ха! Само брзином вашег писаћег строја! Уста изговоре само оно што је – написано!

Прича се наставља! Прича је едукативна!

Ко прочита – сазна истину! А истина је само једна! Живети по нормативу – да само Добро влада светом! Јесте, Зло понекад изађе из мрачних дубина Душе, али кад Сунце обасја Срце – сети се Човек зашто живи на овом свету!

Добро је кад се уради нешто заиста лепо, добро је кад Писац напише причу за све оне који су скренули с правог пута! Добро је кад се сви сложе да је Љубав заједничка и да је само једна истина: живети за Љубав!

Тек онда, кад се сазна смисао постојања, Човек постаје права личност. За пример својима и узор будућих поколења! Јер Љубав је вечна и универзална!

Љубав је кад срце куца у ритму Васионе; Љубав је кад Човек дохвати звезду с неба и поклони је вољеној особи. Љубав је кад Човек живи за друге, кад њима Душу остави!

Љубав је то – једном и заувек! Љубав је то, заиста!

И зато је настала ова прича!

КАНТ

– Спремај се, идемо да видиш гдје ћеш нас покопати.

– Не могу, нема шансе. То је морбидно. Живи сте, здрави. Зашто уопће размишљате о томе?

– Зато што хоћемо да знамо гдје ћемо бити кад умремо.

Црна кована ограда, ситни шљунак увлачи се под сандале. Цврчци. Реквијем?

– Ето! – мама поносно шири руке према граници са уклесаним именима, датумима рођења и двије пртице.

– Ти само додај вријеме смрти и ако може, уплати лимену глазбу. Да одемо с пјесмом. И да знаш да има мјеста и за тебе кад већ нећеш да се вратиш овамо док си жива.

Одмичем се без ријечи, гледам са узвисине на море које се пресијава под нама. Чујем очеве кораке.

– Имаћу најбољи поглед.

Очи му сијају од задовољства.

– Тата, ово је гробље. Не можеш имати поглед. Бићеш под земљом.

– Ја знам да нећу у пакао, био сам добар човјек. То значи да идем горе. – показује прстом.

– Ти си атеиста.

– Па шта?

– Ако нема пакла, онда нема ни раја.

- Па шта онда има?
- Нема ништа. Затрпају те земљом, иструнеш и тачка. Пика се само надземни дио живота.
- Љут је, видим. Одмиче се пар корака.
- Упире прстом – Све мораш покварит.
- Кад сте прије опет загужавали?
- Опет она, а ти јој правиш мјесто међу нама.
- А може ли макар на кант?

ЂЕРКА

Сваког дана пролази поред некадашње продавнице текстилне конфекције чији је излог облепљен страницама дневних новина. На једној од њих је фотографија насмејаног младића испод које пише „Био је превише добар за овај свет“. Она размишља прво о томе како не би волела да буде превише добра за овај свет, а затим о томе како није у реду да та фотографија годинама стоји тако заробљена у излогу. Шта ако младићева мајка свакодневно пролази поред истог тог излога и тај је новински чланак који су сви осим ње давно заборавили изнова и изнова враћа у дан када је изгубила дете?

На тренутак осети олакшање што никада неће бити мајка. Рекли су јој то пре две године, пре него што су јој извадили оба јајника и материцу и пре него што јој је преко ноћи опала коса. Нова коса која јој је израсла је тако мекана, кад носи капу, наелектрише се као када о главу трљашш балон да би га залепио за плафон. Сада је већ довољно дугачка да може црвеном гумицом да је веже у мали реп. Овог јутра, међутим, сувише је хладно да би носила везану косу. Ушне шкољке су јој ледене и она осећа како је то добро, добро је да се понекад смрзнеш, да осетиш да си жив.

Медицинска сестра која стоји поред отворених врата има дебеле листове и срцасто листе. Њој се

свиђа како њено име звучи када га сестра изговори – кратко, одсечно, име које се не може акцентовати другачије и које не дозвољава да му се тепа. У лекарској ординацији је вруће, уши јој бриде. Лекар који не диже поглед са њених налаза каже јој оно што она већ зна – да је све у реду, да је врло вероватно да ће тако и остати.

На повратку кући, поред излога облепљеног новинским чланцима, окреће главу на другу страну. Поподне ће са мајком отићи у посластичарницу. Затим ће шетати поред реке. Носиће капу од које ће јој се наелектрисати коса.

УМРИ МИТРЕ

Вријеме подвило реп, а одавно не зна гдје му је глава. Стиска опне мозга, а свака пора осјећа припрему за – Не дај Боже.

На живот се накачио голем интерес. Измотава се, намотава као да нам око нема мјеру.

Ма, умри Митре, и други ће за тобом. Буди у нечем први, мање ћеш затрпавати уста, мијењати ћуд под маском, теглити се са бубрезима, ушушкавати срце, обарати притисак, мјерити температуру.

Баласт си и самом себи, малом и великом. Већ знам гдје ми фали пет центиметара за одстојање, а негдје се запушемо, па бјеж на црту.

Кога се то више бојим? Ево ме, кренуо сам средином, па између, мораћу право, па нек ме руши, и са мнош заврши ко стигне, ако ми је то судбина поред оних који нису ни купили маску.

Збијајући се гдје ми не треба маска, сазнадох да су казаљке враћене за сат времена. То је непредвиђени, слободни час. Протрљам очи, опустим мисли. Сав свој. Одмотавам се.

Стој! Дом културе. Већ сам у првој сали гдје смо гледали телевизор.

Серија „Огледало грађанина покорног“. Засмијах се, а не памтим кад сам имао тако здрав осмијех и ведро лице.

Сат времена се извуче. Док схватих да сам једном годишње слободан, договорише се да не мијењају вријеме. Викнух!

– На мјесто, грађанине покорни! Можда ће неко у међувремену стићи да погледа тај филм.

ЉУБАВ ЈЕ У СРЦУ ПОСМАТРАЧА

Господин Игрошанац је веома отмен.

Прави даса.

Скелет му има држање како би рекле старе баке.

У исто време долази у мој кафе и само климањем главе поручује.

Моје је да погодим шта је то.

Заузврат, господин Игрошанац оставља баш велики утисак на мене дуго ме гледајући.

Пуши мирисни дуван из дуле и око његовог стола мирише на дивље вишње.

Уредан и са подшишаном брадом могло би се рећи да је леп и врло привлачан мушкарац.

Често га крадом гледам док каобајаги перем чаше иза шанка.

Мислим какав је он отац, љубавник, пријатељ...

Знам... знам, до тог закључка се долази кад човека упознаш. Али, он не дозвољава ближе упознавање.

Увек одмерен, учтив па могло би се рећи и уштогљен.

Данас је посебно леп у овом сивом оделу. Шешир му је црн као и ципеле.

Нисам сигурна кад сам се тачно заљубила у господина Игрошанца.

Дуго га гледам, радни дан је па у кафеу и нема гостију.

Понекад одлутам некуд далеко док га тако посматрам.

– Добро, бре, докле ћеш да постављаш овај сто у празно, каже колегиница из друге смене...

– Што лепо не попијеш кафу за шанком као сви ми?!

И још палиш ту смрдљиву лулу забадава да дими у пиксли.

Виче, виче, руком тера дим и отера ми господина Игрошанца.

KILL THE MESSENGER

Данима сам излазила на иста места. Маршруту нисам мењала. Шеталиште је било препуно. Увек изнова, прошла бих њиме попреко, на путу од једне до друге кафетерије. Неки веома пристојан младић ми је стално био на линији кретања. Окружен ортацима, осмехивао би се када ме види, и тако сваки пут.

Једног дана, када сам из баште "Que pasa" пустила корак, упутивши се шеталиштем према коноби "Quo vadis", пришао ми је стасит момак, црне косе и упадљиво плавих очију. Пружио је цедуљицу, рекавши да ми то упућује његов најбољи ортак, онај, веома пристојан младић.

Застала сам начас. Од тада сам стално у пролазу сретала пристојног младића. Осмехивао ми се, и наставио да шаље ласкаве поруке, дотурајући их преко свог најбољег ортака.

Моја дневна маршрута је задобила још једно стално одредиште.

Краткотрајна застајања се продужаваше, сваки пут помало, претварајући се у вишеминутне разговоре.

Приметила сам, како једва чекам нову поруку од веома пристојног младића. Најзад се запитих, не дешава ли се то, уствари, због сусрета са гласником?

Када ми је следећи пут пришао најбољи ортак пристојног младића, на нас се, изненада, сручио лет-

њи пљусак. Он предложи да се склонимо у конобу
"Quo vadis".

„Заљубио сам се.“

Овог пута је говорио у своје име.

Веома пристојан младић је престао да ми се
осмехује.

SOLITUDO

Сунчано јутро, звук рата гдје год да се окрене, мирис невоље натјерали су Ђулију да одустане од свог сна. Бити свој на своме и баш на своме градити успјешан живот била је срећа изабраних. Она није била са те стране.

Често пута била је на нишану када се мржња отела контроли па се слобода кретања почела ограничавати. Километри су постали богати метцима који су парали небо небројено пута. Не знаш да ли да се осмјелиш па пробаш да их пређеш или да се повучеш на своју страну и чекаш неко боље вријеме надајући се да ће киша утихнути и да ће сунце поново раширити руке.

Враћајући се са посла, пред кућом је затекла неколико мушкараца који су јој, стављајући нож под грло, јасно ставили до знања да ће и њене стазе постати њихове и да на њима није добродошла. „Боље би ти било да сама одеш него да нас сачекаш сљедећи пут када дођемо“ рекли су јој иронично, окрзнувши је са ножем. „Пази да ти крв не потече као ријека“ рече један од њих и одоше оним километрима који су били граница која се не прелази.

Када је ушла у кућу, из ока је пустила сузу на праг који је био њен, а са кога је тјерају да оде. „И шта сада човјек да уради“ питала је саму себе. Да ли бити довољно луд па остати и наћи начин за опстати

или довољно храбар па оставити своје и отићи тражити мир под туђим небом. Склањала се у страну кад год је могла, била нечујна и непримјетљива, али кад неке постанете трн у оку, никад не одустане док не оствари свој циљ.

Негдје у сумрак узела је Ђулија кофер и затворила врата своје куће. „Да бих те сачувала, морам да те оставим“ причала је на глас. Надам се да ћеш ми опростити самоћу којој те препуштам као и да ће доћи дан када ћемо поново бити заједно. Остани стамена и моћна тврђава која ником не да своје одаје.

ПЈЕСМА СРЕБРА И СТАКЛА

Чај. Био је то чај.

„Никад ниси био овдје?“ питала је иако је знала да сам први пут ту.

У крхкој шалици вртлог боје жеравице пратио је сребрну жличицу. Њени ударци о кавез од стакла сужавали су слику чајане.

„Да“, узвратио сам што сам тише могао.

„Зашто шапћеш?“

Нисам јој могао рећи. Ријечи би само сметале. Ометале. Глазбу што је стварао цилик сребра и стакла.

„Дакле... ипак видиш“, устврдила је. Не знам што. Не знам кога. Јер столови су нестајали, зидови се губили, а ријечи постале небитне.

У мирисној измаглици геранија и кардамона стварао се нови свијет. Кретао се полако, неоптерећен покретима, прозрачан попут јутра у планини.

Потпуно супротан густоћи чаја који га је стварао.

Трпак и горак, изненађујуће разбуђујућ. Нимало неугодан заправо. За разлику од шећерних хриди на стакленом дну.

Испуњен тишином што се глатко провлачила кроз сударе сребра и стакла. Не ломећи се.

Као да је своје постојање нашао управо у супротности са својим извором, помислио сам. И то је било задње чега се сјећам.

„Добродошао“. Пружила ми је руку и устала с пода. Чајана око нас се вратила. Иста, али промијењена.

„Још боље те нашао“, узвратио сам, не знам зашто. И кренуо за њом.

У вртлогу чаја, заточена у шалици, два су се обриса нагло помакла.

ГДЕ НАУЧИТИ ДОБРО ЛАГАТИ И КРАСТИ

Пао је један, хајде да не кажем с Марса – али од тамо негде, и то где, право у највеће Друштво за лажи и крађу у нашој земљи. У ствари, човек је био пао тачно у седиште Савеза друштва за лажи и крађу у нашој земљи. И још одмах је рекао свој предлог. Каже овако и овако: – Хоћу да живим и радим овде у овој земљи, да будем од користи и за себе и за друге, и то часно и поштено, без да лажем и крадем, и да будем срећан, па и по мало богат.

– Е то код нас не можеш радити. И зато ћеш морати да изабереш неку другу земљу за свој посао и живот.

– Зашто?! – са великим изненађењем је питао, овај, што је био пао.

– Зато што то код нас једноставно није могуће. Не можеш часно и поштено да радиш, и да живиш, па чак и по мало (а камо ли много) да се обогатиш и да будеш срећан. Него, ако си већ одлучио да живиш у нашој земљи – и то пристojно, прихвати се посла и то оног главног и општеприхваћеног: научи основне принципе лажи и крађе.

– Хмм – замисли се овај што је био пао. – Па где да научим добро да лажем и крадем јер ја то не знам?

– За почетак ћемо те ми из Савеза мало научити. А за после, мислимо, ако хоћеш да постигнеш ве-

лики успех и у послу и у животу, мораћеш да специјализираш специјално лагање и специјалне крађе – народа, код специјалиста – професионалаца.

– Где?

– Код наших врхунских политичара.

СТАНИ-ПАНИ

– Са др Панићем имала сам другачије разговоре, али није важно. Видећете, ја сам послушан, сарадљив пацијент. Нема са мном никаквих проблема, рекох свом лекару.

Одједном, пуче као гром из ведре неба глас доктора Станића, интернисте који је сада задужен за моју интерност:

„Ја сам Станић. Нисам и никада нећу бити др Панић! Код мене нема стани-пани! Шта имам да видим какав сте Ви пацијент! Ми нисмо у браку! Не знам уопште ни ко сте? Немам ни Ваш психолошки профил! Ви, ви,... ви морате код психијатра!!!“, неумољиво је звучао вапај лекара.

Ћутала сам сатима. Дошла само на контролу и рекла целу једну снисходљиву реченицу. Можда сам зато заслужила прекор? Можда ми, пацијенти, стварно досађујемо лекарима различитим болестима? Послушни, тражимо и добијамо разне пилуле, инјекције, вакцине... Видећу шта каже др Панић.

Месец дана касније седим код интернисте Панића. Рекох да ми срце стално узнемирено куца кад упалим ТВ и слушах све информативне емисије. Чак ми срце прескаче и када почем да гледам неки мекши порно филм!

С неверицом слуша ме сада др Панић.

Какав сте ви то пацијент када вам за сваку ситуацију куца срце, а код порно филма, чак и прескаче! Нема код мене пани-стани, него ако наставите овако, не гине вам психијатар. Ко зна какав је Ваш психолошки профил?!

Ех, ни др Станић, ни др Панић не удостојише ме никакве терапије. Толико сам им била занимљива!

УНУК СЛАВНОГ ПЕСНИКА

Одавно познајем унука једног славног песника. Наследио је и дедино име и дедине црте лица. Невероватно личи на њега.

Велики песник стекао је славу за живота, што се не дешава тако често. Талентован, веома образован, имућног положаја, деда песник је заузео значајно место у друштву и култури свог времена. Стизала су признања са свих страна и он је уживао у плодовима својих преимућстава. А у његовој сенци растао је син. Син великог песника, у жељи за остварењем материјалног благостања, с презиром се односио према очевим успесима.

– Рођен је под срећном звездом, говорио је, да није тако, ко зна докле би он са својим песмама догурао! Зар је то неки капитал? А ја, ја стварам градове...

А у сенци свога оца растао је унук славног деде. И тињала је у њему књижевност, а тињало је и грађевинарство. Укрстили су се у њему гени и оца и деде. Укрстиле су се и две сенке – и оца и деде. После првих песама, које нису наишле на допадање околине, и првих грађевинских пројеката, који су захтевали озбиљне корекције, унуку су постале привлачне кафане, прво оне виђеније, а касније, како је његово дружење са пићем бивало све чешће и дуже, и најзабитија места постајала су његово уточиште. Из дана

у дан. Из ноћи у ноћ. Све до одласка у дом за незбринута лица, где га је једини пријатељ сместио.

Видно оронуо, већ времешни унук седи сада данима на тераси собе коју дели са једним невољником, бесциљно гледа у даљину и – ћути. Ћутање које је постало његов одговор животу још у детињству, а затим се наставило кроз период младости, сада у доба зрелости добило је додатну тежину. И кад неко ко памти дечака и младића који је растао између славног деде и моћног оца, дође да га посети, његово лице не мења свој свакодневни израз – израз животних пораза и неиспуњених обећања.

НЕПРИЈАТЕЉ

Чујемо га од трена када се родимо. Кроз тишину и буку. Некада јаче, некада тише. Стално је присутан. Наизменично чекамо да прође или дође оно што он мери. Наизглед безначајан, мањи или већи, скупљи или јефтинији, ружан или леп, било да га неко има или не, свеједно је. Сат. Неумољиво ће тећи време које он мери. Чекамо да бол и туга прођу, да се неки дани само заврше, да нам падне терет који носимо. Чекамо некога, нешто, чекамо да дођемо или одемо... Чекамо сутра да опет чекамо. Да време утка у себе наш јад, да сунце донесе нову срећу... Борба са њим је дуга и тешка. До последњег тренутка. А када нас више не буде и када престанемо да гледамо казаљке, када више ништа не будемо чекали, он ће хладно и немилосрдно и даље куцати. Ругаће нам се јер је изашао као победник из битке. Неће га бити брига што нам је свеједно и не маримо више за њега. Наставиће из прикрајка са својим подлим делом, пустиће нове људе да се боре против свега и свачега док им он одузима оно једино пролазно на овој планети.

Стајао је испод прозора. Кап га је погодила по челу. Зачуђено је погледао ка ведром небу. На прозору је стајала дјевојка влажних очију чија га је суза погодила. Била је на ивици да се пусти, да склизне у смрт. Погледао ју је. Затворила је очи, а поток суза прао јој је лице. У њеној глави кроз мрак је летјела дуго, видјела своје поразе, И примицала се скоку.

– Стани, доста је! – узвикнуо је.

Отворила је очи и погледала га. Чучнула је у јецају док јој је снажни вјетар шамарао образе. Смркавало се, а суво лишће је правило облике торнада пустим улицама.

– Немој! Требаћеш некоме. Врати своја крила. – дрекнуо је још јаче.

Сада га је гледала збуњено. Он је извадио из цепа бомбон и добацио јој осмјехујући се. Ухватила га је несигурно, и нестала са прозора уз гласне јецаје. Дубоко је уздахнуо, одмахујући главом. Распарчао је кутију цигарета, и на чистом картону нешто записао. По завршетку је то згужвао и бацио на њен прозор, одлазећи у диму са запаљеном цигаретом.

Када је дјевојка касније изашла видјела је смотуљак и размрсала га. Почела је да чита.

„Видим те,
Прсти клизе, очи сузе,

Пушташ се.
Летиш дуго, мрачно је.
Видиш свашта,
Кажеш туго стварно доста је.
Земља сува, чучиш,
У даљини рука, вјетар дува,
Она ближи се.
Гледаш, примичеш се,
Поглед несигурно доље скрећеш.
Да скочиш желиш,
Нагињеш се, хватам те.
Сјетићеш се,
Иако прошло је,
Држи се чврсто,
Доље тврдо је.
Крила си добила, високо испод сунца враћаш се. “

СУДБИНА

Опет сам по тко зна који пут уснула исти сан. Ја и моја старија сестра излазимо из зграде у којој смо одрасле. Пролазимо поред киоска. Као и обично трговкиња нас поздравља. Дарује бомбонима.

Сестра ме држи за руку. Осјећам њен топли додир на длану. Испод пазуха друге руке стиснула је лопту.

У парку смо. Лишће шушти под ногама. Смијемо се. Започињемо игру. Шутирам. Лопта се котрља према ријечи. Сестра трчи. Врисак.

*

Звук телефона тргне ме из обамрлости. Окрећем се око себе. У својој сам кући. Сједнем на кауч. Подбочим главу на руке. Чујем звук гумених котача док клизе по паркету. Осјетим поглед.

– Тко је звао?

– Не знам. Спавала сам. Нисам се стигла јавити.

Шутимо.

– Опет осјећаш кривњу? – пита.

Подигнем главу. Очи ми се заустављају на котачима.

– Била је то судбина – тјеши ме, из колица, сестра.

ПРИЧАТИ СА МЕТЛОМ

„Била сам и ја млада, метло!“, јада се стара Ана, „имала сам и симпатију и забављала се“.

Уздах јој се проломи кроз запуштену собу у којој је живјела. Већ три године јој волонтери доносе намирнице, али не пушта их у кућу. Не пушта никога. Поштар јој донесе пензију на врата, она му се захвали и испрати га погледом кроз одшкринута врата. Сви су научили на њено понашање. Нису се превише ни бринули за њено здравље. Како је сама живјела, знали су да нема ко да јој дође.

„Да тебе није, метло, са киме бих ја причала?“, те узме метлу и загрли је.

Вјероватно се разочарала у људе, а након тога и године су урадиле своје. Постала је у најмању руку чудна особа. Имала је она сестру. Посвађала се са њом, није више никад проговорила. Никад је више није споменула. Кад су јој јавили да је умрла, није се видјела никаква промјена на лицу. Да ли је знала чувати осјећаје или је временом огрубила, никад се неће сазнати.

„Када будем умрла, даћу некоме да те чува“, обраћа јој се као дјетету, „већ видим да ћеш ме надживјети“.

Имала је телевизор, не баш најновији, али је био у исправном стању. Није се превише интересовала ни да га упали. Било јој је скоро свеједно.

Погледала би понекад кроз прозор и некада би изишла на балкон да узме зрака и то је било све. Видјела би какав призор на улици или сусједном солитеру који би је изнервирао, одреаговала би бурно и брзо ушла у стан.

„Данашњи људи, ужасни су! Кад сам била млада, све је било другачије!“, кад није било метле, онда се обраћала зиду или самој себи, ко зна!

„Ух, ко ће и сутра издржати! Дуг је дан, моја метло!“, погледа према метли, „Зашто си престала да причаш са мном, немој постати иста као људи, молим те!“

ИМАО САМ И ЈА ТАТУ

– Добар дан, чико, јели то ваш син?

– Стефане, сине, – рече Игор и рефлексно испусти ручицу трогодишњем дјетету.

– Имао сам и ја тату, водио ме у школу, играо са мном фудбал.

– Али Стефане нисам само ја крив, разумјећеш кад постанеш велики.

– Тај мој тата је нашао другог сина, коме није тата, нашао је другу жену која није мени мама.

– Ја тебе нисам заборавио, али имам обавеза и на послу и у новој породици.

– Мој тата је говорио да му је његова породица светиња, мој тата је био најљепши и најјачи.

– Једног дана све ће бити другачије.

– Мени је тата требао јуче, и данас ми је требао тата, једнога дана, ко зна.

МАЈСТОР ЈЕ ПРОБУДИО СЕЋАЊА

Мајстор се много зноји кад ради и питао ме да ли имам неке Мидине мајице да би се пресвукао. Познавао је Миду и зна да би му његова гардероба одговарала по величини. И он је дебељушкаст. Имала сам у орману још неке његове ствари и једно његово одело и дала сам му. Била ми је сета и туга. Можда уображавам, али одело ми је још мирисало на њега. Поново сам проживљавала растанак са њим. Проклетата та болест која га је узела! Лажу кад кажу да време чини своје. Мораш да идеш даље, да живиш без њега и споља то тако изгледа. Још увек је он последња мисао пре спавања и по стоти или милионити пут проживљавам у мислима неке догађаје из заједничког живота. Повода има безброј: кад сам наишла у џепу одела на његову картицу коју је носио на педесетогодишњици матуре, кад сам приликом сређивања наишла на његов пасош, ударничку значку, на белешке у вези спремања свадбе кад се син женио, у кувару на његов рецепт за спремање туршије. Кречи се кућа коју смо заједно стварали и знам са колико љубави је у њу уграђен сваки детаљ, итд... да о албумима и сликама не причам. Нисам плакала пред њим док је био болестан, да га не бих још додатно оптерећивала, а сада плачем док мислим о њему и док ово пишем.

НАТОПЉЕНЕ ЛИВАДЕ

Покошени као трава у пролеће, лежимо обамрли, са надом да ћемо преживети. Невидљиви целат са маљем, сваког чији уздах или кашаљ чује, неумољиво удара у главу, у груди у душу... Луди мртвозорник славећи живот узвикује: „Мало нас је умрло, мало. Погледајте друге ливаде, тамо се готово нико не диже. Догодине ће нас бити више него икад, фали ће нас само 1, 5%...” (ма максимално 6% ако икад стигнемо да се пребројимо). Наставља он да лудује, никога више ни не слуша, његова Црна Дама већ је унапредила игру, нећете више бити лишени појединачно, већ заједно, породично... Има ли шта лепше пред празнике од породице на окупу која се бори за удах, за степен нижег сагоревања... Улични бандити вичу: „Сами сте криви, не волите своју децу, не волите своје родитеље, не волите себе и НЕ ПОШТУЈЕТЕ НАС... Немате вере у наше мере...”... Лечилишта су претворена у зомби логоре, одакле би свако радо побегао, али га невидљива, варљива, сила тера сатима и данима да чека надајући се да би опет могао постати нешто бар приближно човеколиком... Не, ово није ноћна мора уморног човека, нити дистопијски филм са Кевин Костнером или Мел Гибсоном, ово је децембарско, предновогодишње вече једне од многих породица са једне ливаде коју безумни називају успешном ДРЖАВОМ.

Јелица Влаовић

НОВА ГОДИНА

Желим да те сретнем...
Само то. И ништа више.

ВИЗИЈА

Звездан Гавран, изданак словенске цивилизације. У односу на претходне председнике Уједињених цивилизација, био је први којем је пошло за руком да окупи екипу научника, чији је задатак био да ради на пројектима везаним за почетак експлоатације и колонизације свемира.

Пред Саветом безбедности изашао је са предлогом о поступној изградњи низа цилиндричних свемирских настамби, од Земље, до орбита сатурнових месеца. Са унутрашње стране цилиндра генерисаће се гравитација равна земаљској. Ипак, људске ће посаде бити минималне. Мисијом ће доминирати аутоматизовани радни дронови. Ове пионирске настамбе имаће задатак да подигну свемирске лифтове, структуре за прву обраду руда и прераду метала, а даљи транспорт ће се обављати у масивним контејнерима, који ће бити лансирани испаливањем из електромагнетних топова. Ношени инерцијом, контејнери ће бити опремљени само неопходним навигацијским погоном ради корекција курса. Једном покренути, контејнери ће постати део непрегледне реке која ће носити драгоцене товари и у коју ће се, како напредује ка Земљи, уливати нове и нове богате притоке. У почетку ће кретање рудоносне реке ићи спорије, али када једном стигне до земаљине орбите, линија снабдевања биће успостављена и устаљена.

То ће бити одскочна даска за нове пројекте. Ницаће нове цилиндричне настамбе. Транспортне руте ће премрежити цео Сунчев систем. Човечанство ће из планетарне прерасти у соларну врсту, а цивилизације Земље ће почети ширење галаксијом. Како српски песник Лаза Костић рече – *„звездама ћемо померит путе, сунцима засут сељенске студе“*.

Када је завршио изношење пројекта, Звездан Гавран добио је громогласан аплауз.

Сада, док крстари Сунчевим системом, гледа треперење удаљених звезда. Остварење једне визије, само је почетак нове, помислио је.

Иван Вукадиновић

СРБИЈА 3208.

Догодило се да је цркао централни холограм, којим се народу обраћао АВ. За њим су отказали остали АВ-ови. Механички ботови ускоро су се распали. Ботови од меса, чије је било само да кликћу, лагано су поумирали од глади. Остале су само маце и куце, које се нису оглашавале са ав-ав. Тиме је задовољена небеска правда. Инсталације ВГ-а које су крајем престоницу полако су се распадале. Поља су опет била зелена. А он је остао најомиљенији на свету.

**ВАЖНО ЈЕ ЗВАТИ СЕ МОМЧИЛО*
(БАЛКАНСКИ МОМАЧКИ БЛУЗ)**

Момчило Бајагић Бајага: – Ово је овде Балкан. Ту свако може бити душман и брат, сваких педесет лета избија рат.

Момчило Момо Капор: – Тежи и од грађанског и од верског рата је онај који свако води сам у себи.

Момчило Настасијевић: – Све самљи. На песму проћердавам век. Јер нема руке да раздрешу нам чвор.

Момчило Бајагић Бајага: – Ово се тешко може назвати живот, а знам сигурно да није ни смрт. Ко медвед затворен у стаклени кавез, у напуштени зоолошки врт.

Момчило Момо Капор: – Не треба се плашити самоће. Она је племенита, она је део нашег живота, баш као и окупљање.

Момчило Настасијевић: – Зебња је овде, послушкују се створ и твар, и тону без потонућа, без дна у налажењу, без дна се изгубе створења.

Момчило Бајагић Бајага: – Ово се тешко, може назвати миром, а знам сигурно да није ни рат. И

* Момчило – старо српско име. Изводи порекло од словенске основе *момак*, *момче*. У преносном смислу леп стасит момак, момчина.

све изгледа потпуно нормално, а хладан зној ми клизи низ врат.

Момчило Момо Капор: – Самоћу не може свако да издржи! Она није за слабе, који непрестано морају да буду окружени другима да би заборавили колико су слаби.

Момчило Настасијевић: – Чудно ли ме слободи ово, чудније ли веза. Силовито ме чемером прострели. Врео се уливам, језа је ово, ох, језа.

Момчило Бајагић Бајага: – Кажи ми где смо, ни на небу ни на земљи, ово је место, ни на небу ни на земљи.

Момчило Момо Капор: – Не може свако из своје самоће, попут шкољке, обликовати бисер и поклонити га другима, јер, познато је: не прави свака шкољка бисер.

Момчило Настасијевић: – Патнику из тиха срца, чудно пукне зоре цик. И чудно, на рамену себи, светли свој сагледа лик. И немо, из твари тугом објави се друг.

Момчило Бајагић Бајага: – Моји су другови бисери расути по целом свету.

Момчило Момо Капор: – Траже се пријатељи, макар дотрајали, сви они ишчезли, расељени, изгубљени. Траже се сви они што су нас разносили комад по комад, део по део: делове нашег времена, наше љубави, траже се да врате љубав.

Момчило Настасијевић: – У самоћи то не остадох сам. Тајно је кроз потаје моје, знам, нога њена била. Врео се уливам, а чудно застрепи срце, а студим. Љубећи шта ли то убијам, шта ли будим? У пољупцу презреле брескве сласт. Зри љубав.

Момчило Бајагић Бајага: – Пољуби ме, дотакни ме уснама, са уснама, к'о згаженим трешњама.

Момчило Момо Капор: – Љубав... Она је тешка као болест и када човек има среће да је преживи, заувек му остану ожиљци који пробадају у одређено време, при помену неког имена, у неком блеDOM предвечерју.

Момчило Настасијевић: – Тишином чудно све ми засветли – крилата походи ме она. И наједном засиви, као прегорело је све, а све живи. И трагом куда сагорели, све болнија су обнажења.

Момчило Бајагић Бајага: – Једино то се зове љубав, једино то ти треба сада.

Момчило Момо Капор: – Ствари не вреде онолико колика им је цена, већ онолико колико смо у њих уложили љубави. У даљини као да си ти, и видим себе крај тебе.

Момчило Настасијевић: – И дубље ли нас нема, дубље се отвори спасење. А дуге свеудиљ неке, небо и земљу спаја, и спаја лук. Крила ли то? Ненадано махну на таму. Или црвено јато потону за брег?

Војвода Момчило Пирлиторски: – Здраво да сте имењаци моји. То су крила мога Јабучила. Куд гођ хоће, он прелећети може. Ја мудар и храбар бих, ал' се преварих, и повјерових својој љуби Видосави, а она ме издаде. Нијесам ја ни први ни посљедњи, коме је љубав дошла главе. Не каже се без разлога љубав је слијепа, али је и сила која увијек побјеђује. То је тако Бог за вазда оставио.

Сва четворица имењака затим загрљени запеваше: – **Само нам је љубав потребна.**

Драгана Гавриловић Сене

САМОЋА

„Тајанствена је земља суза“, пише у Малом принцу. А усамљеност није у томе што смо сами, него што не постоји ништа за чим чезнемо. Никако да се спријатељимо са самоћом. У усамљености најгоре је то што немамо с ким да је поделимо.

ЗАУВЕК

Када сутра сунце изрони и дан сване без мене, немој седети за кухињским столом и плакати. Не волим да видим твоје лице набрекло од суза и искривљено тугом. Немој сваки дан долазити на мој гроб сетна и уплакана. Моја душа није, нити ће икада бити тамо. Сада сам ветар који милује твоју косу, киша која се просипа око тебе док од исте бежиш у заклон, сунце које те својим зрацима додирује ујутру кад устанеш, мирис који се шири ваздухом који удишеш. Ту сам крај тебе. Држим своју руку на твом рамену и чујем сваку твоју реч и мисао. Како је живот био леп док си ти била у њему, и док сам га ја имао. Жалосно је што то нисам ценио, и што нисам сваки дан говорио колико те волим. Иако знам да ти то знаш, а знам да и ти мене волиш. Ипак понекад се сажалим над неизговореним истинама. Недостајеш ми, али не бих хтео да ја теби недостајем. Волео бих да те обгрлим свилом и да заједно будемо у загрљају. Али ми сада припадамо различитим световима. Смрт је, драга моја, само тренутак. Делић секунде након кога све постаје један дугачак дан, који се никада не завршава. Јуче више не постоји, а сутра никада неће доћи. Дани испреплетени у сноп тренутака се константно надовезују један на други у недоглед. Вечност без тебе јесте мучна, али ипак немој плакати за мном, јер ја сам ту и увек ћу бити, само ме ти више никада нећеш видети.

ОДЈЕДНОМ

Одједном смо се потпуно препознали, а да се нисмо познавали. И више нисмо могли сами, чак ни да спавамо. А спавали смо загрљени, чврсто припијени, уплетених ногу...

Одједном је почело да ми смета кад се окренеш ноћу и случајно повучеш за косу, када ме нехотице откријеш, када предубоко дишеш...

Одједном ми је било превруће када се приближаш уз мене, постајала ми је тешка твоја рука коју си по обичају, пребацивао преко мојих недара или струка... и полако смо се одмицали док нисмо схватили да је лакше спавати на својој страни кревета, док се хладноћа увлачила под покривач и клизила по леђима...

Одједном, било је лакше да спавамо свако у свом кревету, раширимо се како желимо. По дијагонали, по средини, цео покривач за двоје за једнога... раскошно... јеси се жалио на почетку да ти је кревет превелик, да имаш осећај да спаваш на тениском терену, да немаш оријентацију када се пробудиш... но ниси се дуго жалио на изгубљени оријентир, комфор је пресудио...

Одједном, почела сам да кувам јутарњу кафу за себе, заборављајући да си ту... понекад бих и доручковала сама, појела сав хлеб, не остављајући ти ни мрву... понекад бих и ручала без тебе, некако ми се

допадало да поставим сто за једног.... Одједном... нисам те више примећивала... чак и када осетим твоју близину, правим се да те нема, замишљам да смо у паралелним временима у истом простору.

Одједном си отишао. Али не и изненада. Погледали смо се на вратима, после дужег времена. Гледали смо се као два странца који су се случајно срили на некој непознатој станици неке забити, преиспитујући намере оног другог...

И знали смо, ми смо пустили ту хрпу одједном, ту хрпу у коју смо одлагали речи, да не бисмо наудили оном другом, како нам се не би десило... оно што нас се управо дешава.

Одједном, схватили смо, али већ је било сувише... одједном...

Надежда Димиријевић

– Чујеш ли како се расплиће и жури и жури да ти објасни? Да ти открије све одговоре које тражиш, чујеш ли? Утишај све убеђења, распукле мисли и разочарења. Утишај очекивања, слушај! Слушај како је јасна и прецизна и са колико љубави ти разоткрива тајне!

– У реду је, смири се.

– Како да се смирим пред овом чаролијом живота?! Како?! Понашаш се као тотални антислухиста! Чујеш ли како те подиже из амбиса мисли што су ти наметнуте, угравиране и врте те у зачараном кругу. Ево је, нашли смо је, слушај како жубори одговоре, танане језгровите истине. Могла би је заувек слушати...

– Смири се већ једном, молим те! То је сасвим обична река!

– Ех, да је сасвим обична река...

Елизијуш Димовски

ЛУДИЛО

*Прометеј се није бојао Зевса и обожавао је људе.
Због њих је постао бесан.*

Симоне Веил: „Лудило љубави“

Нолис је умрла у теби, чујеш, умрла је – рекла је вила, лењо подижући дуге вештачке трепавице. Тај свет и време више се не могу сачувати. Фосилисани, глацијарни заувек, копчајући сваки детаљ и сваки осећај изнутра. То је судбина оних који су се одважили да воле, јер је свака љубав заиста само прилика за нову патњу. Од тада, одустајући од сваке наде за променом, Уликс је пропутовао сва острва око себе, утешило га је када је сунце залазило над хоризонтом, најављујући прохладну ноћ. Али кад је након дугог тражења изабраног срца осетио умор, онесвестио се у грозници говорећи увек исте речи: „Обавестите је о мојој смрти, можда ће једног дана коначно схватити да заиста постојим!“ Пролазници би на ову сцену или милостиво климнули главом или одмах прешли цесту. Само су верне звезде очајнички падале с истом силом. Било је тако далеко до зоре...

Превела с пољског: Олга Лалић Кровицка

ОПЕРАЦИЈА ИНТЕРФОН

Огласио се интерфон крај улазних врата.

– Опростите, да ли ту станује Адам Шмит? – чуо се храпав мушки глас.

– Моја жена се презива Шмит, али Адам не станује овде – рекох.

– Адам је мој школски друг. Заједно смо ишли у гимназију. Волео бих да га видим. – Чуо сам за офтамолога с истим презименом – рекох.

– То је Адамов старији брат, Иван. Отишао је у пензију. Адам је хирург. Мада ми је школски друг, не бих волео да ме он оперише. Мене су пет пута секли. Опростите, мислио сам да Адам станује овде.

– Кажем вам да не станује. С лекарима треба знати. Пажљивије вас гледају ако им понесете неки поклон.

– Ја њима ништа не верујем. Имао сам осетљиву усну. Пукла је, а знате ли ви колико је то болно. Ишао сам од лекара до лекара. Рекли су да ништа не могу да ураде. А онда ми је докторка Стојшић дала неку маст. Рана је зарасла за три дана.

– А јесте ли тражили свог школског друга на гробљу? – упитах.

– Видите, то ми није пало на памет. Мада, кад мало боље размислим, нисам веровао да ће старост тако брзо доћи. Ако будем морао на још једну опе-

рацију, потражићу га тамо. Не замерите ми ако сам вам досађивао.

– Ма хајте, молим вас – рекох и спустих слушалицу.

МУК

Дечак, не старији од четири, пет година, истрже ручицу из мајчине шаке и ступи се преко улице. Мајка јурну за њим.

Разлеже се језива шкрипа гума, а ваздух пресеце оштар мирис паљевине. Аутомобил је прилично нагазио пешачки прелаз и зауставио се тик испред дечака који преплашено гледа мајку док га она, нагнута над њим, стеже за рамена и гледа, тако се чини, кроз шофершајбну и кроз возача, негде иза, као да гледа у смрт лично. Возач, разрогачених очију, полуотворених уста, рукама грчевито стеже волан.

Изгледају као квадратић стрипа. Цртеж замрзнуте акције, али без облачића изнад њихових глава са текстом који изговарају. И случајна публика је „скамењена“. Ишчекује хоће ли ли прво дечак бризнути у плач, или ће мајка дрекнути (ваљда га неће при том и одаламити):

– Колико сам ти пута рекла да не смеш сам преко улице?!

Можда ће мук први прекинути возач:

– Жено, је си ли ти нормална? Зашто не пазиш то јадно дете?!

Као да време стоји. А онда, одједном, мајка зграби дете, подиже га, стисну у наручје, журно начини два ти корака до тротоара и нестале у гужви. Возач их испраћа погледом, док дрхтавом руком пали цигарету.

Раскрсница поново живну.

ГОДИНА

Још једанпут је круг направила. Од свог почетка па до краја. Или пак новог почетка. Попут човека који нигде не жури, она лагано корача, корача... Сваки пут је иста прича. Увек среће нове људе који се мењају када је поново виде. Ипак, она је и даље она иста млада, раздрагана. Број поред њеног имена је само ту да нас подсети, колико пута је видела овај свет. Људи се мењају, а она је стално иста, у два обличја. Стара и нова. Чим осети да је постала наизглед стара, обуче ново рухо и крене у поновни обилазак овог света.

Доната Думичић

ПОДЈЕЛЕ

Сви ми, гдје год да били, у себи носимо град у којем смо рођени и сасвим свеједно је из којег мјеста сте са ове планете, не дијелим људе. Нажалост, многи се сами подијеле јер си умисле да су бољи...

Николина Ђенадија

Свака прича има свој почетак и крај. Главни ликови су често урамљени дугим описима који стварају унутрашњу и спољашњу слику. Лик се већ огледа у платну, сликаним свим бојама врлина, мана, доброте и зла. Главни јунак ове приче, седи сам у соби белих зидова и белих прозора. Има пуне руке посла, али не може да се сконцентрише. Мора да наслика слику, пред њим је само празно платно. Поглед му лута, час по плафону, час по прозору обасјаном Сунчевим зрацима. Човек би помислио да се у њему тркају мисли, да из њега избијају идеје и да их он тера од себе. Не мисли, не осећа, само постоји, сам у соби. Главни јунак одлучује да изађе на улицу и прошета, вероватно у потрази за музом. Шета кроз град где живи годинама, али схвата да је другачији. Не види га истим очима. Улице су шире, зграде су исклесане од сивог мермера, у фонтанама плесу дугине виле, рођене од Сунца. Кафићи и ресторани су окружени баштама цвећа и дрвећа, у ваздуху се шири мирис тек скуване кафе. Улица постаје узбрдица и главни јунак се успиње. Наилази на малу шуму, лако проходну. Излаз из шуме га одводи на пољану, непокошену и прилично изоловану. У даљини се назире панорама града, лепша него икад. Не зна где се налази и одлучује да се врати назад. Уместо шуме, испред себе види оронулу кућу. Поред њега пролази нека жена, фиксираног

погледа, ни не примећујући присуство јунака. Прати је погледом док жена полако нестаје из видокруга. Окреће се напред и сада пред собом види наборану старицу. Окреће се назад и трчи што брже може ка пољани. Упада у дугачку траву која покушава да га прогута и затрпа. Схвата да је то сан и тера себе да се пробуди. Опет је у својој соби, сам, а пред собом види празно платно. Брже-боље узима четкицу и брзим потезима осликава оно што је видео.

ИЗ ДНЕВНИКА ЈЕДНОГ ПРОФЕСОРА

Море или планина!? Не. Кућа на селу и речица надомак куће. Ту, у родном месту, у природи, на чистом ваздуху. Ем лепо, ем јефтино. Убедим себе, па онда породицу. Њима баш не буде право, јер сваке године понављам исту причу, али, шта ће. Почнем да набрајам које нас све обавезе чекају за ових тридесет дана одмора. Процурила туш батерија. Прошле године нисмо крчили спаваће собе. Хоризонтала од олука већ дотрајала, па се вода преко терасе слива на спољни зид код улазних врата. Мољац, ради ли ради у Даласовом намештају, кога смо купили пре десетак година. Одбацујемо и ту варијанту – одмор на селу. Из банке стиже СМС – Ваша уплата је: 21. 300 дин. Расположиво: – 20. 000. дин. У аутомобилу имам бензина таман да одем до града и подигнем новац са банкомата. Добро је. Тешим себе уз пут. Платићу рачуне, да купим нешто за храну, остало за ситнице и моје цигарете. Одлазим до поште, плаћам: струју, телефон, воду, интернет, кабловску, вртић... Онда до маркета узимам детерцент, пасту за зубе, уље, шећер, со... у месари, килограм роштиљ меса и пола килограма сланине. Одлазим до бензинске – Сипај за две. У повратку свратим у једну кафаницу где се налазим са својим друштвом, релативно ниске цене. Попијемо по два пива и разиђемо се. Долазим кући, на улазу ме чека старија ћерка и саопштава ми да да-

нас поподне иде на рођендан код другарице, и да јој је потребан новац да би купила поклон. Таман, кажем, остале још две црвене, и дајем јој новац. На столу Књижевне новине, донео поштар. Срећа, бесплатно, јер сам њихов сарадник. Узимам новине, читам и тако заспим. Пробудим се негде око седам, скувам кафу, и одем за рачунар да завршим већ давно започети текст за један књижевни часопис. Шта ће ми кафа без цигарете!? Заборавио сам да купим. Одлазим до оближње продавнице, и пред вратима „скапирам“ да немам пара. Продавачица ми се обраћа, љубазно – Изволите, професоре? Цигарете. Које? Онако збуњен узимам телефон и као нешто гледам. Мрмљам у себи, љутим се жени што ми на време није рекла да ми је извадила новац из панталона које је ставила за прање, а сада ми јавља. Продавачица чека на мој одговор, ја настављам и даље да се правдам, говорећи о својој одговорности, али, ето, десило се то што се десило са новцем, и да ћу јој платити сутра кад будем узимао хлеб. Да вас запишем, каже она. Да. Да, кажем. Мислим у себи, а шта сутра, кад сам остао без новца. Узимам цигарете, и успут се сетим да нисам купио Ранитидин, а без њега не могу. А Тритаце, и њега нисам купио!? А ово време, и повећани крвни притисак!? Данас је двадесет трећи, а шести је далеко. И шта? И како? И докле?

КРАЈ ЈЕДНЕ БАЈКЕ

Пробудио се пре ње. Налактио се, а другом руком помиловао је по коси, челу, додиривао јој је нос, усне, браду, врат. Желео је да је мапира додиром, да му то заувек остане у сећању. Решио је да начини и визуелну мапу, те је престао да је милује, а наставио само да је посматра. Коса црна, неукротива. Нос поносно оштар. Усне довољно пуне да се са његовим савршено слажу. Дугачке трепавице чувале су најлепше смеђе очи. Образи... Код њих је застао. Више их готово нема. Рупица би се и даље оцртавала када би се, сада ретко, насмејала. Јагодичне кости биле су најистакнутије на њеном лицу. Болест ју је ломила неко време. Ломила их је.

Као мали отиснуо се из њиховог села убеђен да се никада неће уплашити. Био је сироче. Путовао је. Прошао је језеро духова, нашао врећу са златом, човек му је ставио нож под грло због ње. Није се бојао ни током многих година у заробљеништву...

Сада је лежао поред ње. Дечак који није знао за страх коначно је научио шта ова реч од свега пет слова значи.

Јасна Ђуз

БЕЗ РИЈЕЧИ

Као савјесни грађанин узео је позивницу и отишао на скуп.

Гледао је у говорника.

Уста су се отварала, али ни једне ријечи.

Забрину се за свој слух.

Али, онда чу како његов пас зацвили јер му неко из масе стаде на шапу.

Окрену се и пође кући.

ПОДСТАНАРСКЕ БРИГЕ

Кључеве од тијесне и загушљиве помоћне историје гдје је последње двије године као подстанар пеглао ребра ћутке спустио на омањи сто за којим су сједили газда и газдарица.

Није га чудило нити узнемиравало што сваки његов покрет прате мрки погледи. Тако је већ мјесецима.

Нико ништа не проговара. Буље једни у друге некако отупљено као да су занијемили.

Жући је на уснама титрао некакав подругљив осмијех. Истински се намршти тек кад као из бадња забубња газдин глас.

– И, шта имаш да питаш?

Газдаричине очи су се устремиле на подстанара као да ће га пробости. Жућо уздахну и заусте нешто да каже, па се брже боље уједе за језик.

Питање остаде у ваздуху.

Младић се окрену, ухвати за кваку и без поздрава изађе напоље, као да бјежи од питања или жури на чистији ваздух.

Док је вукући ногу за ногом корачао тротоаром, тијело му протресе благи дрхтај, а вјетар разбаруши и онако немирну, плаву косу, па као да пришапну да већ мора мислити гдје ће преспавати.

РУЖИНЕ ГЛАВЕ

Док се ситне кишне капи лагано сливају по утабаним стазама лименог крова, хватам мисли. Лебде негде далеко. Гледам две птице. Високо су. Сивило облака се стопило са тамном бојом перја.

Чини се да се играју. Саме. Без посматрача и уљеза. Подижу се и спуштају на кратко мењајући висину. Крилима својим и летом голицају моју машту. Да ли је то љубав, другарски плес или је зов природе уткао своје путеве у покрете њихових крила? Остајем ускраћена. Чујем цвркут, вриску или гугут, увијен у тајновитост белих огртача које младе носе на венчањима обрубљене ситним белим везом. Призор достојан каквог краља или принцезе.

Путеви ме са небеских висина враћају на тло. Тешка сам. У својим дубинама носим жал за лицима која недостају. Сваке године исто. Сваког октобра исто. Недостајање. Сиво доноси нову претњу. Опасност. Ближи се још једно недостајање, овога пута потмуло. И тајно. Обузело је некадашњу лепотицу. Болест без милости јој је избрисала сећање. Не познаје ме. Не познаје свој пород, живи у дану када је у својој младости била болесна. Јасним корацима ми кроз мисли тутњи:

– Идем код своје маме, она ће се бринути за мене. Њој ћу све рећи. Она ће ми помоћи. Сада је седамдесета година. Болесна сам, не могу да ходам. Мајко – помози ми.

Слушај; њу је неко уврачао. Иди до оне жене. Живи у малој кући поред гробља. Однеси ово што си нашла. Кажи јој све, све ће јој се казати.

Моја мајко... ишла си. Рекла ти је да идеш до гробљанске раскрснице, да се не окрећеш када те позове нека жена, да журиш право кући. Иди опет, молим те, иди, да ми буде боље... иди... мајко... иди... мајко. Казала си да ћеш доћи, да ме водиш, доћи, мајко... чекам те..." На трен краћи од трептаја сурови Алцхајмер јој је даривао свест: Чиме сам ја то заслужила? Чиме?...

Каква се то демон надвио над крхким телом? Туго моја! Мајко моја, ти која ми недостајеш ових пустих година. Хоћеш ли изаћи пред њу, да јој помогнеш, отвориш јој врата?

Излазим. Узимам маказе. Брзим резовима скидам са ружиних грмова посустале крупне полуувеле ружине главе. Таложе се једна преко друге. Главе им се ослањају на туђе трње, а ипак понизно ћуте. Боду ми прсте иако их хватам одмах испод баршунастих цветова. Још она тамноцрвена поред зида на северној страни. Тамо су зачудо оне најкрупније које остају без цветова на дан јесењих задушница.

Проналазим мисли. Ту су и тамо где спавају успавани, где недостајање не умањује своју вредност.

Последњи струк се нашао у белој пластичној кеси. Остављам маказе, садржај истресам у црну канту и брзо спуштам поклопац.

А птице су и даље у небеским висинама.

ПРИЧА О СТАРИЦИ И ВОЋУ

Беше неки човек који је хтео да напише причу коју још нико није написао. Ишао је светом и слушао о чему причају мудри људи, али и они који баш не маре за мудрост. И тако једног касног поподнева, пут га је навео у један град на обали реке. Ишао је улицама и избио на трг који је био препун људи. Било је на њему гутача ватре, акробата, уличних свирача и певача и илузиониста. И сви до једнога имали су своју публику. Међутим, том човеку пажњу је привукла нека старица која је носила корпу са воћем. Пришао јој је и упитао:

„Да ли продајете то воће?“

„И да и не“, рече старица.

„Не разумем“, рече човек.

„Ако купите воћку чији плод, када га пробамо, од нас прави бесмртнике, можете добити више него што сте дали, али бићете очајни пред указаним бескрајем. Пробате ли, међутим, воћку која нас чини мудрима, мораћете људима говорити истину, али им то неће баш много значити“, рече старица.

„А како да препознам која је воћка бесмртности, а која воћка мудрости?“, упита човек.

„То уопште није тешко: као што видите, ово је јабука, а ово крушка, ово је дуња, а ово бресква. А имам и шљиву и банану, а ове две воћке су воћке бе-

смртности и мудрости“, рече старица и додирну их прстима.

„Да, баш лепо изгледају: као да сам их негде већ видео“, рече човек.

„У праву сте, ове две воћке лепе су на око, али им је укус још лепши. Једини проблем је што није добро ако пробамо обе воћке.“

„Зашто?“

„Зато што укус једне воћке потиरे укус оне друге, јер не можемо истовремено бити бесмртни и мудри.“

„А како се могу уверити да је то што говорите баш тако како говорите?“

„Врло лако, крените са мном“, рече старица и пође према реци. Човек је послуша и крену за њом. Када стигоше до обале реке, већ се беше смркло. Старица седе на земљу, стави корпу испред себе, а затим извади воћку бесмртности и воћку мудрости и баци их у реку.

„Шта то радите?“, упита човек изненађен и већ се био спремио да скочи у реку.

„Не, немојте то чинити, ноћ је и ништа се не види“, рече старица. „Уколико због тога скочимо у реку, чак и дању се можемо удавити.“

„Па нисте ме, ваљда, овамо позвали да да бих видео како се одричете нечег што би многи пожелели да имају?“, упита човек.

„Довела сам вас овамо да схватите како је све пролазно. Ето, ова река непрестано тече, стално се мења, а ми то не примећујемо, већ разглабамо о не-

чему што може бити близу, али и далеко од нас“, рече старица.

„Добро, то ми је јасно, али ми није јасно шта ја сада треба да радим?“, упита човек.

„Ништа, само запамтите шта вам се све догодило и касније то запишите. Ко ово прочита, схватиће зашто још у најранијим данима неповратно губимо оно за чим цео живот чезнемо.“

„Да ли мислите на невино блаженство детињства?“

„Могло би се тако рећи да нас тада нису ограничавали страхом.“

„И због тога сте те две воћке бацили у реку?“

„Да, јер сте једну од те две воћке пробали онога дана када сте загазили у реку живота. Зар нисте и сами рекли да сте те две воћке негде већ видели. Додуше, то је било давно и могли би да погрешите и пробате ону воћку која потире укус оне друге.“

„А коју сам воћку пробао?“

„До тог сазнања сами морате доћи.“

Александар Ђурић

КОЊИ И МИШЕВИ

*Ето два непријатеља имам на свету. То су глад
гладних и ситост ситих.* – Марина Цветајева

Јувелир је чистио јувелирницу на крају радног времена. Изненада, између најлона и љуски, угледао је црну кожну врећу. У смећу. У врећи је било на хиљаде златника. Као ракете, савест су му бомбардовала питања – *ко је врећу бацио; зашто је то учинио; шта урадити са златницима; ...*

Најдужу ноћ је провео спавајући испрекидано на столици у јувелирници. Очекивао је да ђаво дође. По своје. Скоро недељу дана касније ...

Јувелир је део садржаја вреће уложио у реновирање јувелирнице и свог зарђалог живота. У реновирану јувелирницу ушао је, нагрижених нервних влакана, *Старац са фесом*. Без књижевно-теоријског увода затражио је од *Јувелира* да му врати злато из канте.

Јувелир, помодрелих усана, слушао је – Старац са фесом је ископао златнике на имању свог брата; брат га је пријавио полицији, јер су заједно златнике ту закопали; Старац са фесом је морао да склони златнике на неутралну локацију; пролазећи калдрмом, где се налазила једино Јувелирова јувелирница, врећу са златницима је убацио у канту за смеће – планирајући да по њу дође када полиција заврши претрес његове куће; полиција га је привела под оптужбом за пљачку и разбојништво; тукли су га не би ли признао шта је урадио са златницима, али

је *Старац са фесом* био тврд орах; пустили су га – пошто се опоравио од батина, дошао је ...

Јувелир је глумио прибраност и негирао је оптужбе *Старца са фесом*. Пошто је старац отишао, *Јувелир* је узео преостале златнике и кренуо. На село. Код *Гринга*.

Јувелира је будило шкрипање са тавана – данима. Најновије јутро. *Јувелир* се пробудио, али шкрипу више није чуо. *Гринга* није било читавог дана. *Јувелир* је кренуо у село да га потражи.

Прелазећи речицу, преко скршеног дрвеног мостића, *Јувелиру* се заледила крв у жилама. Кроз шумарак, спазио је *Старца са фесом*. За њим су ишла четири коња. Вратио се до *Грингове* куће. Тамо – ни шкрипе, ни *Гринга*. Кренуо је у подрум – иза буради са вином сакрио је златнике.

Једва је савладао циновски крик – *Грингове* ноге су биле на поду. Огромни мишеви, црне дуге длаке, оглодали су преостало месо, кости и кожу. Те чекиње биле су по поду, зидовима и плафону подрума. *Јувелир* се вратио у подрум у загрљају шибица и канистера бензина.

Док је *Јувелир* узнемирено корачао шумарком, пламен је гутао *Грингово* имање. На изласку из шумарка све се одједном смрачило. Периферним видом је успео да спази *Старца са фесом*.

Држао је бич. Руке и ноге *Јувелира* биле су чврсто свезане за амове. Четири коња. Бич је пресекао ветар и *Јувелирово* осакаћено трупло се заваљало у крви и прабини. Мештани су гасили пожар.

НАЋВЕ – СИМБОЛ БЛАГОСТАЊА У КУЋИ

Наћве, тако народ зове дрвену посуду у којој се некада месио хлеб. У прошлости су наћве биле неизоставан део сваке куће због чега су заузимале битно место, после огњишта, у свакој породици код нас. За израду наћви користили су брест или граб. Као што је познато, сви предмети који су везани за прављење хлеба део су женског простора у кући, али се упркос томе преносе са оца на сина. Једном израђене и освештене оне никад више не напуштају кућу у којој ће се користити. „Тамо где су старе наћве, тамо је и стара кућа“, говорио је некада народ.

У „старој кући“ су живеle старије особе заједно са породицама своје деце. Уколико отац одлучи да својим синовима подигне одвојене куће, млади мушкарци су имали обавезу да сами израде наћве у којима ће њихове жене месити хлеб.

Прву ствар коју је домаћин морао да уради већ при самом уласку у нови дом била је да запали ватру на огњишту, након чега му је жена месила хлеб у наћвама. Пре тога су ово дрвено корито кадили тамјаном и прскали неначетом водом. Исти је редослед ритуала који су се изводили приликом увођења младе у кућу. Невеста је у свом новом дому прво царала ватру, затим је три пута обилазила огњиште и на крају је прилазила наћвама. Поред наћви је млада остављала дарове које је донела са собом – хлеб, воду

и пешкир који је сама саткала. А свекрва јој је том приликом говорила: „Ево, снајо, предајем ти наћве! Да Бог да да увек буду пуне теста, на свадбама и крштењима, на саборима и весељима!“ Након чега се невеста клањала и љубила руке родитеља свог мужа.

Наћве су се користиле и у ритуалима и обредима против урока, против злих, односно урокљивих очију, против негативне енергије, а исто тако и приликом саливања страве и извођења других магијских радњи. У наћвама су месили обредни свадбени хлеб, као и тзв. „богородичну погачу“ за новорођенче или „путнину“, обредни хлеб који је породица смештала уз покојника. Постоје и бројне забране везане за наћве. Према једној од њих, наћве увек треба да буду покривене. Пожељно је да се преко њих стави даска округлог облика на којој су припремали и обликовали хлеб. Понекад су их окретали наопако. Укућани не смеју да их нагазе, јер ће у супротном породицу задесити велика несрећа. А није ваљало да их прескочи и нека животиња. Приликом квасања теста девојка која је изводила овај ритуал није смела да гледа према наћвама, јер су у њих старије жене ставиле брашно, воду и неке тајне биљке које је девојка морала замесити леђима окренута према дрвеној посуди. Наћве су један од симбола благостања у кући. „Празне наћве – гладни гости“ гласи народна изрека.

МАЈКА

Још као мали чуо сам причу: „Постоји једна Света планина. На њој се налазе Свети извори. Из извора истиче Света вода, крај које цветају Свете биљке“. И увек када би ми било тешко, или када би се у мени уселио неки немир, сети бих се ове приче.

Где је то?

Поставио бих то питање самом себи, а мисли би ме повеле на све стране света. Жеља да одем и пронађем ту планину бивала би сваки пут све већа и већа. Остао бих тада замишљен и тужан, никоме ништа не причајући.

Приметивши моје нерасположење, пришла би ми мајка. Није много говорила, али њене речи су за мене биле лековите и лепше од најмириснијих цветова. Кад би ме загрлила, осетио бих нежност која би ме окупала, као када бих ушао у реку. Осетио бих сву љубав њене искрене душе. Била је извор најискреније љубави.

Сазнао сам! То је та планина. Та Света планина о којој сам често мислио, а она је увек била ту крај мене и за мене... Мајка!

ТРЕНЕР И НАВИЈАЧИ

Велики фудбалски клуб запао у кризу. Годинама нису освојили ниједан трофеј.

Дође нов тренер. Навијачи навале на њега:

– Шта ћеш ти урадити за тим?

Слуша их тренер и каже:

– Само се ви договорите шта хоћете да урадим и ја ћу урадити.

Настаде жустра препирка међу навијачима. Једни хтедоше да се у клуб доведу нови играчи, други да се мењају позиције играча, трећи да се најури голман, четврти да се снизе цене карата, пети да се ураде нови дресови ... Тренер је радио по свом. Остао је у клубу читаву деценију, навијачи су се договарали, али договорили се нису.

ЛТЕЛИЦА

Прала је чаше кад је чула прасак. Као да се у неке сфере државе враћа дисциплина. Посао ван града јој годио, чак и за шанком видело се јасно да се запалио један мотор луксузне црвене летелице, жути пламенови прождирали су ваздух, али и нечије наде за летовање?!

Пилот је погледао на сат кад је чуо нешто налик експлозији, било је осам сати ујутро и требало је да полете за Корзику. Нешто се изјаловило. Није био навикнут на промашаје. Полако га хватала језа.

Нова црвена кошуља, налик боји авиона. Медитеранска исхрана је кардиопротективна. Таман да веже сигурносни појас. Неконтролисани хедонизам увек је бољи од насиља. Видеће се са једном предивном особом. Сунце је пржило већ данима и било је сјајно што је лет заказан за ране јутарње часове. На путу то аеродрома јато несташних галебова се утркивало према писти.

Пратио је временске прогнозе, јер им је наставник тако рекао. Поред новог топлотног таласа и птице су нервозно реаговале на врућину. Појачао је радио. Млади галеб се залетео у мотор авиона који се тик спремао за полетање. Дошло је до нежељеног застоја и омање хаварије приватног авиона који је требало да се упути за Средоземно море. Тиха опасност алергена у исхрани. Позавидео је пилоту, али и путницима, који су имали тако дивне планове за крај лета.

СНЕГ И САН

Снег који дува и разноси. Хладноћа која обузима цело тело. Белина, докле год поглед сеже. Толико хладно да боли, као да се ножеви забадају све до костију. Ветар на лицу се осећа као хиљаде иглица. Немогуће је држати очи широм отворене. У прстима нема никаквог осећаја. Као да су туђи. Сваки корак је напор, сваки корак је подвиг.

Мртви су посути поред пута. Другови само леже. Нико више нема снаге ни да покуша да их помери. Нико не осећа потребу да нешто уради. Мртви су само сметња, још једна препрека преко које треба прећи, да није тако нико их не би ни примећивао. Не размишља о циљу, не размишља о топлоти на крају пута. Једина мисао је следећи корак, све остало је чудо. Умор је незамислив. Треба му предах, али предах, одмор значи смрт. Нема друге, мора сести бар на тренутак.

Стровалио се у снег. Минут, два минута па ће наставити. Склупчан је седео у снегу, огрнут ћебетом. Зна да не сме превише дуго, мора наставити. И хоће, али не одмах, још пет минута, само да скупи снагу. Да мало ојача. Снег га је полако завејавао. Више му није ни толико хладно. Превише је уморан да настави, иако зна да мора. Заклопиће очи само на тренутак. Само да осети мрак. Трептаји су трајали све дуже. Спава му се. Сан, шта би сада дао за сан.

Само да заклопи очи и да спава. Само пола сата. Не може да настави. Можда касније, али не сада. Снег је био као најмекши перјани душек. Зна да је смрт неминовна ако се не помери. Али како? Тело га је издало. Тело или можда ум. Небитно, не може да мисли. Мисли само на њу. Само њена слика испред очију. Она како га грли. На тренутке осећа потребу да се отргне из тог смртоносног загрљаја. Ипак само још минут. Умор је превелик, напор презахтеван. Затворити очи, утонути у сан, спавати, да ли ће се пробудити – то је небитно. Само заспати.

РОЂЕНДАН

Сећам се тог првог јутра када сам са прозора приметила старицу на клупи окружену голубовима. Лаганим покретима расипала је зрнца гладним птицама које су их халапљиво кљуцале, удаљене свега неколико корака од ње.

Наредног јутра поглед ми је опет пао на клупу. Љупка старица је поново била ту, предано хранећи незасите птице, које овога пута, као да су за пола корака биле ближе.

Наставила сам да посматрам тај приказ, сведочећи спријатељавању старице и птица. Након неколико јутара толико су се ослободиле да су јој слетале у крило. Седела је мирно, са блаженим осмехом на лицу.

А онда једног јутра, бацивши поглед кроз прозор, опазих гомилу птица на клупи. Старице није било. Друго, треће, десето јутро, ње и даље није било, а птице гладне зрнаца и њеног друштва, сваког јутра су слетале на клупу, чекајући.

Чула сам од неких бака по крају да је старица сваког јутра, протеклих тридесет година, хранила голубове. Понекад на тој, али и на многим другим клупама, по разним парковима у околини. Тачно од дана када јој је супруг изненада преминуо.

Било је то на дан њихове тридесете годишњице брака. Сутрадан је требало да отпутују у Шпанију, баш као што су на меденом месецу.

Зграбила сам шаку пшенице и изашла напоље. Како сам се приближавала клупи, једна по једна птица је одлетала. Села сам и лагано бацила зрнца на земљу. Птице се нису вратиле. Остала сам на клупи све до вечери, загледана у даљину, док су ми сузе клизиле низ образе.

Срећан ми тридесети рођендан.

ПАТУЉАК КОЈИ ЈЕ УСПЕО ДА ПОРАСТЕ

Био једном један патуљак који је волео да поклања своје ћупове. Свакога дана, тачно у подне, зазвонио би људима на врата и са великом дозом оптимизма их поздрављао: „Добар дан, весели људи. Време је за мало смеха и радости. Оставићу вам ово мало чудо на прагу, па ви са њим можете радити шта год пожелите. Мој вам је савет да га добро чувате. Људи кажу да се овако нешто тешко налази. Потребно је много времена, труда, стрпљења и вере да бисте га зарадили. Али, ево, ја вам бесплатно доносим. Чувајте се до даљњег. Пријатно и довиђења“.

У ћупу, уместо злата (како су многи очекивали), налазила се срећа. Широко отворених очију и усана, људи су стајали непомично. Заједно са чуђењем јављало се и одушевљење, које је мимиком, а и речима било веома тешко изразити. Редовно су добијали најскупоценије поклоне, а како је време пролазило, бивали су све насмејанији, позитивнији и ведрији; бивали све срећнији и срећнији.

Једанпут, док је патуљак корачао улицама малог града и са собом вукао тешке ћупове, злочести Џин, познат по својој сујети и незахвалности, приђе му и упита га: „Мали мој пријатељу, кад ћеш ти порасти? Колико се мени чини, никада... буахаха“.

Патуљак му је само одговорио: „Велики пријатељу, у туђим очима ја сам много већи но што ти

мислиш. Чак већи и од тебе. Они који су спознали срећу, дозволили су ми да порастем онолико колико сам ја желео. Ако једнога дана и ти будеш спознао такво нешто, можда ћемо се гледати са исте висине. До тада, ти се радуј стварима ниског квалитета и вредности, а ја ћу поливати људе срећом како бисмо сви заједно дотакли небо“.

УЗДАХ

Елена лежи поред Тонија и не спава. Осећа да Тонијева нога притиска њену. Осећа мирисе њихове страсти. Осећа мирис празнине. Како осећа мирис – празнине?! Па сва остала чула су ту празнину већ спознала, очи су је виделе, додирнула ју је сваки пут кад је он додирнуо њу, чује је како звечи и осетила јој је укус у устима од његових пољубаца. Ето, ноћас је и наслутила њен мирис.

Елена опет лежи поред њега без сна. Опет се препустила његовим рукама, уснама, опет је уздисала, подизала се и спуштала и опет кад он опуштено, поседнички, пребаци преко ње руку или прислони ногу, она осећа да не осећа ништа.

Елена уздахне дубоко, скоро као да јеца. Од ножних прстију до темена главе као талас пење јој се дрхтај и троши јој дах. Како јој је тесно! Како је све безбојно и притиска је, а та нога, његова нога је хлади толико да је пече.

Извлачи се из кревета полако и излази. Док се облачи у ходнику испред собе, дах јој се успорава. На улици се стопила са жамором гласова, топлином, мраком, уличним светлом и мир је испуњава. Усне јој се благо криве у осмех. Побегла је. Е сад, побегла је овог тренутка, ове ноћи, али да би отишла, мора да се суочи са собом.

Улази у кафић и упада у дим, смех, причу, полумрак. Седа уз шанк и обраћа пажњу на шанкера који ужурбаним прецизним покретима сипа пића и слаже их на шанк. Мужеван је, некако делује чврсто – да, то је та реч – чврсто, а није млад. Окреће се, прилази јој и сипа пиће, а поглед му је прецизан и сјајан. Елена наставља да га посматра и одједном схвата да је пре само пола сата устала и отишла од Тонија, а сад већ гледа другог мушкарац.

Спустила је поглед на чашу испред себе, додирује хладну стаклену површину и од те хладноће бистри јој се магла у глави и схвата да све што ради с Тонијем ради из страха и то страха који живи у њој, страха који нема везе с њим.

Опет је савлада уздах. Опет је хиљаду речи у том уздаху. Неизговорених.

ЕСТРАДА

Господин К је одлучио да се бави политиком. Као изузетан стручњак у својој струци добио је подршку великог дела народа да се кандидује на предстојећим изборима.

Највећу подршку му је пружила госпођа МЦА која се трипут развела. Сви бивши мужеви су познате личности па је она задржала сва презимена шалећи се да „вишак не може да шкоди“. Госпођа МЦА је стекла велику популарност у Ријалитију. Тада ју је брат госпође К, учесник истог Ријалитија, оптужио да има недозвољен однос са господином К. Она је уверавала све да га цени због његовог посла и поштовања према својој жени. „За сваку годишњицу брака јој купи најновији аутомобил. Мени ниједан муж није купио сличан поклон“ рекла је јавно. Тада се поставило питање одакле господину К паре јер се у његовој струци не зарађује много новца.

Онда је госпођа К ушла у други Ријалити у ком је учесник господин М, први муж госпође МЦА, одмах почео да је стартује. Она га је одбила. То је господину К дигло рејтинг код неких, али су га замрзеле жене које би душу дале да господин М, звани „Српски Тарзан“, њих стартује. То су подстакле учеснице Ријалитија оговарањем „Госпођа К се фолира а такав јој је и муж“.

То је коментарисао господин Ц, други муж госпође МЦА, ожењен пре и после тог брака рођеном сестром госпође К, рекавши како је „госпођа МЦА лепа жена али лош човек. Госпођа К и њена сестра су часне“.

Господин А, трећи муж госпође МЦА, који се такође кандидовао на изборима, одговарао је на питања новинара шта мисли о противкандидатима. Он је свима пожелео све најбоље а посебно господину К јер „њему треба пуно среће пошто подршка госпође МЦА више може да одмогне него да помогне. Она све мора да поквари. Таква је.“

То је страшно разбеснело госпођу МЦА па је објавила. „Кандидоваћу се са девојачким презименом. Победићу!“

ЧУДЕСНА ПРИЧА О ВАЗИ

Једног лепог јесењег дана, госпођа Тј. мирно је пришла супругу с леђа док је читао новине у својој фотељи и звизнула га тешком кристалном вазом по глави.

Никада раније они се нису не само посвађали, него ни споречкали. Та ваза, како се показало, из корена је изменила сва усађена и временом стечена схватања у чврсто организованој реалности господина Тј. За њега ништа, ниједан детаљ из бивше животне рутине, више неће бити исти.

Он ће сасвим престати да чита новине, ретко ће седети код куће, спаваће у одвојеној соби закључан, обедоваће искључиво у ресторанима друштвене исхране. Међутим, он ће нагло напредовати на послу, постаће активан у многим професионалним, политичким и верским удружењима; појавиће се код њега нека до тада непозната оштроумност скопчана са ситничавошћу, па чак и нестрпљењем, особином људи пребрзих за трома времена у којима су принуђени да живе и делају.

Никада се више господин Тј. неће опустити, нико ме више неће веровати, никада неће себи допустити да се не плаши. Да, страх је био његово највеће животно постигнуће, страх који се не свети, који није орочен неким испуњењем или суочавањем, страх као

најважнији стимуланс и покретач његових најгорљивијих стремљења.

Ипак, то је био некако *млаки* страх, онај којим се крећу и животаре нижи, једноћелијски организми, живахни и активни само у скромном распону енергије једне једине ћелије, оне која сав свој значај проналази у чињеници што није мртва, што може да једе себе саму и сама од себе да се размножава.

Господин Ћ. временом се смањивао у корист нараслих амбиција. Онда је сасвим ишчезао и могао се видети једино под увеличавајућим стаклом лабораторијског микроскопа.

Господин Ћ. остао је жив на једнини начин на који је то још могао – као прост импулс бичара.

ЈУТРО

Грађанин технолошки вишак Јован Петровић сваки свој дан почиње на исти начин. У ствари, кад боље размислим, тако је већ шест пуних година, пет месеци и тачно двадесет и три дана. Толико, наиме, грађанин Јован Петровић има статус технолошког вишка. Овде бих само кратко напоменуо, иако грађанин Петар Јовановић не воли да говори о томе, у ствари, осећам обавезу да грађанство обавестим да је нашем јунаку жена преминула претпрошле године уочи Ђурђица. Били су у браку преко тридесет година и још дуго је после њене смрти наставио да кува две кафе, поставља два тањира и понекад се бреца кад му није све по вољи. Али како је време одмицало, грађанин Петар Јовановић се навикао на самоћу и сад само још понекад, грешком, пристави поподневну кафу за двоје. Онда, растужен испије најпре једну, а затим и другу шољицу и потом дуго седи на троседу загладан у прозор. Дакле, као што рекосмо, грађанин технолошки вишак Петар Јовановић обично се буди у шест сати, лешкари петнаестак минута, а онда нагло скаче из кревета, баца поглед кроз прозор који гледа ка улици и одлази до купатила где се умива дуго пљускајући сувоњаво лице и трљајући помало изборани врат хладном водом. Наредних пола сата грађанин Јован Петровић лагано срче кафу загладан у јутарњи програм државне телевизије. По-

кушавао је да уз кафу попије и чашицу ракије, коју иначе у селу сам пече, али једноставно није му ишло. Онда узима цегер из кухиње и одлази до пекаре на углу. Успут, на киоску испред основне школе, купи дневне новине, пресавије их два пута и убаци у торбу. Раније је редовно сваког јутра куповао по два реш печена хлеба, али откако му је жена умрла, купује само један. И литар млека, оног пастеризованог. Таман за њега и Марка, ониског, црног мешанца који се пре годину дана уселио у његову шупу. Кући се никад не враћа истим путем. Од пекаре наставља право, Улицом краља Петра све до прве раскрснице где савије лево ка некадашњој индустријској зони. Тамо, на крају улице, стане испред закатанчене металне капије некадашњег текстилног гиганта и дуго посматра зарасло двориште, испуцали бетон и оронуду чуварску кућицу чудећи се брзини којом трава и жбуње освајају некада уредно двориште. Затим окрене назад и одмереним корацама заврши своју јутарњу шетњу. Купио сам хлеб и... млеко, знаш оно јефтиније, каже закорачивши у кухињу, а онда застане малчице уплашен празнином мале просторије.

ТРЕНУТАК

Дуго сам размишљао како почети... Био сам добар ђак. Штребер. Хтео да помогнем свима. Ипак, целу основну, на кичми су ми седели Дими и пар његових ортака... Покоја чврга, кинта за ужину... Једном сам био закључан у школском ормарићу док ме теткица није пронашла на крају радног времена. Мислио сам проћи ће. Окретао други образ, како сам научен. Пандур Ђум нас је све постројавао, акао кључевима по мозгу док пита за кога навијамо. Ни Дими није имао чуке да измумла неки други клуб, а да није Ђумов. Чудна је та '83. Назирала се нека нова мода. Балци у делиријуму и даље захвални ПКБ-у, шатро муљају са директорима. А ми, клинчурија, нисмо могли да блејачимо по кафићима, одувек их лупају овде па брзо престају с радом. Шта се може и очекивати од насеља у које су сместили и затвор и лудару... Управо на том дивљем западу БГ-а писали смо своје мемоаре. Тражили себе. Ко је имао среће да се пронађе, није био испраћен у једну од установа преко пута. Иако мангупарија, било је ту и доброг света, али знате већ, бунт повуче. Као и прва љубав. Све више људи ме је избегавало због Димија... Играрија и дечије доказивање прерасло је у озбиљан бизнис. А управо је наш крај био расадник талената. Ипак, уписао сам Прву гимназију и запослио се у оближњој трафици. И слушао приче о Димијевој екипи.

Тад се већ знало Сто лудака из... Прогнозирали ми светлу будућност... Једне вечери, шетао сам с девојком и налетео на „старе другаре“. Сем вређања и ћушки, њих шесторица су ме наог натерали да трчим око терена како не би малтретирали Маријану. Календоскоп сећања прожимао ми је кичму док сам тражио ћалетов пиштољ. „Нашао сам себе“. На захвалност пубова, њихов подсмех остао је ту.

Бранислав Бато Јевтовић

КРАТКА ПУТНИЧКА ПРИЧА О ЗАНОСНОЈ ФЛОРАНС

Ево га где, наспрам јагличастих поља дозрелога памука, те – баш у овај мах – преко тиркизне воде реке Вардар, језди и плови њезин профил. Гледам дрско истурене усне, налик су онима из негдашњих ђачких споменара. Дабоме, као да такмиче се са руменилом добро дозреле воћке нар. Онда, убрзо, ево профила јој где лети наспрам макијастих, гле, голети, овде у средњем Повардарју, па преко оних блиставих топола прелази... а онда и преко камених остатака античког града Стоби... Затим, прелеће преко сустале лозе у боји, ех, старога бакра. Гледај тамо оне редове притака, бѐлѐ се, види, молим те, као доколенице на давнашњој пионирки из Титовог Велеса, или из места Неготино. Ох, тај њезин прѣасти профил. Прелази преко хеликоптера који, ено, над полусасушеном жупом лебди, о, као вилин коњиц. И, њезино лице, гле, језди наспрам челичнога сјаја железничких трачница и парченцета њихове трансбалканске километраже. Најважније, са мном је. Ево где средовечна красотица, са очима плаветним попут индијског или аустралијског опала, као чаролијом каквом – звирни, скрипторе – омиче о ону небеску утврду, саделану од кумулусѐ, погле, белих као нетом узбран котон, те као шећерна вуна. Вози се њезина лепота дуж те и такве руте, македонске и повардарске, с тих својих седамдесетак на сат, на спрату аутобуса *сетра*.

ЈАД

Туберкулоза била опака болест. Од јефтике, јевтике, како год да су је звали, људи су умирали као снопље.

Младић болестан, у селу, само му мајка прилази и нико други. Заразан на даљину.

Дође му у посету тетка, мајчина сестра. Сели, причали, јели. Испаде му залогај из уста. Каже: „Тето, поједи.“ Ова се нагне преко стола, узме прстима и поједе. Дечко поче да плаче к'о киша и тражи да му тета опрости. „Нико ми не долази, а ја теби 'вако.“ Тетка рече: „Сине, нема шта да ти опростим. Знаш да те волим, а мени ако је суђено, суђено је.“

Сестрић је недуго после тога умро. Тетка је доживела дубоку старост.

СУНЦОКРЕТИ

Опет ме је ветар загрлио. Овог пута ми се обраћа познатим гласом. Носи ме поред њива расцвета-лих сунцокрета.

„Мацо, да ли си прочитала лепшу љубавну песму од ове моје?“

„За тобом се сунцокрети окрећу, једна је од најлепших љубавних песама коју знам. Због ње сам још више заволела сунцокрете.“

Путујемо сами у Карађорђево. Мало село са душом детета. Са чежњом упијам сваку слику. Растачем радост у најситније делове и расипам је по путу. Дишем дубоко и нисам сигурна да ли је јава или машта која ми листа по хербаријуму успомена. Пажљиво ослушкујем нежни глас који ми рецитује невероватно лепе и познате стихове. Ветар између осталог волим и због његове детињасте нарави. Али овог пута имам жељу да се више не игра са мном, и да ми сваки час не односи и доноси стихове. Колико год да се трудим, не успева ми да га ухватим и бар на кратко у рукама задржим. Срећна сам што имам фотографско памћење па све слике неокрњене сачувам. Не бледе временом. Припитомила сам их, стално су уз мене.

По ко зна који пут увиђам зашто су сунцокрети симболи сунца, светлости, ведрине, енергије, живота,

виталности и дуговечности. „Тата, ти си мој сунцокрет.“

И овог пута се ветар створио услед температурне промене. Радост због добијеног поклона је угрејала собу. Добила сам цвет сунцокрета у новембру од мени изузетно драгих људи. Машта је прорадила. Жива сам. Опет су ми влажни образи. За пар дана, биће две године, како се мој сунцокрет више ни за ким не окреће.

ИНТЕРВЈУ

Дубоко урезане боре је прекрила. Усне суве од посног бордо кармина који је додатно правио резове у угловима од смеха тренутака и суза живота. Сакрила је поглед испод лоше офарбане црне ретке косе. Перика је стајала поред огледала. Тежак капут купљен у Трсту давне шездесет и неке имао је ситне рупе на рукаву, али и крзно око врата. Дамски детаљ. Тешком муком га је око себе пригрлила и закопчала се. Шешир у углу као статус друштва давно заборављен. Сакрила се цела, покрила се. Краљица оперске сцене, некадашње јаке и поштоване земље. Отворила је, уз шкрипу, врата свог стана престонице. Смрад смога и немир људи су је чекали. Затворила је врата и уз дубок уздах кренула пажљиво степеницама доле.

Ходала је несигурно на старим потпетицама. За нове, новац није имала. Велике црне наочаре су криле некада тако славне очи. Богиња театра, дива Београда, грофица југословенске сцене. Звали су је на разговор. О њој. Да попуне празнине у новинама. Шта да им каже. Можда ће и платити интервју. Да им каже истину?

Да каже да је недостижна богиња, урамљена тешким, китњастим златом на зиду изнад камина. На црно-белим фотографијама су раскалашне и раскошне сцене из славне и богате младости Диве. Густа негована црна коса подигнута у чврсту пунђу, и очи

снене, театрално уоквирене. Њена титула се пише великим словом. Она држи до себе, отмена је и уздржана. Може бити и отелотворење Кармен или тело из ког излази сопран ваше омиљене опере. Да им каже да је откривена као веома млада и да су јој брзо дата обележја богова – погледи препуни дивљења свих вас – једноставних и досадних смртника. Да су јој дати ловорови венци. Слава. Глас су јој дале митске сирене разбацаних острва око Итаке. Пуцкетање плоче се више и не примећује када њен космички глас обавије целу просторију. Карте за део ње су распродате. Многима је била надокнада оног што сами нису никада имали: урођену спонтану префињеност и богатство духа. У њеном присуству и они су другачији – са њом изједначени, јер она плени и за друге и колико год били другачији, један део њене духовне суштине дотиче и њих.

Поглед јој се задржа на малом кафе ресторану у бочној улици са божићном јелком у излогу. Пар старих седели су и испијали још врелу кафу. Отворила врата и помислила – сама себи сам дала интервју. Конобар је пришао, узео јој капут и привукао столицу уз љубазни осмех. Дива је села, извукла огребану муштиклу са златним рубом и затражила дневне новине.

МЛАЋИ БРАТ

Срце млађег брата је храбро, али куца плаховито и узнемирено, као што куца срце преплашеног зецца. Кад сте близу, можете га и чути. Застанете ли на трен, осјетит ћете његну брижност, док вам прича гласом дјетета.

Млаћи брат вам се увијек плаши мрака, вјетрова, великих камиона и авиона те страшних прича.

Мрак се пришуља иза његових леђа баш тад кад брат пође спавати. Постаје све гушћи и снажнији, стеже мисао и не да јој осмијех за лаку ноћ. А вјетрови тек, ух, дјецо, да вам и не причам. Када запуше сјеверац, млаћи брат осјети зебњу и долазак хладних сивих облака пуних ледене кише. Његово дјечачко срце брижно трепери док захуктали мотори пролазе поред њега. Страшне приче га узнемире па га нешто пресијече попут хладне сабље по стомаку.

Али... хајдемо сад унатрашке!

Мрак се плаши млађег брата, вјетрови се плаше, камиони и авиони, сви се они плаше мог брата.

Млаћи брат има једну необичну, неиспричану и неиспјевану, лијепу, баш лијепу пјесму. Пјесму над пјесмама. Он кад ту пјесму пјева, мрак, се претвара у дан. У дан који милује својим њежним сатима свилене свјетлости. Вјетрови доносе радости и отклањају тугу. Сију сјеме сретног живота на све стране. Шибају

страх који уступа мјесто вољи за игром. Камиони и авиони су само играчке у рукама заигране дјеце.

И брат и мрак и вјетар и брат и камиони и авиони и страшне приче, сви, сви се они плаше јер брат има једну сестру да је чува пјесмом за сва времена.

ЧОВЈЕК КОЈИ ЈЕ УВИЈЕК КАСНИО

Мајка и отац су све припремили за његов долазак на свијет. Пеленице, бенкице, повоји, пешкирићи, беби пудери и креме били су спремни, а креветић сав у бијелој чипки стајао је у ћошку собе. Тата је напунио резервоар аутомобила до врха, прегледао ниво уља и воде, успут опрао ауто, провјерио надуваност гума и на крају изгризао нокте до коријена.

Телефон је звонио непрекидно, а мама је нестрпљиво одговарала бакама, теткама, стричевима и ујацима: „Не, нема још ништа“. Након годину дана лијечници одлучише да га на силу истјерају и тако је дошао на свијет „царским резом“.

Када је имао двије године, још увијек није имао зубе, није ходао нити говорио. Очајни тата и мама су га водили од лијечника до лијечника, а они га боцкали, пипкали, снимали, куцкали и на крају закључише да касни у развоју. Када је најзад у десетој години проговорио и проходао, родитељи га уписаше у школу.

Свако јутро мајка га је будила строго на вријеме, умивала, облачила, он је у трку излазио из куће, али макар колико журио, сваког дана је каснио у школу бар десет минута. Директор школе га је због тога позвао на разговор, и он је дошао... десет минута прекасно. Најзад, у двадесетој години заврши основну

школу, у то му стиже позив за војску, али док се он спремао за одлазак, цијели један рат је прохујао. Тада је одлучио да се запосли. Ту се показао велики проблем јер се увијек пријављивао на конкурсе и огласе за упослење који су већ давно били завршени и радна мјеста попуњена. Најзад се његов ујак добро досјетио и запослио га на жељезницу као отправника возова. Ту се сасвим лијепо сналазио.

Најзад пожели да се ожени. Ниједна дјевојка га није хтјела узети за мужа јер је имао седамдесет година, али преко провадацике уговорише му брак са једном добро очуваном удовицом. Био је узбуђен пред вјенчање. Заиста је журио да се спреми и стигне на вријеме, али када је најзад дошао, његова младенка је већ одавно остарјела и умрла.

Дубоко разочаран, без породице и већ сасвим стар, пожели да умре, али, иако се каже да ништа није тачније од смрти, у његовом случају, она закасни, тако да је у сто петој години још увијек жив.

СУНОВРАТ

Човек по ко зна који пут долази до стене и одмерава је. Без великог напора може да је откотрља у страну, а ни то није нужно јер сасвим лако може да је заобиђе, али он то не чини, већ се удаљава, па опет прилази, одлази од ње, и тако неко време. Коначно се, овај пут са, нада се, прецизно прорачунате удаљености, залеће, али не успева да је прескочи; рукама амортизује удар тела у стену. Псује и одлази.

Једног дана доноси мацолу. Прилази јој само једном, одмах замахује и удара. Једном, па још једном, па још једном, све док не почну да се одламају комади. Тада застаје, тражи пукотине и удара у њихове пресеке одакле се оне продубљују и даље разгранавају цепајући тај несрећни камен. Уситњава је, гута прашину, не стаје док је не сведе на величину тучаника. Онда одлаже мацолу и прекорачује је. Па још једном док се враћа по алат. Можда чак ни не одлаже мацолу, нити прекорачује ту хрпу уситњеног камења, само се окреће и одлази, има право на то. Победнику припадају сва права, тако размишљаош? Само, није је прескочио, као што ниси ни ти.

И шта сад?

Где си ти у свему овоме?

Толико си се трудио да ме обориш да си заборавио на себе.

Катица Коврлија

ЛИК СПРЕМА ТУЖБУ

Блесаво пискарало!

Овим путем Вас обавјештавам да сам поднио тужбу на име душевних боли које сте ми проузрочили тијekom текуће године. Наиме, не само да сте својим лупетањем заварали јавност, већ сте потакли неколицину мојих дугогодишњих непријатеља на дјеловање спрам моје особе. Тако је новинарка локалних новина, становита Кристина Јурић, заведена Вашим пискарањем, искористила тренутак моје растресености те објавила чланак у горе наведеном листу. То што моја бивша жена пуше у исти рог с Вама, у овом случају је ирелевантно. Ту сподобу сам одавно избрисао из меморије, стога слободно сматрајте да сте једини оптуженик у овом случају. Мој одвјетник ће Вас контактирати у најкраћем могућем року, тј. колико сутра и одмах.

Биљежи се са штовањем Лојз Марић

ПРВИ

Трчим, беспутним и непознатим крајем, па врхом гребена огољелих стијена, стижем до неких зидина, који срастају у продужетак литице, и окомито се губе у дубину. Пазим да се не оклизнем. Зид се полако спушта и изједначује са равнином. Тамо су неки људи, усмјеравају ме ка циљу, између два лијепо исклесана камена. Дају ми на знање да сам побједник, да сам први у циљу. Не желим да други сазнају, да сам већ стигао. Продужавам мало спорије и нестајем заклоњен дрвећем, у шумарку, кроз кога се пут продужио. Није ми јасно, нисам учествовао у такмичењу, а побиједио сам.

Јелена Костић

ДРУГА ЖЕНА

Била је пуна стрпљења и разумевања. Мислима увек уз њега и са њим. Нису је болели његови прсти који су имали траг лошег парфема. Умела је да живи речи и да од њих ствара илузију о љубави. У том свету је све имало свој ред, само што је ноћ заменила дан, а друга је постала прва. Из те нежности изродила му је и децу и наденула им њена омиљена имена: Чекање и Заувек.

Драган Кравар

КРИТИКА

Зашто је након читања моје кратке приче, узела знак питања са самог краја и њиме ме дупила по глави?

РАЗВОД

Развод брака. Печат који се додељивао распуштеницама, етикета којом су се гулиле женске сузе а подмиривале потребе ужег друштва. Уживаоца „класичне“ музике, да баш те музике. Класична музика у селу није она Моцартова 40. симфонија нити Бетовенова Страствена соната. То ти је људски глас што путује међу кућама и око кућерака и вазда стигне ће не треба, под стреху распуштенице, или директно под њен прозор, дође да јој гули и оно још мало суза које у њој таворе и боре се да не изађу. Распуштеница. Тешка ријеч међу обичним свијетом. Тешка. Мучна. Јењава у њеној утроби од зачећа. Трепери и страхује да не изађе на површину. Јер у нашем крају, вечита је поледица, снијег и студ какав нијесте видјели у Србији а ни шире богме, е сад ваљда разумијете ту тешку ријеч, чим изађе на поледицу клиза се, клиза од Гиљеве до Кладнице. И то по главном асфалтном путу. Нема ти код нас гмизања, ливаде и љети леде у јутарњим часовима па ако се ријеч распуштеница изотме из своје постојбине, и лети клизи по ливадама и бехарима и рашири се брже од сваке болести и сваке невоље. А особу која је разведена та ријеч нападне и почне да је једе до саме смрти, гура јој се међу бедра, међу слепоочнице, међу прсте, међу ђетиње уцбенике и сакати је до сржи, некад јој гули и кости и кожу, па од жртве остане само ријеч

распуштеница, заборави јој се и име и имевање, забораве јој се и аљине и ципеле из Италије. Забораве јој се и очи. И очи.

ШТА ЈЕ УПЛАШИЛО МОГ ДРУГА МАРКА

Журио сам да уплатим претплату на „Панчевац“ да бих стигао на посао. Срећом, на благајни је било само двоје људи. Човек који је плаћао, дебељушкасти пензионер, завршавао је, у новчанику тражио ситан новац. Испред мене жена са овереном уплатницом, биће то брзо готово. И заиста, човек је купио новчиће, спаковао их са признаницом. Када се окренуо, после толико година, преда мном се појавио Марко.

„Марко?“, помало несигурно га ослових.

„Да, ја сам“, рече збуњено гледајући и покушавајући да ме препозна.

„Заставник Марко? Друже Марко, зар си ме заборавао?“, сада сигуран наставих с нескривеном радошћу што сам ненадано срео ратног друга: „Командир одржавања ... водник ... у циглани крај Дунава...“

Како сам га више подсећао, тако се на његовом лицу збуњеност претапала у изненађеност, а потом у страх.

„Не, не, погрешили сте, нисам... нисам био тамо... погрешили сте... нисам...“, муцао је друг Марко, хитро се окренуо и журним кораком, готово трчећи замакао низ степениште.

Остао сам с испруженом руком, без поздрава. Каква је истина уплашила мог друга Марка?

Маријета Кривокапић

ЛЕКТОР

Немам изабраног лектора јер ми подмеће граматички тачан зарез на шта сам ја одавно ставила тачку или пободе једну гдје нанижем неколике не би ли се наставило.

ГЛАЦИЈАЛИ

Дунав носи упокојена мора стога му душа мирише на со.

Он плови егоцентрично (из себе у себе) ширећи аутохтону сету једног неусидреног времена, разносећи усахле видике острва које је сада гора.

Крећемо се лагано и ћутке темпом који дозвољавају његови кораци.

У непрострујалу циркулацију ушуњава се студен глођући ми прсте.

Пролазимо сатима поред велике воде и она поред нас (све је пролазно).

Покушавам да преусмерим мисли показујући му мост док ми његова малена рука стеже длан грејући га.

И постепено и тихо као да микро пролеће обгрљује микроклиму уздижући нас попут папирних птица у повољније ваздушне струје, отпочиње отапање глечера.

И ја осетим и наслућујем да ни у једном глацијалу човечија шака није бивала већа.

Нити Дунав мањи.

ВОЛИМ ЗИМУ

Опчињавају ме снегови, магле, хладноћа и ћутање живог света у белини. Душа задрхти са сваким фијуком ветра, иглице иња се заривају дубоко у кожу и дуго, дуго остају скривене, неприметне, а тако снажно и немилосрдно уједају. Не видим зиму као мртвило, не стрепим од ње, већ је увек изнова и изнова пуштам у своје срце са истим жаром, жаром белине и чистоте, чији се пламен само у магли назире.

Ко би мењао топло, голубије небо за сивило и таму од раног јутра? Ко би мењао широку, звездану ноћ за мрачни пољубац земље и неба, у којем ни своје шаке не видиш? Ту сам, плешем у венцима пахуља, док се дивим тишини и безграничности света пред собом, ниском хоризонту и венчаници од леденица, коју је зима припремила за мене.

Волим зиму, ето, проклињите ме, летња децо. Седите удобно на пећ, покријте се ћебетом и уздишите суморно пред једноличним пејзажем. Није зима за оне који се плаше њених ледених пољубаца. Рећи ћу вам коме припада зима. Онима, који газе по снегу мокрих стопала. Онима, који немају других рукавица, сем сопственог даха. Онима, које греју љубав и идеали, а не топла јакна. Њима је зима мајка.

Радуј се! Пада снег...

БОЖИЋ

На тепиху живих црвених боја, лежало је бледо, непомично лице раширених зеница, мало даље, поред тела револвер.

– БлагИ Боже! – рекла је жена збуњена и затечена поступком човека који је дуго становао у овој згради.

– Јуче на Бадњи дан, срела сам га. Деловао је расејан. На себи је носио громби капут и шал са амблемом кенгура, увек је деловао некако отмено. Рекао ми је: – Добар дана! тихим гласом, видело се да је у журби – рекла је комшиница која је и позвала полицију после пуцња.

На столу отворена кутија дувана Вирцина, дула и телеграм. Полицајац прилази столу, узима телеграм: – Унеси у записник – говори колеги. – Отворен телеграм, садржина: – Жао ми је, тата, не могу доћи ни овог Божића, важан посао је искрсао.

Полицијски записничар се окрете ка комшиници: – Да ли је имао ближих сродника? – Само сина у Аустралији – рекла је комшиница. – Хвалио ми се како му син долази за Божић, али, он опет није дошао.

У уском ходнику зграде, постала је гужва, сви су се тискали око жене да би сазнали шта се десило. Суседи су се дошаптавали: – БлагИ Боже, зар на Божић? – говорили су.

ДА САМ СТИГАО

Трупање гумених ђонова о квасне тротоаре ломе мртву вечерњу тишину. Блиједа шака закопчава ранац што виси с рамена, друга упоредо навлачи рукав. Црна коса скакуће на све стране преплићући се са вјетром. Киша пада, али је кишобран заборављен у ходнику – окачен о чивилук и (јер је сломљен) мачку о реп (мада сад би и такав добродошао).

– Само да стигнем, само да стигнем! Морам је усрећити данас!

Мршави, високи момак се зауставља и тупо гледа с перона. Прекасно је стигао на станицу. Пред носом му је умакао последњи аутобус за родни град. А мајки је рођендан. Вади из џепа парче хартије:

„Не троши се, мили, мени је највећи поклон да ти дођеш кући па да ти мајка спреми питу с јабукама и џиметом, зна мајка да волиш. Сигурно не једеш добро тамо, брзо се живи.“

Покисао, враћа се у стан, вечера хладан бурек са месом (без меса) и леже. Кошмар брже прође када заспиш.

Будилник продорно обиљежава нови дан. Црнооки створ хита на станицу. Доручковаће већ нешто, овог пута нема кашњења. Купује локалне новине и кафу за понијети. Смјешта се у плишано сједиште и баца поглед на насловницу:

„Вечерњи аутобус слетио у кањон. 16 повријеђених и 4 преминулих.“

ДАН КАДА ЈЕ ПРОДАЈА СТАЛА

„Ово је пљачка!“ заорило се нагло у супермаркету. Мистериозни посетилац је севао погледом по престарашеним купцима, док је у једној руци држао хрпу коришћених марамица, а у другој кесу од неразградиве пластике. „Мој Боже, па он не носи маску!“, врисну једна госпођа и баци се на земљу покривајући лице паковањем уложака. Деца заплакаше, а пар продаваца се онесвести. „Спусти ту пиштаљку на земљу одмах!“, грубо је реаговао пљачкаш на несрећног саобраћајца који се ту случајно затекао. „Не бојим се да ово употребим!“, додао је бесно, показујући на слузаве марамице са којих се цедила опасна материја. „Све ћемо учинити, само нас немојте заразити! Молим вас!“, клечао је чувар, док је панично притискао маску уз лице. „Имајте милости! Ја сам мајка, бака, прабака, тетка и све живо!“, бусала се старица поред касе док је пегавом руком навлачила вунену чарапу на главу. Јецане и дерњава су одзвањали на све стране. „Дај ми паковање цигара без филтера! И пиво! И то оно безалкохолно, јер не желим ништа за дезинфекцију! И хоћу пар рукавица без прстију! И неку крему за усне, јер планирам да се опасно љубим вечерас у време полицијског часа!“, зарежао је немилосрдни пљачкаш на скамењену радницу. Сузе су јој квасиле захевтану маску док је грчевито сакупљала све предмете које је тражио. Руке су

јој се тресле док је убацивала све у његову нелегалну кесу. „Хвала на сарадњи“, добацио је уз језив осмех и нагло се руковао са девојком. Сирота радница завришта од ужаса и беспомоћно се сруши на под. Кукњава се проламала објектом. „Ако неко крене за мном, има да кинем! Је ли јасно?“, брутално је заурлао на несрећне грађане. „И да, пре него што одем... Срећна Нова Година! Хо, хо, хо“

Владимир Максимовић

УСТИКОЛИНА, ЦИГЛИЦЕ

У Устикколини је била посластичарница. Била је смештена у главној безименој улици у центру места. Устикколина се налазила негде у бившој Југославији и могла се наћи на географској карти. У тој посластичарници сам јео најбоље колаче. Правили су их прави Турци, посластичари из Македоније који су ту радњу отворили после Другог рата.

Били су пристојни, поштени људи. Нису штедели на квалитету колача. Сви становници тог места су имали ритуал једења колача или пијења лимунaде код њих.

Сви памте „Циглицу“ коју други не праве. Циглица је комбинација брашна, шећера, пудинга и била је тврде масе сечена у облик мале цигле. Када сањам Устикколину, обавезно ми у снове долази и циглица коју једем и уживам у слатком.

Судбина је хтела да више никад нико не поједе колач у тој радњи. Та кућа је изгорела у априлу 1992. године. Мало пре тога македонски печалбари су избегли у свој родни крај.

Стари Устикoљани и сви они који су некад били у њој прво чега се сете јесте та радња и ти колачи. Нема их више.

ЈУТРО ЈЕ ОДНЕО ДАН

Јануар измиче брзином светлости. Чини ми се да не би био бржи ни када бисмо га јурили! Као да је јуче била Нова година. И још сваки дан неки празник; те иди овде, те иди онде; честитај једнима, честитај другима, немој неког да прескочиш. Јело нећу ни да помињем. Морам на дијету која ће да потраје до Ускрса, ако мислим да се вратим на своју регуларну тежину. Док се јутро предомишља да ли да сване, шкрипа градског аутобуса и лавез пса луталице ме убеђују да је дан почео. Будим се уобичајено и хватам за цезву у намери да избистрим поглед. Можда ми оно што видим кроз прозор, постане јасније, иако сам у једном од најзагађенијих места на свету, ових дана. Јутарњи оптимизам је чудо! Али ми је кафа слаба, без обзира што сам ставила две кашике. Једва да мирише, туга божија. Где човек да купи свежу кафу у овом граду? Прва ружна мисао која ми пролази кроз главу. Не баш, већ друга. Пре тога је било оно о загађењу. Уместо кафе осећа се купатило које је тачно преко пута моје собе. Удобност савременог живота, насмејао би се мој деда. Код њега су те просторије биле изван куће, подалеко, иза стаје. Тамо где им је и место. Мени кроз вентилацију стиже дим од комшија у количинама на основу којих би познаваоци дувана могли да одреде врсту цигарета које они пуше. Да нисам заборавила врата? Проверавам, врата су затво-

рена. Не могу да верујем. Да ли је ово била још једна ружна мисао? Не, то је чињеница. Нисам баш морала тога да се сетим. Отварам широм врата од терасе, надајући се свежини и да мало угрејем преостале мушкатле које тамо станују, одолевајући зими. Кад сам их залила? Требало је да гледам боље како то ради моја мајка! Али нема помоћи мојој заборавности. Земља је сува, па наравно, пошто се вода сипа одоздо. Не знам да проценим да ли је мало или много суво. Можда да додам мало воде, за сваки случај? Враћам се у кревет. Иначе не устајем рано за посао, јер ми је такав посао. Данас ћу још касније, пошто прво идем на неки састанак. Да ли да доручкујем?

ДВАДЕСЕТ ХИЉАДА ТРЕПТАЈА

Музика је утихнула, сенке су се надвиле.

Имам потребу да шапућем, да дошапнем, нешто што није ни песма ни прича. Словима да те додирнем. Да васкрсле мисли претворим у облак који ћеш препознати, као прстен који носим око врата.

Април је пробудио птицу, која ћути као сфинга, која пева као дрво. Тешко ме је било покренути, из страха да ћу још једном умрети. Покренула сам се и сада желим много бесконачних живота, ситних као латице, великих као жуте звезде.

Април је пробудио сећање на двадесет хиљада километара путовања ка теби. Двадесет хиљада трептаја, док промиче равница а жито се таласа.

Путујући, гледала сам куће и напуштене салаше. Увек бих видела како ме држиш за руку, а другом руком месиш хлеб, да нахранимо душе.

Април је пробудио сећање на радост. Срећно путуј, љубави.

Драгослав Манић Форски

БОМБАРДОВАЊЕ

Е, мој Тугомире! Сине мој једини. Да си жив, ти би данас био војник. И тебе би позвали на ратиште. Нашу земљу бомбардују. Ја се не плашим. Гледам како лете изнад нашег села и како бомбе падају на град. Ако гађају наше село, ја нећу да идем у подрум. Изаћи ћу на двориште, па нека ме убију. Шта ће ми овакав живот!

СУСРЕТ У КАНЦЕЛАРИЈИ

Дани су били тако врући. Срце ме пожуривало да што пре дођем до твоје канцеларије. На крају ходника. С леве стране. Не сећам се да сам закуцао на твоја врата а она се отворише.

Била си сама у канцеларији. Скоро сама. Зраци сунца ушли су пре мене кроз отворени прозор. И развучену белу завесу.

Сунце је почело да се повлачи преко твога стола који је био препун сложене документације. Очи су нам постале радознале и немирне. Као да су схватиле да је ово тренутак сутрашњице, тренутак који ће одлучити нашу даљу судбину. Седела си и даље у својој столици када сам руком дотакао твоје раме. Били смо без речи.

Приљубио сам усне са укусом љубави и топлине на твој врућ леви образ. Сунце се повлачило из канцеларије остављајући нас саме и загрљене.

Подигла си леву руку раширених прстију, да бих ја спустио своју десну између твојих прстију чинећи тако једну заједничку која ће нас водити кроз живот.

Са пуно топлине и љубави још и данас чврсто се држимо.

Данко Марин

АЛЛАХУ АКБАР ДВАДЕСЕТОГ ВЕКА У ПОСЛАНИЦИ РИМЉАНИМА

Британска Индија ненасилним гандизмом осваја слободу од колонизатора. На жалост и самог Гандија независност од колонизатора потписује се оснивањем две нове државе, печати колективним злоделима, „ослобођених“ националних колективитета и неизбројаним злочинима локалних банди и појединаца.

Родитељи једног дечака рођеног у Бопалу остају у старој али новој држави, дечака шаљу у од нове – новију државу. Шеснаестогодишњак на путу у младићство путује возом и не зна да ли ће се путовање завршити пре циља – убиством: његовим убиством. Ипак за живот има веће шансе од родитеља осталих у Индији. Хиндуси малтретирају у возу његове сапутнике из родног Бопала. Мора да се преда злато. Дечаку узимају оловку. Путници су добро прошли. Ослобођене од злочина разне банде Индијаца убијају уз пљачку, „неадекватне“ као и новоидентитетски Пакистанци – свуда на територији бивше Британске Индије.

Новом оловком, оловкама – старе нема, отета је у возу – Абдул Кадир Кан се успешно школује. Млади факултетлија уместо удобности изборене у Пакистану иде у западну авантуру школског усавршавања. Подељени Берлин место је његовог спајања са бу-

дућом брачном женом. Западна Европа Абдулова је друга кућа. Додуше, друга кућа му је и Пакистан у који је млад избегао. Врата европског обиља, много обилатијег од пакистанског широко су му отворена. Небо је граница до ратом формирања нових граница. Источни Пакистан се одвојио од западног дела формирајући нову државу Бангладеш. Реке избеглица, хоће ли се рат проширити?

Научни радник, доктор металургије Абдул Кадир Кан овог пута путује удобно од запада ка истоку... Ко зна колико је оловчица променио као стуб пакистанског нуклеарног програма док техничар није покренуо нуклеарне експлозије уз: „АЛЛАХУ АК-БАР!“ Дрхтаји уплашеног, мученог детета из воза затресли су планине.

Посланица апостола Павла Римљанима настала је давно пре наведених државних подела, пре Мухамеда и мухамеданства – загрмела је крајем другог миленијума нове ере. Моја је освета, ја ћу узвратити, говори Господ у њој и о тежини детиње сузе: виђене или невиђене.

Бојана Марковић

САН СПАШЕНЕ ЛУТАЛИЦЕ

Осјећајући страх изазван језивим звуцима мрачног неба, лежао сам крај некакве грађевине из које су допирали људски гласови. Бол ударца од стране човјека који је малочас прошао овуда помијешан са хладноћом чинио је моју несрећу још већом. Ја сам остављено псето! Гдје је оно мило лице пуно топлине и љубави? Гдје је она? Након трзаја због страшног сна, пробудио сам и себе и њу. „Душо моја, колико си престрављен! Могу мислити шта си преживјео на улици па сад имаш ноћне море. Ех, да је среће да сам те пронашла док си био штене, поштедјела бих те свих патњи. Не бој се, уз тебе сам“. Загрлила ме. Схватио сам да сам баш тамо гдје требам бити, поред ње, поред моје другарице. Нисам имао појма шта ми је рекла, али кунем вам се, када бих знао да причам као човјек, не бих престајао говорити колико је волим.

Ангелина Марковић Влајковић

Прохладан али предиван сунчан јануарски дан.
Група доконих таксиста остацима од доручка храни
јато голубова.

Лепршају крила голубова и чује се задовољно
гугутање док грабе бачене мрвице.

Из прикрајка скакуће један храбри врабац. Не
оглашава се, само краде мрвицу по мрвицу хране ко-
ја му је најближа.

Сналажљивост наизглед малих је потпуно вели-
чанствена.

ДЕТАЉИ

Једном у Београду, пошто сам ранораноранилац, већ око осам, рецимо, седим у Кнез Михајловој, пијем кафу. Све пусто, само сунце изгрева из одсјаја прозора и тсл. Лепо свеже јутро! Утом, ето ти једног погужваног, хитро хода, не осврће се, а за њим слећу и узлећу јата голубова! Слете, па опет узлете. Призор ми се учини надреалан!

Онда схватих тај јутарњи ритуал: храни голубове, у ходу. Баци жито иза леђа, и наставља даље. Док они покљуцају, тамо, даље, он бацио опет. Можда ћу некад да их ставим у песму. За сада, још сам нема над тим лепим јутарњим ритуалом.

Волела бих да одведем неке драге људе, понекад помислим и на оне покојне, да га гледамо заједно.

ОДРАСТАЊЕ

Дечак се пео на брдо. Трчао је колико је то било могуће уз тако окомиту и растреситу земљу. Чуо је врисак. Крв му је стала у тренутку, срце се завезало у чвор. Вриснула је његова сестра која је изашла у шетњу. Молила је оца да јој то дозволи само на један сат. Мајор је пристао једним климањем округне главе. Сину је наредио да је прати. Дечака су ноге болеле, изгубио је дах, али се попео. Угледао је петорицу старијих момака како стоје у кругу и у средини – сестру. Лице јој је било згрчено и крваво, плакала је. Њена цветна хаљина лежала је раздерана у блату. Момци су се смејали, гурали је између себе. Сваки јој је опадио шамар, чупали су је, један или двојица пљунули су јој у лице. Раскопчани каишеви звецкали су у ветровитој ноћи. Одсев месечине светлуцао је у копчачма попут свитаца. Дечак је имао тек седам година, био је млађи од сестре која је јуче напунила једанаест, али осетио је порив да је заштити. Често је ноћу очарано посматрао оца како гађа ножем у само средиште мете, смејући се и пијући. Око три ујутро, када су и духови спавали, мајор је понекад плакао, на тапајући густе бркове сузама. Пошто би отац почињуо, дечак је узимао нож чија је црна дршка још била топла и вежбао је гађање. Једном је чак попио оно мало ћилибара који је остао у очевој чаши. Умало је повраћао. Ту, на брду, на трен је осетио исти нагон.

Храбро је прогутао горчину, страх, мисли и бацио нож. Погодио је највећег момка у око, оног што је управо натерао његову сестру да клекне. Више збуњен него уплашен младић је накратко подигао шаке и пао уназад, усправан као свећа. Остали су увелико вриштали и бежали. Дечак је пришао сестри, огрнуо је капутићем и повео је доле, низ брдо. Био је старији и од сестре и од оца када је спустио стопало на раван терен.

КИСЕОНИК ВРАЋА

Сунчаног октобарског дана, крај широм отвореног прозора, пало је размишљање: ишла сам кроз живот споредним путевима да ме не виде многи, да ме не зауставе, не питају, натраг не враћају... Невидљива за друштво, видљива за породицу, дуго незапослена, тек обичан број на списку незапослених лица бироа који се тим бави, дуже од девет година.

Никад преко 'леба погачу не тражећи, увек на време подмиривах рачуне јер ко зна одакле, и како снажан ветар може да груне и све испомера, па и наглавачке окрене. Доста се тога скупљало у организму, из дана у дан, но никаква горчина није била присутна у ваздуху, више *како је – тако је* помирљив став. Жеља за борбом, ако је икада било, јењавала је што је време више отицало. Летаргија. Систем *шта се ту може* је био присутан дневно. Смањивао и смењивао се број људи од поверења.

Нису ме занимале удаљене адресе ако на њих не могу да одем, због ограничених финансија, породично. Ипак сам се информисала, посматрала, послушкивала... Само сам мислима путовала, док би тело остало у једном те истом месту, годинама. Шта то беше море? А планина? Језеро? Летовања, зимовања, викенд туре? Нека обична ствар, свеједно која, што другом не значи ништа, а менииии онолико.

Кисеоник враћа у живот, евидентно је. Неопходан је.

САМОУБИСТВО И ОСТАЛИ АФРОДИЗИЈАЦИ

Твоје дугмиће притиска шетња по влази, мраку и осамама.

Слушај ме – кажеш – ја патим тихо кад не гледа нитко, кад ћутим. Тада ме изразито све боли! Видиш, ти требаш бити рањен као и ја! Све је досадно и све ће бити досадно осим мене и тебе! Ја и ти имамо ту бол коју можемо употпунити и дати јој јединствен облик, емблем, споменик наш! Јер шта је она ако пак не чини мене и тебе? Зар и ти не волиш да тако сједиш и размишљаш како си посве сам. Ја волим! Ја волим то много!

Не замишљам то тако, видиш, ако могу, претворио бих бол у лоптицу радије, да се са неким додајем, претворио би је у нешто невино, дјетињасто безазлено. Кад ми отежа, или ме нажуља по џеповима, да могу да је ко труње избацит или добацити теби!

Да се додајемо безвезе тако, па свеједно јел било то по мјесечини, по дану, по тим твојим црним крутим капијама, јауцима, гдје год замишљаш! Битно је да се можемо додавати са њом и хватати је чврсто.

Фино те слушати како читаш о самоубиствима и како ми дочараваш смрт као племенит чин који је навлажио и тебе и твоју професорку из гимназије и замишљаш да стога имаш малтене јединствен бар-

код од свих људи што си могла то све, ето, спојити у ту једну густу и мирну кашу твоје боли.

Фино те слушати док причаш како си несхваћена и како се сваке ноћи пењеш на високе ципеле, омотаваш се у кратке сукње, и стављаш изразито јарки црвени руж. Не постајеш никако оно о чему ми причаш, него досадан, сиви, размрљан шаблон кроз који пропада моја лоптица као кроз дим без структуре и функције.

Али како да забога другачије да будеш вољена? Како да будеш сретна? Не сигурно бацајући глупе, тешке лоптице!

Бојим се да твој истински посљедњи час неће бити нимало еротичан.

Мој ће бити пак још мање драматичан. Попут пада лоптице из руке.

Драгица Миленковић

НОЋ

Будна дочекујеш јутро, дуга је ноћ. Пружаш ми руке своје, дуга је ноћ. Журиш у вечну таму а дуга је ноћ, мајко.

Милен Миливојевић

ПРИМЕР

О чему год да причају, узму мене за пример. И кад хвале, и кад критикују, и кад не знају шта да кажу... И тако су узимали, узимали, узимали... Док ме није потпуно нестало.

Сад, ето, и у томе могу да ме узму за пример.

ИМА НЕКА ТАЈНА БЕЗА

Док пребирам мисли за рачунаром, искочи ми понуда за Фб пријатељство мог покојног комшије. Одох му на профил. Његова слика, година рођења, пријатеља једанаест. Међу њима један заједнички. Осим нас он има две хиљаде тридесет пет пријатеља. Томе се одавно не чудим. Али појави се други, који ми је био пријатељ а више није, зашто – појма немам. Нисам ни приметила до ове ситуације, а имамо сто седамнаест заједничких. Трећи, мој суграђанин, заједничких пријатеља педесет двоје, и четврти, заједничких пријатеља сто осам...

У међувремену изађоше објаве из хиљаду деветсто двадесет девете године кад се поменути комшија родио, тада није било ни мене ни друштвених мрежа.

Не могу да напишем коментар... *Зауставите планету, хоћу да сиђем*, као у оној лепој песми. Ко зна шта се догађа на ономе свету?! Не знамо ни на овоме. Замишљам, можда ће ме ускоро мајка иза леђа чешљати као Бауман своју у филму „Одисеја две хиљаде прве».

ЛЕПА СИ

Маргарита је имала петнаест година, дугу тала-састу косу са црвеним одсјајем, зелене очи и име ко-јег би се радо одрекла. Мајка јој је наденула име по јунакињи омиљеног Булгаковљевог романа. Другови су је немилосрдно исмевали: „Маргарита, где ти је мајстор?“

Маргарита је волела надимак којим ју је отац назвао – Маги. Од оца је чула за ЕКВ и почела да слу-ша рок. Маргарита је била стидљива и несигурна, као што можеш бити са петнаест година. Некако је била скрајнута из друштва. Увек присутна, а као да је невидљива. Слушала је доживљаје и шале осталих другара и сањала о дану када ће она говорити а дру-ги је пажљиво слушати.

Што се тиче њеног изгледа, није се имало шта приговорити. Чула би понекад и старије момке како се за њом дошаптавају: „Слатка је ова мала! Биће до-бра риба кад одрасте!“ Али ти и такви комплименти су је само чинили несигурнијом.

Тог лета први пут је са друштвом путовала на море. Застали су крај бензинске станице након неко-лико сати вожње. Млад момак је точио гориво, загле-дао се у Маргариту очаран и једноставно рекао: „Ле-па си!“

„Ти ниси!“ одбрусила је Маргарита охоло. Не зато што је то стварно мислила. Већ због ефекта који

је очекивала. И успела је. Први пут њени другари су јој одобравали: „Браво, Маги! Која си ти царица! Како си му само спустила!“ Маргарита је најзад била звезда у свом друштву, али јој до тог друштва више није било стало.

Маргарита је одрасла, постала млада жена сигурна у своју лепоту и омиљена у друштву. Имала је много удварача који су је обасипали мање или више искреним комплиментима. Маги је ипак недостајао задивљен поглед и једноставне речи: „Лепа си!“

„Некада намерно повредимо људе који то не заслужују,“ размишљала је. И уместо извињења непознатом младићу написала је причу.

ШТА ТО УРАДИ?

Опет ме штрецну. Колико ли пута ће ме још? А добро се сећам кад ме је први пут.

Кренуо ја тамо, у бели свет, са дугачким списком жеља за новим и бољим и са кратким очевим упутством: *само у политику и у струју прсте не гурај!*

Први пут сам се вратио већ после пола године. Премало да бих заборавио оно од пре и тек толико да сам прихватио понешто од новог. Скромност коју сам донео од куће се неприметно топила. Гледам, шта сам то себи купио за пут. Ни на факултет не бих ишао у том намерно избледелом помало растрганом цинсу на лактовима и на коленима. Али оне моје доле сам хтео једноставно да шокирам.

А код куће моји нису рекли ни: *а!* Видим: отац је очекивао да ћу на одмор тек после задњег положеног испита, деда се само захвалио богу да сам ту, жив и здрав и да ћу му, насамом мало испричати о животу тамо, а мама је стално брисала јагодице. Једва сам чекао да одспавам и да сутра прошетам *чаршијом* – она се не претвара, она види све.

Ујутру, на једној столици обешена јакна а на другој испеглане панталоне, али... Унакажене! Са закрпљеним рупама! Већ на први поглед се видело да је урађено са посебном пажњом, прецизно и мајсторски, да се што мање види... А уништено то, што сам желео да покажем. Очигледно је чекала иза вра-

та само да се пробудим јер их је у том тренутку одшкринула и најнежније што се може изустила: *ја штопала, колико се дало. А ево нешто смо скупили ја и тата. Примамо тек за десет дана.*

Ма шта си то урадила? Излетело је бесно из мене. Већ следећег трена сам у ствари занемео, а прекасно. Нечујно је затворила врата док се сва тресла, посебно њена десна рука из које су испале две веће новчанице сложене у стиснут и влажан смотуљак. Тада ме је први пут тако штрецнуло.

ЛАЦА „ЗНА“

Од када је Лаца својом ћуди сина отерала преко гране, а мужа у гроб, дане је проводила буљећи преко капије. Више је ценила улични ријалити од оног на ТВ-у. Лаца је *знала* да апотекарка вара свог мужа. Гледала је како сваког дана после посла одлази са брком у његовој *флориди*. Да јој је он муж, чекао би је испред посла, а не улицу ниже код контејнера. *Знала* је да продавачица из трафике пиша у кофу, јер никада не излази из киоска током радног времена. *Знала* је Лаца штошта!

...

Киша је падала трећи дан. Када је увече најзад стала, Лаца се утопила и изашла до капије. Топлана је почела са пробама грејног система, што је могла да осети по одвратности у грлу изазваном сумпордиоксидом. Пажњу јој је привукла уплакана девојчица која је журила негде гурајући бициклу. *Знала* је да девојчица плаче јер је приликом пада са бицикле поцепала скупочену тренерку. Мало касније угледала је човека у црквеном дворишту како се умива водом са чесме.

„Је л` прошао овуда неки уплакани човек?“ питала је фигура у црном капуту. Погледала је ка цркви. Човек је отрчао у црквено двориште и скочио на уплаканог. Ово Лаца није видела у свом воајерском

стажу. Оборио га је ударцем ногом. Попео се на клупу и скочио му на главу. Ишчупао је канту са дрвета и њоме га ударао док није пукла. *Знала* је да то што је један плакао, а други га тукао има везе са новцем.

„Милиција! Уби човека! Држ`те га!“ вриштала је, а када је овај кренуо да бежи, добацила му је: „Запамтила сам те!“

„М`рш у пишку материну!“ Пресекао ју је погледом да је она устукнула корак уназад и мало пишнула у гаће. Човек је одмицао док се звук полицијске сирене примицао.

Свезнајућа није знала да је човек у црном капуту отац девојчице са бициклом. И да јој је због бриге што се повремено враћа сама ноћу са тренинга, купио бибер-спреј... За не дај боже!

КАФА ЈЕ ВИШЕ ОД ЖИВОТА

– Имам свега, ал' волим кад нешто добијем; кад ми неко нешто да! – рече мајка. – Остао ми тај осећај муке и беде из детињства; од живота на селу...

Па настави како је некад било. Како је њена мајка морала да остави бебу, па да трчи на њиву. Сва се знојава и задихана враћала да подоји дете. Онда опет трк на њиву!

– Изгледа да је мученица имала „црвени ветар“. Па јој то све букне од зноја. А није било ни купатила, ни топле воде. Него: ледена вода из бунара... А сада маме два сата перу косу. И још један сат је фенирају. Онда кукају да немају времена за дете. Мора да долази свекрва, мама, мамина мама, дадиља...

У то дођоше други син и снаја. Увек донесу нешто. Бар двесто грама кафе. Ал' снаји не пада на памет да скува и послужи кафу. Него чека, као лежеран гост, да мама скочи са својих 85 година, „раштрафљеним“ зглобовима, реуматским боловима, проширеним и тромбозираним венама, повишеним притиском, ангином пекторис, оболелом штитном жлездом, почетном старачком заборавношћу, анксиозним стањем и тугом због изгубљеног унука (који је за живота често долазио да га бака чешка по глави и леђима)... Још јој је снаја – чусмо – замерила код мужа:

„Њој изгледа тешко и кафу да нам скува!“

– Мама – рекох – ти си заборавна, а она изгледа мисли да нећеш да им скуваш кафу – покушах с медицинском логиком...

– Није истина – ја све припремим: шољице, кафу, шећер, сипам воду у кувало... Али бих волела да ми она скува... Да добијем кафу из њене руке. Треба само да укључи кувало и прелије кафу кад проври. Ал' неће ни то! Како би дошла да ми генерално среди кућу, обрише прозоре, да ме измасира кад ме све боли... Ја се свима хвалим како ти мени ујутро скуваш и донесеш кафу!

– Мама, а ја мислим да је то мање од ситнице!

– Можда је за тебе мање од ситнице, али је за мене више од живота!

РАЧВАЊА

Физичар се, испружен на пластичној лежаљци, сунчао. Навлажени пешкир прекривао му је лице, а млохаво тело се опустило; лежао је тако, и да није било руке која је упорно посезала за зделом, наликовао би воштаној фигури што се топи на летњој жези. У његовим устима нестајале су прегршти несољених семенки, које су му већ прекриле непцем слојем биљног уља. Жеђ га је терала да досегне за водом, али мрзело га је помакнути се.

Наједном, повучена кратким, рефлексним удахом, семенка полете у душник; сместа се осовио, стравично кашљући, и четвороношке забауљао ка саксији у углу терасе. Тело се поставило у положај за повраћање, и он се пресамити у низу грчева. Жуч покуља, али пре него што је заиста и повратио, семенка му се опет нађе у устима. Стровалио се на земљу, размишљајући о томе како је — преживео.

На памет му паде како је то било једно рачвање, и да је у бројним световима — умро. Са тим, дошла му је и идеја како би могао убијати своје двојнике. Довољно је само да се стави у низ ситуација које би могле бити опасне, али сасвим сигурно неће поћи по злу — и сигурно је да ће, у паралелним световима, физичари — који и нису и јесу он — умирати. Насмешио се на ту помисао, и отпио воду, враћајући се на лежаљку.

Касније, док се туширао, сипао је на стопала много шампона, и трљао их једно о друго; изашао је на голе плочице, и посегао за пешкиром. Бришући ноге, злурадо се смешио; то је наставио да чини и док је хотимице просуо уље на под, и угазио у локву. Одврну плин, па га након неколико минута заврну, размишљајући о свим световима у којима је то заборавио учинити. Ту радост у тренутку пресече спознаја — *он не може бити једина верзија себе која покушава убити остале.*

Са страхом је погледао на сада непријатељски свет, укочен у месту. Али помакнути се морао.

ПАРТИЈСКА КЊИЖИЦА

„Зар ти ниси за Савез комуниста?“, упитала је професорица шеснаестогодишњег анонимног младића, пролазећи једном приликом заједно бившим Лењиновим шеталиштем његовог града. „Па јесам“, рекао је дјечачки. Некако тако је био закључен његов приступ Савезу. Био је одличан ученик, није имао вјерско образовање и изјашњавао се као Југословен. Била је то драга и добродушна особа, његова разредница. „Вјероватно се и она осјећала неке обавезном“, размишљаће касније.

Чудиће се дуго доласком на Запад да неки од одраслих младих људи с којима је разговарао нису знали ни за Бастиљу нити за Паришку комуњу.

Анонимни младић дуго времена је имао потешкоћа да схвати да је могуће да људи не мисле исто о истим стварима.

Сјећаће се црвене партијске књижице коју је пред свој одлазак – у примирју између два дијела рата – наивно, вођен неком врстом страха, сакрио испод фолијског папира кутије од ципела у којој је држао понеке слике или стварчице. Рекао је мајци пред одлазак да, ако већ дође до тога, узме све важне документе, али није знао да у стан у коме су живјели више неће закорачити.

Савез комуниста у предратно вријеме није значео много. Већ сам дан након Титове смрти на телевизијским вијестима анонимни младић је први пут чуо да се његова земља спрема за „дугорочни програм економске стабилизације“, не схватајући сасвим о чему се ради. Недуго након тога почеле су и редукације струје и воде у само љетње вријеме. Ипак, то исто вријеме се још увијек некако котрљало и радни свијет је гурао напријед. Већина младих у граду, сјећао се, била је незапослена, и шетала је између прије- и послјеподнева тим истим Лењиновим шеталиштем.

СИВО

Болница.

Живот поприма сиву боју у кругу болнице. Сиво је двориште, лица људи, фасада.

Сиво је време док чекамо да постане светлије боје. Живот у боји изван зидина је недодирљив.

Спас доносе зраци који се стидљиво кроз сиве прозоре са поломљеном ролетном промаљају.

У сиво доба, времена има на претек за размишљање...

Људе сивих лица плаши „смрт у предвечерје, смрт у јесен, иза косих завеса кише“, као и Ивана Галеба што плаши...

Немој, Сунце, толико стидљиво да сијаш у сивом болничком кругу! Молим те...

НОВАК И ПРИЈАТЕЉИ

Дуго времена у свом животу сам се кајао због разних ствари које сам радио. И због неких ситница које сам урадио у детињству. Такође сам био у страху да ћу нашко да покварим. Рецимо да слупам кола и направим штету хиљаду евра. У једном тренутку, можда са тридесет пет година, сам схватио да имам проблем. Да се без везе једем и бринем. Почео сам да вежбам, да се тога ослобађам. Мало сам читао о томе и схватио да су ми то убацили у главу родитељи. Можда јесу, можда нису. У једној књизи је писало да се то стиче у раном детињству, ако ти родитељи стално говоре да увек мораш бити исправан. Сада се мало кајем за нешто, али умерено и помало плашим живота. Ваљда у неким разумним границама. Неки дан сам прочитао један чланак у новинама: „Сви Новакови чудни пријатељи“. Између осталих има један из Ирана. Новак га зове „мој персијски брат“. Новине су цитирале једну његову реченицу: „Зебра за једну секунду постигне брзину од шездесет километара на сат када бежи од лава. После пет минута мирно пасе. Човек је у страху цели живот.“

Радојка Никић Милиновић

ГЛАС

Тихом радошћу проговара мало сунце у нама.

КОЛА

Један млад дрводеља је живео на ободу шуме близу града. Правио је дрвена кола, рамове, алатке, све што се од дрвета могло направити. На крају и столове с помичном средњом плочом, да се свако сам служи.

Живео је самотно иако није био човекомрзац. Живот га је дотле довео. Откако је пронашао да прави столове, у радионици је све живнуло. Људи су се интересовали, долазили да виде, наручивали.

Један човек се распитивао за кола. Младом дрводељи то није било потаман, на кола је скоро и заборадио. Сувише се дуго бавио ситним стварима. И столовима, мада је њихова израда била једноставна. Ништа се није могло поредити с колима.

Човек је хтео да се основни нацрт измени: да се раван под окреће као плоча стола а да има и оградицу, да се путници и ствари имају на чему задржати на низбрдици и у кривини. Хтео је да их користи на вашарима, за продају ароматичних напитака, етеричних уља и сличног.

Дрводеља прихвати и одреди рок од три месеца. Узе капару и поче да ради. Завршио је на време. Колима је ипак поставио и стране, али тако да се могу скинути. Лаковано дрво се пресијавало на сунцу као за изложбу.

Кад је дошао да кола преузме, човек је негодовао због постављених страна. Платио је, упрегао коња и одвезао се без поздрава. Младом дрводељи би криво.

Неколико дана касније стиже вест да је онај човек погинуо у несрећи с колима. Бежао је од бесних купаца, све од вашаришта где је продавао некакве еликсире. Испоставило се да су га одраније знали као преваранта. У великој журби није стигао да врати стране и одвезао се на оној плочи с оградаицом. Излео је с кола у једној кривини изнад саме провалије. Тражили су га три дана.

Тело су нашли на једном дрвету у необичном положају, као да раширеним рукама позива публику да приђе. Кола су стајала даље низ друм, цела.

Коњ је побегао, кажу.

АКО...

Прљав сам од сезонских радова. Тражим хладовину од сунца и фијук јануарског ветра. А време претопло. Соба је лажни барометар. Људи су лош показатељ. А душа ми казује: „Иди и живи, одбаци стеге живота. И руже почињу да цветају, а ти венеш.“

Идем у живот. Опирем се. Сви, које сам волео, умрли су. Обилазим гробља са цвећем и ракијом и питам се хоће ли неко тако мене да спомене.

Кад сам немоћан, речи су ми упрте у Бога. Поштујем десет божјих заповести, радујем се сунцу. Ако и нема радости, измислим је. И живим док не умрем. Ако сам нешто оставио иза себе, неко ће ме се сетити. И наставићу да живим.

КУЛЕН И СРДЕЛЕ, ПА НЕК' РАЈА ЖДЕРЕ

Од када је крајем 19. ст. основан Синдикат, до дана данашњег доживио је толику трансформацију, да га ни рођена матер не може препознати. Давних дана је изгубио смисао.

Данас је Синдикат, нешто као модни додатак озбиљном (и неозбиљном) послодавцу.

Уз, већ традиционално, израбљивану и потлачену радничку класу, данас Синдикате оснивају пјевачи, глумци, режисери, каскадери, доктори, ногометаша, балерине, ТВ водитељи, сликари мурала, писци поезије, академици, правници, социјални радници... . . према Регистру РХ, њих 314 – за сада.

Данас је сасвим нормално имати Синдикат рудара у земљи у којој нема нити једног рудника. Или, шест димњачара те исте земље има свој Синдикат. Неће њих нитко зајебават!

Обзиром да још увијек немамо „Синдикат запослених у Синдикату“, чекам да и он осване. Чудим се што се тога још нису сјетили.

Службено, не припадам нити једном синдикату, али обзиром колико их има, вјеројатно ме броје у бар три.

Али се, зато, мој колега сјетио, да бисмо и ми могли основати Синдикат. Једно је из Барање, а друго из Далмације, па је предложио да се зове „Синдикат љубитеља барањског кулена и сланих срдела“.

Чланарине неће бити. Довољно ће нам бити и оно што држава финансира по броју чланова. А чланства неће фалити, јер кад раја види програм, сви ће се учланити у наш Синдикат. Израдити ћемо „Студију утјецаја конзумирања барањског кулена и сланих срдела на продуктивност“ – из које ће се јасно видјети, да конзумирање десет дека кулена (по раднику) за габлец, повећава продуктивност за 20%. Или 30%. Или 40%. Ма свеједно. Лупит ћемо неку бројку. Као да је то важно? И тражити од послодавца десет дека кулена по глави. Бадава!!! А послодавац нас не може одбити. Јер, „Студија“ је показала повећање продуктивности. Па кад нам омогући десет дека кулена за габлец, а ми пропитујемо да ли је барањски? Да ли је у кулену барањска туцана паприка? Кад исцрпимо све могућности зајеванције са куленом, прелазимо на слану срделу.

Док се ми зајебавамо са послодавцем, раја масти брк куленом и сланим срделама.

Јер, Синдикати ионако нису измишљени да би рјешавали суштинске проблеме запосленог човјека, већ за самопромоцију „главоња“ из Синдиката и стварање привида да се нешто рјешава.

ГРАЦИОЗАН ОДЛАЗАК МЈЕСЕЦА

Схватила сам да ми је битан тек онда када сам затекла саму себе како док гледам грациозан одлазак Мјесеца са неба око пет ујутру и док се врти трака његовог најдражег састава „Guns N' Roses“ како несвјесно му спомињем име, како несвјесно размишљам о неким тамо већ уснулим смеђим очима иако такву намјеру имала нисам. Понекад права ствар коју требамо учинити је промијенити навике. Раније нисам ни знала како добро звучи његово име на мојим уснама и овакав тип музике. Навикли смо сви да ноћ служи за одмор, тј. спавање не слутећи шта пропуштамо када затворимо очи. Да ли је тај одмор вреднији од онога што пропуштамо?! Да нисам одлучила да увидим те природне благодати, можда никада не бих открила нешто што се дуго скривало у мени, но што није проналазило пут ка вани, ка мојим мислима. Можда никада не бих, препуштена мислима, чула саму себе док говорим његово име или можда стихове:

„But love is always coming and love is always going
And no one's really sure who's lettin' go today
Walking away“

Све то ми се почињало свиђати. Из минуте у минути сам све више уживала у свему томе. Шта је то

значило, нисам била сигурна. Мјесец је пребрзо отишао да бих била сигурна зашто сам слушала потпуно другачији жанр музике и потпуно другачије име спомињала толико често. Можда није до Мјесеца, можда све зависи до особе коме или чему ће дати вриједност, а на нама је да то спознамо, а ја сам неке вриједности спознала захваљујући Мјесецу и његовом величанственом појавом која је протресла мој свијет у толикој мјери да стихове записујем у пет ујутро без проблема. Нико не зна шта носи дан, а шта ноћ... Можда и ви затекнете себе како размишљате о неким очима, слушате нечију најдражу музику и изговарате нечије име док гледате оно што волите...

ПРИЧА О ПСУ

У најранијим годинама свог живота повремено наилажах на згажене мачке. Све су биле некако спљескане, искривљене, са смрсканим, искеженим главама.

Једнога дана се по мојој тадашњој улици мотао неки омањи пас луталица, на којег нисам обраћао посебну пажњу. Док није пројурио један аутомобил, који га је ударио. Возач је наставио са сулудом вожњом, а пас је почео да цвили. То није дуго потрајало.

Нешто касније прођох онуда и видех пса како непомично лежи. У својој смрти је деловао достојанствено – тело му беше потпуно очувано, поглед савршено смирен. Само је из уста изашао танак млаз крви.

БИЉАНИНА БОЉКА

Гаги оставља Биљану. Биљана напушта посао и пријатеље. Враћа се у родитељски стан. Повлачи се у себе и своју собу. Не излази четрдесет дана.

Биљана повремено осећа покретни свраб. „Козметичка средства изазивају себореју коже главе. Ово је озбиљније“, закључује. Храбро игнорише иритацију, пецкање, црвенило и боцкање. „Све сигурни симптоми смртоносне болести“, равнодушно резонује.

Чешањем уклања негован бакарни тен, успомену на летовање са Гагијем. Коначно у нечему ужива. Испод бледих, изгребаних пруга израњају кржаве пеге. „Састругаћу алергију!“ решена је Биљана. Објављује рат рожном слоју покожице.

Родитељи одлазе на пијацу. Биљана улази под врео туш. Каменом за пете педантно скида остатке епитела.

Налазе је склупчану у кади. Бојлер је празан; ољуштена, дрхти испод леденог млаза воде. Возе је у болницу.

Након четрдесет дана скида завоје, препорођена. Одбацила је реактивни слој тела. Одбацила је префикс и променила име. Из корена мења контакт са реалношћу.

„Из слабе старе коже одлучно се може“, оптимистична је Јана.

ЧИСТ ТРЕШ

Ходао сам ка канти са две црне кесе у шакама. У једној сам носио смеће. У другој су биле две слике намењене човеку који их је претходну ноћ наслепо купио за двадесет евра.

Замахнуо сам десном руком и кеса са сликама је слетела у полупразни контејнер. Сео сам на зидић поред. Убрзо се појавио Циганин на бициклу. *Deus ex machina*. Замолио сам га да ми дохвати кесу, што је и учинио. У изненадном налету љубазности био сам расположен да му поклоним једну слику. Могао сам да скокнем горе до стана. Изаберем било шта. Одбио је без много размишљања. Слагао сам га да нисам пушач и продужио даље.

Када сам човеку показао шта је купио, рекао ми је: *Матори, на ово је до јаја. Чист треш.*

КОЛЕГА

Стојао сам у великој аули нашег факултета испред огласне табле и блејао у информације окачене тог дана. Ништа значајно што би ми привукло пажњу. Са супротне стране, улазна врата су се широм отворила уз истовремено расипање раздраганих гласова у пратњи чврстих и самоуверених корака двеју девојака и момка који је ишао мало испред њих. Наравно да сам препознао Ларин звонки глас и нагло се окренуо видевши је како се упутила према предаваоницама држећи корак са Сашом и Тањом. Погледом сам их пратио док нису замакли иза покретних вратију на излазу из ауле. Њих троје су се стално држало заједно, били су леви, посебни и недостижни. Да ли ће ме она икад погледати, макар онако успут, у пролазу, случајно.

– Нису твоја лига, човече! – упозорио ме је глас Невена, колеге са групе, који се као дух, као неко друго ја, створио иза мене.

– Можда, али то може да се промени – одговорио сам нервозно, без много уверења да ће то тако да се и деси.

– Баш ме занима шта имаш на уму – наставио је Невен да ме убада.

– Пре свега ћу да се отресем свих медиокритета који ми се мотају око ногу.

Истог тренутка сам схватио да ово није требало да кажем. Невен ничим није заслужио да се моје фрустрације просипају по њему. Али, нисам умео да се зауставим.

– Знаш, нисам задовољан својим животом, све ми је сиво, нешто ћу да мењам.

– Нема јада, друже – одговори Невен – сматрај да се више не познајемо. Мада... сигуран сам да је твој проблем на другом месту.

– На којем то месту?

– Па, у твојој глави, колега – рече Невен и крене према предаваоницама.

Покушао сам да га зауставим, али ме његов хладан поглед приковао за место. Заувек сам запамтио његове речи:

– Знаш, Мишко, ми сада можемо само да се свађамо. А негде сам прочитао да се са будалама не вреди свађати. Убрзо бисмо увидели да и они то исто раде.

АМАНЕТ

Гледам те, одрастао си, велики. Већи си од оца. Са својом децом око себе. Сретан. Да, сретан си, видим. А, као да је јуче било. Мали дечак, који је волео да се мази. И док се није наситио мажења, није му почињао дан. И њихала сам те на ногама, тако си најлакше могао да заспиш. Тако сам и твоју децу успављивала. Ех, где ли су отишли сви ти дани... Отишли... просути као царевица.

Нисам заборавила непроспаване ноћи, када је твоје лице пламено од ватре, дозивало моје име. Прву љубавну бол. Немирни дух... Немирна крв... инат... жеља да што брже порастеш, да окусиш неке нове светове... да ходаш по трновитим путевима... А ја, ја увек поред прозора стајала, да те дочекам, да те испратим, болесна од бриге, због твога одлажења и враћања.

Сада... ти растеш твоју децу. Ја старим. Дај Боже да остарим. Кажу, тешко ономе ко није остарио, није дочекао да види многе радости. Можда ја заиста старим, па не могу да разликујем твоје шале од увреда (за тебе то нису увреде), ти се само шалиш. То ти тако кажеш. Али, нека... И сваки пут пожелим... ако не дочекам... када порасту твоја деца, када њихове речи буду налик мојима, да ти кажу –

„Ех, татко, да ли памтиш, како си говорио баби?“

Кажеш ми – Немој мајко... немој... твоје су речи као клетва!! Сачувај Боже, нису клетва сине мој. Ку-нем се.

Само бих хтела да остариш, да дочекаш моје године, па и више. Да уз сваки уздах из дубине душе, да ме потражиш, тамо... далеко, међу звездама да погледаш, па да кажеш: „Еххх, мајко...” И, тада овај аманет, ове моје речи да споменеш.

И да не кажеш клетва сине, да кажеш, ех, мајко... аманет је... аманет сине мој...

ПРИПАДАЊЕ

– Ви жудите за припадањем, Добри мој Господине, али од праве припадности бежите. Дозвољава-те да Вас ограничавају, да контролишу сваки ваш ко-рак, са ким се виђате, са ким пловите кроз свој дан... Дозвољавате да Вас варају, после се чудите како сте били тако наивни, веровали да лепо лице никада неће моћи да се претвара, а знали сте – претварање је већ било заштитни знак.

– Ви желите да припадате, Добри мој, а ни Ва-ма није јасно шта то значи. Живите неку илузију и сада се са њом борите. Најбољи пријатељи су Вам из-говори. Одједном сте себи најважнији и нема места за некога ко би можда заиста могао да буде Ваш. Не постоји кључ за улаз у Ваш свет. Кажете да желите себе да волите, Добри мој Господине, али то не може да Вам успе ако себе ограничавате.

– Никада Ви нећете себе довољно волети и ни-када никоме нећете припасти док год будете мисли-ли да нечије искрено присуство може нарушавати Вашу слободу. Праве ствари немају ограничења.

Зато Вам пишем, Добри мој...

– Можда Вам је потребан пријатељ да Вам отво-ри очи, можда Вам је потребна љубавница да Вам целива ране, можда Вам је само потребна особа да Вам припадне бар на тренутак, али тај тренутак је прошао јер тешко је са Вама, Добри мој!

– Док ви себи правдате своје одлуке полако схватам да неком другом месту припадам, а Ви потражите своју срећу, Добри мој Господине. Сигурна сам да и за вас она негде постоји!

Драгана Паулсен

НОВЕМБАРСКО СУНЦЕ

Сунчан дан и још празник! На зракама полетим тек тако, без пасоша и авионске карте и опет осетим изненађујуће топло новембарско сунце далеких крајева. (Биће ближе кад опет крену летови како треба.) Мало до Истока, мало на Запад и онда лагано назад у мирну сунчану луку – и садашњост.

ЗЛАТНО ДОБА

„Извините, господине, да ли бисте могли да ми материјално помогнете? Колико можете...“ у 12:06 дубоким гласом пита стамена крупна црнокоса жена у раним тридесетим што гура дечија колица и у њима крупног буцмастог смеђокосог дечака од пет-шест година са иконицама у рукама док стоји испод *Идеиног* еркондишна и плавих металних табли на којима белим словима пише *ранији назив улица: Дубровачка 1872 – 1904, Краља Петра 1904 – 1946, 7. јула 1946 – 1997 и улица Краља Петра, добродржећи* господин у касним педесетим проседе кратке косе и пристојног изгледа погледа је у очи, саосећајним гласом одговара „Врло радо, али знате, ја крадем у *Идеи* и *Максију* да бих имао шта да једем... и настави да корача према улазу у самопослугу.

СМИСАО

У јеку контемплативне епопеје, сагледавајући распршене дјелиће посађених цјелина непобитног разума, одвећ у неумитној потрази за *калокагатијом*; сврсисходна потрага, кроз разасути мозаик васељене, одвела га је у прапостојбину модерне цивилизације – велику Хеленску Републику.

Пролазећи кроз врата светилишта у Делфију, преламајући златасти одсјај у постојаном камену утиснутих слова, мами поглед на овјековјечено: *γνώθι σεαυτόν*.

Да ли је то потрага за Светим Гралом коначно свршена? – стаде се запиткивати. Да ли ту заиста лежи највећа истина, у том концизном фундаментализму; у први мах, завањавајуће крајње једноставном епиграму, у тој ултимативној завјештајној поруци свеколикој екумени: „Спознај себе”...?!

ЧУДНА КЊИГА

„Деда, рекао си да кад ми нешто треба, могу код тебе доћи и причати отворено.“

„Јесам“

„Е па, дошао сам.“

„Онда лагано, па ми реци шта те мучи.“

„У ствари ме ништа не мучи, него сам дошао код тебе по дозволу да ти отворим Фејсбук страницу. Сад је сви имају па рекох, ти имаш богату прошлост....“

„Их, прошлост... него шта ти је то Фејсбук по нашки. Шта то значи?“

„Превод са енглеског је лак, то ти је књига лица.“

„Мислиш фото-албум, е, па немам ти ја пуно слика.“

„Не, деда. Није то фото-албум. То ти је страница на рачунару. Преко ње качиш и слике и текстове, упознајеш нове људе. Да, то ти је да тебе сви познају и ти њих да упознаш.“

„Преко једне странице да све упознам? И они мене да упознају? Да је бар нека дебља књига, него једна страница. Раније су људи писали књиге по ко зна колико стотина страница па их нису људи упознали, а камоли он њих, оне што читају. И што би ја неком вирио у страницу кад их и не знам?“

„Не, деда, не разумеш. Није то што мислиш. Није то класична књига. То ти је више мултимедија, једноставно платформа на коју се качиш.“

„Платформа му дође к'о оно кад се ја на скелу пењем да радим фасаду, то знам, ал' оно мултимедија ме буни.“

„Деда, заборави. Мултимедија на рачунару значи и текст и слика и звук. Компликовано је, него да ме водиш у град на хот дог?“

„А, на кувану виршлу. Видиш да деда зна и стране језике. Пусту Фејсбук. Идемо.“

Чудна је књига овај мој деда, више му прија благастање незнања. Јер шта би он мени рекао да зна да ме води на врућег пса, по нашки, питам се. Ал' мој је и волим да се са њим дружим, мада ми пред друштвом не прија кад ме пољуби и каже; „Љуби свиња магаре“. Ал' шта је – ту је, по нашки је па куд пукло нек пукло.

ПРЕДЈЕЛО

– Слушај! Ова твоја мајка је потпуно неподношљива... Сваког боговетног дана виси овде, мора да обиђе своју „малу“ ћерку. Дођем с посла уморан, не могу ни да се скинем као човек а морам да слушам њено наклапање о политици, високим рачунима за стан, малој пензији, ужасном ТВ програму, неморалној комшиници с другог спрата која има швалера, рођацима које ни не познајем а који су је наводно опељешили при оставини, неодговорним а скупим адвокатима, непристојним продавачицама и невапитаној омладини која не зна у аутобусу да уступи место старијима... Ма кога, бре, брига за све то! Као, било боље пре... Уосталом, нека не долази па ће мање да виђа свет и да се секира, а поштедеће и мене!

– Душо, како ти добро памтиш! Па ја се не сећам ни шта ми је сада причала... Душо, мама је донела твоје омиљено јело! Ћуфте у парадајз сосу, пире кромпир и купус салату. Имаш и кнедле са шљивама!

– Хммм... Баш је слатка! На ћерку...

КОРАЦИ

Други Новембар. Вече. Киша. Корачам полако пијаном улицом. Све ме помало подсећа на оне аквареле, који опет сви на један лице. Нигде никога. Људи се завукли у топле собе. Корачам даље. Не волим гужву. Никад је нисам ни волео. Волим кишу.

Волим тишину. Тишина у пуној снази. Чује се само хук аутомобила у суседној улици.

Ситна киша. Пијана накошена улица је пуста. Само ја. Тако сам и желео. Покушавам да те се сетим, да те вратим. Да се сетим нас. Одлична прилика. Хиљаду пута си овуда прошла, хиљаду пута са мном... још више сама. Слабо ми иде. Ослушкујем спори ритам мојих истрошених ципела, гледам у њих, па негде у даљину. Тражим те. Тражим обресе твоје у времену. Проналазим само блицеве сећања и у њима тебе, као у некој магли.

Као и увек, ништа не говориш, само се смешиш. Зашто? Не знам одговор, само слутим. То ми се не свиђа. Желим да си ту негде, негде у ваздуху, у капима кише.

Корачам даље. У даљини назирем две силуете. Једна мушка, једну женска, рекао бих.

Да ли смо то ми? Успоравам. Пуштам их да одмакну. Боље је тако.

Киша посустаје. Волим кишу. Подсећа ме на нас, на наше шетње. Склопићу кишобран.

Желим да покиснем као некад са тобом.
Поново ослушкујем сопствене кораке, док се
враћам назад. Гледам у даљину.
Тражим те.

ТЕСТ ХУМАНОСТИ

Да ли сте ви туђа копија? Не брините, опонашање је природна појава код људи. Различити су само разлози због којих опонашамо. Читала сам да људи, нарочито када су у маси, имитирају друге људе. Знам, ни мени није било баш сасвим јасно када сам први пут чула за то. Објаснићу. Замислите себе у великој метежи у центру града. Сви ходате. Сасвим мирно. Свако у својим мислима, проблемима, потребама, жељама, срећи, љубави... Наједном већи број људи из масе која хода у вашој близини креће да трчи. И то врло панично, у страху. Наука је доказала да ћете и ви у том тренутку почети да трчите, посве инстинктивно. Да вас тестирамо?

Налазите се у свом аутомобилу, заустављени на семафору и у подужој колони чекате зелено свјетло. Таман, висок и босоног момак са пластичном чашицом у руци силази са тротоара и креће пут возачевог прозора очекујући различите реакције: нагло затварање прозора, окретање главе, мрштење нервозног чела возача јер црвено предуго траје... Ја сам прва у колони, а ви сте последњи. Два аутомобила су иза мене па камион. Иза камиона не видим има ли кога. Ах, да, ви сте тамо. Спуштам прозор и убацујем кованице у чашу. Чула сам само туп звук пропадања новчића на дно пластичне чаше, а док сам подизала стакло, видјела сам захвално тамно лице како се

окреће и наставља. У ретровизору сам пратила коло-
ну. У аутомобилу иза мене мушкарац је спустио про-
зорче до самог краја, наслонио се на врата од аута и
убацио новац уз неки коментар који насмија обоји-
цу. Трећи ауто је стидно спустило прозорче, толико
да човјек може да убаци новац и брже-боље га затво-
ри. Камионџија је отворио врата, довољно да може
да убаци новац, и црно лице се насмија док су му се
бијели зуби цаклили на сунцу. Наставио је, иза ка-
миона и, прошавши око последњег аута, попео се на
тротоар с осмијехом од ува до ува трескајући чаши-
цу у руци попут маруге која зазвекета.

Да(ли) сте?...

КЉУЧЕВИ

Свежањ кључева у руци, у прохладној јесењој ноћи, хладио ми је душу и тело. Стајао сам испред улазних врата. Врата су била закључана. Гледао сам кључеве са чуђењем. Било их је десетак. Од оних великих за старе браве, затим они за такозване цилиндре до оних најмањих за катанце. Нисам знао са којим да покушам да отворим. Рођак који ми је дао кључеве рекао је да ћу се снаћи, није тешко. Показао је онда на неке и рекао: „Овај је за капију, овај други за радњу, затим за подрум, магацин и улазна врата на спрату, ови остали су ти за шупу и оставу“. Држао сам свежањ кључева испред родитељске куће и нисам знао који да употребим. Онда сам схватио да никада нисам имао кључеве куће у којој сам рођен и у којој су моји родитељи провели читав свој живот. Та кућа, заправо, и није имала кључеве. Њена врата била су увек отворена. Мајка, која је била домаћица, готово увек је била кући и ватра као да се никада није гасила. Када сам долазио са студија, а након тога и посла и живота у удаљеном граду, у времену када у овом месту још увек није било фиксних а ни мобилних телефона, бануо бих изненада и мајка је увек била ту, а најчешће и отац. Уколико би отишли до продавнице или комшија, закључавали би улазна врата, као једина која су имала браву и велики метал-

ни кључ, који је личио на закривљену жицу, стављали испод једне од саксија, испред врата.

Стајао сам и даље са свежњем кључева у руци испред родитељске куће, превртао један по један и гледао у врата на којима је био катанац. И други улази били су оковани на сличан начин. Читава кућа као да је била заробљена. Из димњака није било дима, прозори нису били осветљени и на њима су биле спуштене тешке завесе. Време у кући као да је стало. На великом стаклу улазних врата стајале су две умрлице. Отац и мајка умрли су у размаку од четрнаест дана, након више од шездесет година заједничког живота у овој кући.

САН

Седам ми руку, овај дан је ужасан.

То море, саздано од шест дугих нијанси азурно плаве боје које су међусобно запљускивале ка доковском иверју.

То море, пружало је ужитак тек придошлим албатросима и рибарским чамцима који су се каткад нашли пољуљани на своме тлу.

Осврћући се наоколо, са ових шест лаката дугих руку, успео сам да обгрлим праскозорје и влажан ваздух голфске струје.

Она је писала о својим љубавима.

Дакле, море се распростирало дуж снежних хоризоната, а када би дошла зима, све би поледило.

Подсећа на Северни пол. Обукао сам више слојева одеће, два џемпера под којима носим једну сиву подмајицу из *флеш стора* а преко које је заплењена краткорукавна мајица са дезеном пирата на левом рукаву.

Потом, крзнена јакна дебљине три ручна прста, капуљача која се пружа тик пред очни вид, још једна капа која долази у склопу крзнене јакне, шал повучен до коске носа преко којег прелази крзно јакне закопчане до гркљана.

Ципеле са уграђеним металним шиљцима за планинарење, односно, за безбедно ходање по клизавој површини, и наравно, неотворено паковање зим-

ских кожних рукавица које су малтене све, само не топле.

Да, могао сам кренути стопама свог оца, и ући у дубине Антарктика.

Ипак се окрећем зеленим просторствима на које су моје очи навикле и више не знам да ли ће се море јавити убрзо.

Возили смо се црвеном шкодом фабиом пет километара од нашег пребивалишта, што је просечно око 5–10 минута вожње.

Упућени ка „кафанчуги“ зенице су упртиле поглед ка вијадукту који беше од камена. На њему се налазило запрежно возило које сте могли видети једино ако се попнете до истог, тајна је у томе да имам инфрацрвена сочива уграђена у очне јабучице. Но, да се вратимо теми.

Запрежно возило било је ослоњено о банкину, по вијадуктној површи простираше се шест браон плоча заглављених између челичних шина. Оне су имале намену кретања парне локомотиве у правцу неба.

Када смо одлучили да истегнемо шапе, платимо рачун и кренемо, људи су се, попут киклопа или кербера завезаног о куполу, зазурили у наша стопа-ла. Беше врло нелагодно, одједном се створисмо у пустињи.

Као да је сво оно зеленило било машта заробљена у шапи лептира.

Пустиња Гоби. Очекивао сам да ће ускоро пешчана олуја донети нанос таме. Да сунце, у овом изо-

биљу, остаје скривено. Уместо тога, из пешчаних зрна кренуле су да ничу руке цихадиста, који су, пушкама упртих у наша чела, говорили о предаји.

Клечећи на коленима с рукама подигнутим у вис, запитао сам се како је тамо на мору. Хоће ли рибари избацити цркотине из бродских мрежа и да ли ће брујање таласа пустити суграђане (ако их тако можемо назвати) да коначно, у својој капсули маште, усну вечни починак.

Овим ћу завршити опис предела кроз који сам корачао сновима. У сумаглици ми је још viseћи мост са две жичане опруге и магазин на столу испред цркве Светог Марка на венецијанској пијаци.

А то море, које је малтене пресушило, нека остане скривено.

Свакако је било изгубљено након тридесет минута утрошка на писању о истоме.

БЕЗ ИЗГОВОРА

Док спавам, удови ми не смију прелазити руб кревета. Срце ми туче, остајем без зрака. Масирам палац и клупчам се у куглицу.

Руке требам посебно чувати. Оне прве склизну с тијела. Та непажња може завршити ломом или резањем. Стручњаци за људско понашање тврде како су уз очи и руке наше огледало. Ако окрећеш дланове према себи док причаш, сигурно нешто тајиш. Дланови окренути према другима откривају искреност. Све их можеш преварити само ако си љубазан. Људима се свидиш кад опонашаш њихове гесте. Јагодице прстију стављам под нос и њушим мјеста на којима су биле. Зазивам слике и јежим се.

Не би било добро ни да ми нешто одгризе ногу. Искрварио бих до јутра. На прозивци бих фалио. Ако бих којим случајем остао жив, могао бих постати параолимпијац. Барем сада имам времена на претек. Људи воле кад се с дна дигнеш високо. Привлачим ноге још ближе к себи. Буба лоптица сам. Вртим ножне зглобове палчева. На кожи остају црвени трагови од трљања.

Склапам очи и читам литературу. Дјеца воле бајке. Пепељугиним сестрама су голубови ископали очи. Нисам им то никад читао. Бирам нешто њежније, с пуно смијеха. Кад добро припремиш терен, мо-

жеш с њима радити што хоћеш. Кад имаш њихово повјерење, имаш све.

За главу ми не треба чудовиште испод кревета. Људи у реду стоје и боре се тко ће ми ју први одгристи. Гладни освете и мог меса. По први пут у животу нисам гладан и имам кров над главом. Дневни јеловник је здрав и заситан. Све године чувања туђих станова, празних фрижидера, гњилих мадраца, блата напокон су иза мене. Не морам радити, храна ме чека, други се брину за мене. Нема ни комараца, све је чисто и блиставо. Навлачим бодљикаву деку преко себе. Знам, неће ово вјечно трајати, могао бих се опустити. Мама ме и даље воли. Ни сам не знам зашто кад сам монструм.

ЈАКОВ

Сунце је већ било зашло, а Јаков је био уморан. Протеклих дана много је пешачио. Леже испод једног дрвета а камен стави под главу. Брзо је заспао, али га пробуди јак звук. Видје љестве које се дижу до неба и по њима ходају анђели божји. Јахве му рече: „Добро знај, ја сам са тобом и нећу те оставити док не извршим што сам обећао“. Уплашен Јаков поново заспа.

На свемирском броду трајала је жучна расправа између Енкија и Енлила:

„Играш се са Земљанима. Плашиш их и правиш се да си њихов бог“ – рече Енки.

„Па, шта? Глупи Земљани ништа не знају. Мало шале ником не смета. Ја Земљанима нисам наудио. А теби смета што они мисле да сам ја њихов бог, а не ти“ – смијући се одговори Енлил.

„А шта ако се неко овако шалио и са нашим прецима?“ – упита Енки. Питање остаде без одговора. Енлил намрштено оде у своју кабину.

УЧЕСНИК У ЛАГАЊУ

Андреју мајка брани вољене слаткише. На разне начине их склањају од њега. Али је он упознао те начине и увек гласом реагује, или покретом руке у правцу скривања слаткиша.

Ознојио се Андреј и тетка Јелена и бака Слађа хоће да га пресвуку. Скинуле су му мајицу и мале гаће. Онда су почеле другу мајицу да му облаче, а он се расплакао:

„Не, не!“

Не помера се он. Стоји чврсто на својим ножицама од две и по године. Али му се врат помера.

„Мораш да обучеш гаће. Разболећеш се тако го,“ говори му тетка.

„Не, не га“, кука Андреј.

„Обуци се да идемо да гледамо коње.“

„Папице па идемо.“

„Не можеш да обујеш папучице па да изле-тиш тако го на улицу,“ говори му тетка.

Бака се јавља некоме телефоном и одговара:

„Ево је го голцат, не да да га обучемо.“

Смех се пролама и са једне и са друге стране слушалице.

Обученог су га довеле на обалу Топлице испред хотела „Александар“ и гледали коње који су пасли крај реке.

Задржавале су га да им не приђе. Он је загледан у коња који маше репом.

При повратку пролазе крај пекаре. Тетка се нада питици. Но, он је са врата пошао ка шећерним кифлицама.

„Ена купи, Ена, купи,“ понавља Андреј док притиска стакло витрине. Купила му је кифлицу и он је поручао брзо.

„Аки, ти си јео питу. Кад те мајка пита шта си јео, кажи питу.“

Код куће, мајка држи бебу на дојци и пита шта је Андреј јео. Тетка пожури да каже да је јео питу. Он у њу гледа удубљено, не помера се, а врат му се њише лево и десно:

„Питу, питу!“ рече он у истом ритму, са паузом између речи наглашеном.

ЛУКА

Град је ушао у право пролеће. Лука живи. У свом богатству није марио за свет јер му нико није био потребан. Он је био потребан другима. Новац је моћно оружје око кога се окреће један мали свет. Било је једно време када је очекивао да ће му његова млада љубавница узвратити љубав. Она је варала његова чула, мутила му мисли... Као у сну. Напослетку је схватио да су га године притисле и да је остао усамљен у тишини свога богатства. Судбина га је преварила. Срећа је негде далеко.

ДЕВОЈКА КОЈА ЈЕ ПИСАЛА ПИСМА

Нестаје јој мастила неколико реченица пре краја писма.

Лист хартије на столу испред ње делује недовршено, фали му потпис и нацртан осмех.

Мршти се и гризе доњу усну. Покушава да истресе још понеку кап из пера. Мастионица је празна, нема више слова у њој.

Није написала све што је планирала. Није стигла да помене врапце и пролеће.

Љутила би се на себе, али има преча посла. Већ размишља о следећем писму. Поглед јој бежи кроз прозор, облацима и бескрајном плаветнилу неба.

У глави јој се јављају стихови којима ће почети.

Сат тиктактиката однекуд са стране, не дозвољава јој да одлети за мислима. Дан ће се ускоро потрошити.

Са пода узима празну флашу, мота писмо у ролну и убацује је унутра. Флаша је полулитарска, пластична, од минералне воде. Користила је и стаклене, од сокића или вина, које год би јој допале шака.

Излази из куће са флашом у руци, па бициклом жури ка реци.

Нико од пролазника не обраћа пажњу на њену белу хаљину и риђу косу што се на ветру таласа.

Предаје боцу и речи таласима, гледа за њима док их вода односи.

Смеши се.

А негде далеко, можда и у другом свету, телефон у унутрашњем цепу моје јакне оглашава се сигналом за поруку.

НА БУЛЕВАРУ

Срђан је једном у школи испричао виц о слону кога нападну мрави и он их све стресе са себе, осим једног, па остали почну да вичу: „Хрвоје, среди га!“ И тако је постао и остао Хрвоје.

После дуго времена, једног поподнева излазио сам са факултета и угледао га. „Еј, Хрвоје!“ повиках. Ту је баш пролазила група ћелавих момака, навијача. Видевши да је подигао руку, један му је притрчао и ударио песницом у главу. Хрвоје је пао, а остали су прискочили да га шутирају. Ја сам притрчао вичући: „Еј бре, зезамо се, дечко је Срђан!“. Онда сам осетио снажан ударац у потиљак. „И да други пут не глумите усташе!“ Отишли су.

Након неколико година срео сам његову мајку на Булевару. Рекла ми је да је све напустио и отишао да живи са девојком у Праг. Дала ми је његов телефон тамо, у стану. Кад је почело бомбардовање, кум и ја смо позвали тај број и оставили поруку: „Хрвоје, не питај ништа, Мијат и ја смо ушли некако у Чешку. Ту смо са два Албанца и једним ликом из Босне. Јавићемо се поподне да нам кажеш где си. Долазимо вечерас код тебе.“

После смо се смејали замишљајући га како објашњава девојци какву је поруку примио.

Сетио сам се тога кад сам га после двадесетак година срео на Булевару. Подсетио сам га на тај по-

зив, а он се само смејао и рекао: „Ђути. Мада сад кад погледаш, можда би било боље да сте тада и дошли.“

„Ко зна. Други су нам правили ове наше успомене, ми смо се само трудили да понекад буде и мало смешно“.

Никола Радосављевић

ТИШИНА

Оборене мердевине. Искривљен олук и покидан лим. Рупа у крову, а на земљи поломљен цреп. Претурене саксије са поломљеним цвећем леже по земљи полупразне. Разрована је црна маса и избачена је трава из лежишта на пар места, али је повећи предео натопљен нечим што привлачи муве. Не чује се ниједан звук. Чудна и неприродна тишина се спустила, непробојна, смртна.

НА КВАРЊАКА

Једног послеподнева, у опуштеној шетњи попут оних пензионерских, када драги пензионери ставе руке иза леђа и разговарају, кума и ја смо причале што се потом претворило у расправу о томе ко се више од нас две нервира због ситница. И док већамо ко је победник у нервирању, каже она мени како се диви својој тетки јер се она за разлику од нас две уопште не нервира. Она је, каже, до те мере смирена да чак и реагује адекватно у свакој ситуацији, на које нас две не бисмо. Адекватно значи смирено. Без нервирања. Ево и примера. Пре неки дан је нека жена ишла испред ње и извадила папир из џепа и бацила га на асфалт, а њена тетка је позвала:

– Госпођо, извињавам се, испао вам је папир.

Госпођа се заруменела од непријатности, узела папир са асфалта и вратила га у џеп. Ух, како је мудра тетка, мислим се ја. Започињем са применом њене тактике чим се укаже прилика. И јесте. Једног летњег дана, са породицом кренух у град колима. Из кола видим једног старијег господина како баца кесу са ђубретом на сред зелене пољане преко пута стамбених зграда. При том, канта за смеће је од те пољане удаљена неких стотинак метара. Кажем ја супругу да заустави ауто да кажем нешто дотичном господину.

– Господине, видим да сте случајно испустили кесу, да ли вам је добро?

Погледа ме он онако зачуђено и рече ми

– Не, није ми испала, ја сам је бацио – потом се окренуо и отишао низ степенице које су биле близу њега.

Степенице су га, у ствари, спречиле да оде до канте за ђубре. Ја разгорачених очију затварам врата од аута. Шта би сад рекла тетка?

ЦИПЕЛАРАЈ

Е, чу, шта ће ми једна ципела! Зар да је баџим, као и ову распуклу? Не пада ми на памет. Овако добру и скоро нову обућу. Не!

Па, ево зашто. Реџимо, избије Трећи свјетски рат. И ја кренем у прве борбене редове, наравно. Агресор на мене – а ја на њега! И тако све до дана „Д“, кад ја изгубим једну ногу. Реџимо – баш ову из ципеле коју више немам.

И, рат се, као и сваки, заврши. Ко је погинуо, погинуо је. Ко је остао, добро и јесте. Ко је рањен – мора да живи. И ја, лијепо, на ову преосталу ногу обујем једину ципелу, скоро нову, и станем у ред за ордење. И то је то.

ДВЕ КИКЕ

Фарит је зурио у женине дуге ноге у уским панталонама, слушајући како убеђује крчмара да јој да преноћиште. Напољу је беснела олуја, што је умашћени крчмар искористио, понудивши свој кревет. Рекао је да јој неће наплатити у новцу. Девојка је мало размислила пре него што је пристала.

Фарит слеже раменима и посвети се поновно пиву. *Можда је она навикла на такав третман, помисли. Авантуристкиње без пара обично заврше у нечијем кревету плаћајући своје авантуре. И то би углавном било све што би од авантура виделе.*

„Везано за случај“, подсети га саговорник. Две девојке освануле су у јарку ван градских зидина, распорене као рибе и одсечених кика. „Господар жели да се што пре реши.“

„Реци господару да сам на трагу.“ Технички, није био – како и би док је напољу потоп!? Но, то није рекао.

Господаров потрчко закључи како је то добро јер није једини који ради на случају – што значи да је награда доступна свима. Фарит преврну очима.

Трен касније, крчмар се изгубио у правцу своје собе. Фарит замисли шта га тамо чека и пожели да је на његовом месту. Завали се у столици и пусти машти на вољу. Не задуго. Крв што је почела извирати испод врата није тргнула само њега већ и пар поспа-

них гостију који одједном више нису били тако поспани.

Као Ловца, пустили су га да уђе први. Потрчко га је пратио.

Крчмарево тело је лежало на кревету, прекривено полумраком собичка. На супротном зиду, ветар је клопарао отвореним прозором. Од авантуристкиње није било ни трага ни гласа.

Само су две кике висиле са узглавља.

МИ НА ТРГУ КОД ГРАДСКЕ КАФАНЕ

Била је зима. Дошао је првим јутарњим возом носећи у руци ружну зелену торбу и пролећну јакну. Није знао да су зиме овде округне и дуге, да смо овде сви преозбиљни за своје године и да је овде одавно умро рокенрол.

Отишли смо северније од овог града. Стиснути у аутобусу дуго смо ћутали са истим мислима у глави – Да ли је ово стварно? Да ли заиста седи сада ту поред мене?

Из торбе је извадио књигу Педра Алмодовара. И ја сам имала књигу у торби – „Сплеткарење са сопственом душом“, али је било сувише рано да му кажем – хеј, ти си у овој књизи. Вежи се. Полетећемо...”

Снег се топио на мојим голим рукама и било је превише касно окренути се и отићи. Били смо као изгнани из неке једноставне приче попут два лика којима је тешко наћи имена, хероина и херој неког изгубљеног света, неких прича у које свет никада не би поверовао. Говорили су нам да личимо. Говорили су да смо превише себични. Говорили су да нећемо трајати вечно. Говорили су да је то зато што се превише волимо. И били су у праву. Ти људи са тако предвидљивим асоцијацијама. Досадно. Досадно.

Још понекад дођем у тај мали град да бих нас поново наша. И увек пада снег. Као тада. Крупне

пахуље које засузе поглед. И увек се сударим са нама код фонтане, на путу до Градске кафане. Ни не приметимо ме тад. Стиснути смо испод кишобрана и љубимо се. У кафани поново свирају тамбураши и њега поново расплаче иста песма иако не зна ни реч српског. И поново шетамо по празном тргу и замишљамо тај велики бесконачни живот који ћемо провести заједно.

Лажем.

Када поново дођем у тај град, не пада никада исти такав снег. Не свирају они исти тамбураши и често ми из неке даљине дође бол када се неко друго двоје стисну испод кишобрана на оном тргу код фонтане. Помислим, можда ће они неки свој бесконачан живот ипак провести заједно.

ПАСИЈАНС

Не чини ли вам се понекад да је живот као партија Free Cell пасијанса? Мислим, не желим ја да вам солим памет кад знам да вам је свега доста, али, ко зна, можда би нам било лакше у животу кад бисмо повремено престали да ударамо у онај зид из пословице?

Објаснићу...

Кад играм ту игру, постоје две могућности: да буде лака партија... и она друга. Е сад, кад играм ту другу врсту, понекад ме страшно мрзи да мислим. А опет, није да не желим да победим!

Знате да игру добијате кад успете да се отарасите свих карата? Што их је мање, то имате више маневарског простора. Кад је партија лакша, ја чак уживам да их поређам у четири уредна шпила, па их онда лако решавам.

Али зато кад ствари крену по злу... То јест кад се колоне тако успешно пломбирају да их ни мајстор чекићем не би разбио, онда, скоро сам се просветлила, решење је често у томе да себе још више закопаш на једном месту, да би на другом нешто урадила.

Не капирате баш. Ух. Уместо да по сваку цену покушаваш да ослободиш кеца испред кога је милион других карата, ти покушаваш да ослободиш друге карте, а то захтева више посла...

Понекад је једини начин да вам нешто успе да се добро помучите, да се, да бисте га добили, чак удаљите од њега. Дакле, знали сте то већ? Рекли вам Њу Ејд пророци на Ју Тјубу? Зашто је то тако? Не знам. Хоћу ли покушати чешће да применим ново-стечено знање? Не знам.

Знате шта? Други пут, тренутно сам уморна.

Одох да играм пасијанс.

Ако буде тешка партија, почистићу све карте из једне колоне, па куд пукло да пукло!

Драган Ј. Ристић

НАЈКРАЋА ПРИЧА

Док ја мозгам шта да напишем о животу, он оде даље.

Сандра Ристић Стојановић

ПРОТИВ ИНСТИТУЦИЈА

Реч, реч, реч... реч сама држи говоре у глави побуне.

Испред зграде неког нестајања света, реч натоварена човеком и менаџеријом свих наших ситница осматра брисани простор говора планете.

Слова, слова, слова... се осамосталише у глави једне речи свет и збунише оне речи које су заселе на састанку свих институција конформизма главе.

Реч, реч, реч... ишчили кроз бесадржајност свог тренутка и гради лукове садржајности између свих лица надреализма.

ТАКО ЈЕ БИЛО

Раније када је био млад, радо су му правили друштво. Ишао је „пуног срца“ на сва њихова места и седео са њима до зоре. А данас када се променио, променили су се и они (њихов однос према њему). Немају „више времена“ за њега?! Јер сада хоће да им каже истину! Раније је ћутао и слушао.

ЗАОСТАВШТИНА ЈЕДНОГ ИСТОРИЧАРА

Пакујемо ствари покојног професора Историје у његовом скромном собичку. Оставио је у аманет свом даљем рођаку, чика Николи, да сву његову заоставштину поклони градској библиотеци. Наука – то је једино остало иза тог усамљеног, мудрог и ведрог човјека.

Чика Никола међу стварима нађе и један стари, прашњави албум. У њему само неколико фотографија из професорове младости, са мајком и оцем.

– Да ли је уопште срећан човјек коме су зидови пуни диплома, награда, звања и титула, а фото-албуми празни? Да ли је икад и био? – постави чика Никола реторичко питање,

Ми, незрели дерани, заћутасмо и погледасмо у под. Вјероватно није, помислих и сјетих се помало сјетног професоровог погледа. Узех књигу, последњу коју је читао, из ладице радног стола. Из ње испаде парче папира и на њему дрхтавом руком написано: „Страшно је дочекати старост пуне главе и празне душе.“ Чини ми се да нам то и мртав професор даје одговор на питање који не постоји ни у каквим књигама.

Ћутимо и мислимо о професору, свако на свој начин. Још ми ништа не знамо, слаби смо и кратко-види. Од њега тек треба да учимо.

Зоран Спасојевић Паске

НЕДОВРШЕНА ПРИЧА

Политичара има као плевe.
Политичара има као салате.
Политичара има као кусих паса.
Политичара има као гована.

И сви они су ту због нас.
И сви брину о нама.
И сви нас воле.
И сви су нам се попели на _____ .
(допиши)

Слободанка Стаменковић

ЈЕДИНА ПРАВА ПРИЧА

Само је неиспричана прича најбоља прича. Тако свако има право на своју.

Нека тако и остане.

ПРИЧА КОЈА ОСТАЈЕ ДОК ЉУДИ ОДЛАЗЕ

Негде далеко иза високих планина, до којих се готово није могло ни стићи, изникло из земље, и из приче, бејаше малено село *Рт*. Нико им никада није стигао у госте, и нико никада није причао о том насељу и људима.

А они су, да би разбили учмалост и монотонију, устројили *Сабор јавне приче*, где би један по један излазили на сцену и окупљенима гласно приповедали најневероватније приче. Такмичар је имао право да у току целе године, до идућег *Сабора*, путује по свету, само да би отуда донео најлепшу причу. Победнику су обећавали да објаве књигу, иако нису ни знали како се то може учинити, јер нису ни имали домаћу штампу.

Један је тврдио да је *света* пропутовао на пловиду чији капетан није ниједном погледао у море, већ све време бејаше закован погледом за звезде, а по дању и неведрој ноћи спуштао лангере и заустављао пловидбу. Други јест причао како је видео спектакле на свим меридијанима, али никада нешто као што је овај Сабор који по лепоти надмашује све слично. Неки, пак међу свима такмичарима, најмлађи да је једва и имао право да се такмичи, слаткоречиво је говорио о крају који је посетио, а било је то тамо где владају вечити лед и снег, казујући да се, кад је стигао тамо, укрцао на саонице које су кренуле са једно-

га виси да би се у залету испеле и на други, а са овога на нови, па све на новији и новији, тако да за све време трајања зимског распуста, који је тамо провео, никада није стао. Увек је имао низбрдицу и сувозача који га је мењао док спава или док би искочио при успоравању брзине уз брдо (после залета низ брдо) те лако куповао сендвиче из топлих пунктова крај стазе, при вису. Терен је био такав да никад нису извлачили санке узбрдо, већ ишли брже или спорије, стално се спуштајући.

Многи су се ређали и причали своју најлепшу причу због које су и одлазили у свет. Али је награду ове године добио победник, који је испричао причу коју сте управо прочитали, и која је тиме ушла у књигу кратких прича.

После много година, кад је умро, утврђена је грешка коју је победник у причи починио у односу на пропозиције такмичења: он се давно, као дете, бејаше доселио у ово село, оженио и остао ту да живи, а морао је, по правилу, бити ту и рођен, како не би могао својим причама да да изворност другог дела света, што би убило намену *Сабора*. А по том сазнању требало је књигу да му спале на ломачи. Но како књига није ни била штампана, комисија је, а било је то у време сахране, одлучила да спали њега, аутора уместо књиге, па се његово име и ова прича заборавили, пепео развејао.

КРЕНУЛО НАС ЈЕ НАБОЉЕ

Била је недјеља и украли су ми паре у једној прометној градској улици. Њу то, међутим, није спутало. Гласно је казивала фантазме о својим настојањима, а ријечи су одлазиле са вјетром и враћале се у уши обома. Благо издигнуте тротоаре жутило је увећало лишће. Људи су се чудили новембру без снијега.

Ћутао сам као заливен, гледао унаоколо као из туђе главе. Тек на крају шетње, изустих ријеч-двје о незгоди што се неочекивано догодила.

– Па како то да се деси! – готово да ускликну забринуту.

– Ма, чекај, знаш у чему је ствар... – намјерно сам оклијевао правећи дужу паузу налик оној драмској.

– Измислио сам, у реду! – одвратих искрено.

Онда смо до касно у ноћ причали о Албахаријевом „Фрасу у шупи“ и ништа те ноћи нисам написао. Да буде још зачудније, наш стан изненада је попримио облик инсталације мотива Трга републике из тог штива којим су својевремено чланови групе „Електрични оргазам“ били фасцинирани. Кренуло нас је набоље. Ујутру сам се наспаван одвезао на југ, а у Београд се вратио за неколико дана.

МАСКА

Мед се разливао по рукама старице која је беспомоћно стајала на излазу из продавнице, мале неугледне, на крају улице која је ту нашушурена и голим оком накриво насађена стајала вековима, чинило се новинару који је трагао за сензацијом. Баба и мед, и нема вајде од те слике коју је угледао. Ко ме је још до баба, а још мање до меда. Зла су нека времена, тражи се младо месо, свежа крв, а не нека исушена коже и затегнута марама бабе, коју ни деца више не посећују. Има ли унука? Ко изговара ове речи, да ли је то управни говор? Изненади се кад виде да око њега нема никога. Баба је и даље своју беспомоћност јавно показивала. Багује, као да је залеђена слика на екрану. И насмејао би се гласно, да јој није руке видео. Исправи се у раменима од тог погледа на шаке старице, која у његовом оку више не може да буде баба. То *баба* као да вређа, пежоративно одјекује и простором и временом. Руке ове старице су чаробни запис времена које нестаје на наше очи у коме ће неко помоћи да се покупе ствари попадале из најлонске врећице, која иначе ничему не служи осим да се на каси откуца шифра и наплати девет динара. Еј, девет! А јуче је коштала пет, а пре тога два. Постојала су времена кад су је делили.

Те шаке су артефакт људске цивилизације и живи доказ да смо заиста били Земљани. На њима се

огледала историја постојања кад су служиле за давање, када су брисале пекмез са ћошкова усана умазане деце, када су брисале гумицом домаћи задатак док изнова не буде написан баш како ваља, кад су тапирале косу пред дечију приредбу у школи. Те шаке су просијавале брашно да би кућа мирисала.

Маска је лежала на земљи. Почела је да пада са лица баке пре него што се тегла меда разбила. Шта ће људи рећи ако је виде без маске на улици?

Новинару све би јасно. Засузи.

ВРХУНАЦ ЈЕ НА ДОХВАТ РУКЕ

Звоњава аларма и брзо устајање. Зашто увек оставим тако мало времена за припрему? Трпам у ранац само оно што ми је неопходно. Време је непредвидиво на планини. Ту је и кабаница. То сам, барем, научио од пријатеља.

Из аута посматрам брда. Поглед скакуће планинским венцем. Докле ћемо успети да стигнемо? Који ће врх бити освојен? Кажу планове и насмеј Бога. Пред нама је тежак дан.

Полазак на успон. Колона дуга. Првих петнаестак минута је загревање. После пола сата петоминутни одмор за скидање сувишне одеће. Организам је добио радну температуру. Следи добар успон, знојење, хуктање...

Гледам напред и питам се „Шта ми је све ово требало? Зар није лепше лешкарење у кревету уз кафицу? Или, седење у кафићу у Казанцијском сокачету, читање Спортског журнала, гледање млађарије која весело чаврља ...“

Срећа моја да ми пред очима лелуја позадина млађе женице. Срамота је да одустанем. Ваљда нема још много до краја. Није све тако црно као у мислима уморног „градског типа“. А она, као да ми чита мисли. Окрете се насмејана и весело рече: Хајде, хајде још само мало. Ово је прелепо. Зажелећеш да поново кренеш са нама. Околина је прелепа. Врхунац је горе, ено тамо, на дохват руке!

ЛУБЕНИЦА

Мој поглед, тог ведрога јутра, паде на ниску жардињеру и биљку дуге вреже.

Позната, а невероватна, стешњена је између бетона и наранџастих цветова украсних кадиџица.

Не, не, очи ме не варају, у том тесном простору изникла је лубеница!

Од тада моји одласци на посао постадоше интересантнији.

Колико и докле ће издржати, та случајно донета или бачена семенка, питам се сваког јутра и по-сматрам.

Прво се отворише мајушне тамно зелене лиске, па жути цветић, а врежа плела на штету кадиџица. Убрзо се зашарени плод величине ораха... па песнице! Јутарња роса влажи зелено-беле штрафте, а оне сваким даном постају све шире. У мене се усели стрепња за свако следеће јутро.

Више не примећујем „црне тачке“, ни зелено-црвене човечуљке, већ грабим да је што пре видим и – одахнем.

Она све већа и већа. Порасте толико да више нема куд!

Зреела! Одахнух задовољно.

Нико је не ишчупа ни разби, а почетак је јула – и лубенице још нису у пуном јеку!

ПОЗИВ

Звала сам га ретко опрезно и кратко.

Превише заузет. Заузет и сав у заплетима. Нервирао се зашто се не јављам и зашто га не зовем... Једва је чекао да га позовем, да ми каже да га више не зовем.

Не зовем. Сувише сам окупирана и заузета писањем кратких прича. Јављам се на све могуће књижевне конкурсе региона. Јадам се у зборницима и по неком часопису. О мени говоре моје граматичке грешке.

ОТКУП

Понашао се и изражавао као неко кога је улица васпитала. Поштовања није имао. Поштовали су га само млађи. Бољу се био навикао. Другима га даривао, са задовољством. Милост је његова била непостојећа. Вођен инстинктима, није упозоравао. Често је сам поглед био предзнак, увод. Није волео погледе других. Хладан би му се поглед задржавао дуже на лицима њиховим. Познавао је људе, и други су њега. Упамћивали су га, вођеног импулсом.

Туђе молбе и преклињања често су му стављали осмех на лице, и давала одобрења да чини супротно. И те молбе и преклињања често су били монолози упућивани му... Остајали без одговора, речима, само делом. Није штедео дела, за разлику од речи. И сваки пут је било прекратко, а и довољно немаштовито, да би пожелео још.

Неки му се нису супротстављали. Неки склањали и удовољавали. Сви они увек му небитни.

И све то након тренутка спознаје отуђења. Све то након батина добијених од неких. Тражили су, плашили, претили, претукли, а онда отели... Пар црвених новчаница, мајчине пензије, дате му да се купи нешто намирница, за предстојећу славу, да би он и матера, угостили пар људи што су долазили редовно. Волели су њега и матеру. Не сметаше им њи-

хова сиротост. Мати тежак инвалид, без очињег вида...

Помагао је, смејао се, познавао, пружао и зрачио... До момента бола у грудима, до момента отуђења... И тих црвених новчаница изгужваних и скоро поцепаних од стискања, мокрых од зноја и на крају отетих, пошто је потекла крв из носа и ушију. Након поломљеног ребра и напрсле виличне кости. И момента, када га је мати угледала таквог, па престала зборити и постељу више напустила није.

Нити му је више требао отац кога, имао није никада... Да га брани и одбрани...

МИРИС ЖВАКЕ

Средњошколка са ранцем на ком је нешто било исписано хемијском оловком возила се аутобусом и жвакала жваку. Пуцкетала је балонима. Онда је направила највећи који није хтео да пукне. Дувала је, дувала и дувала толико да се балон напунио ваздухом и одигао је од пода. Осетила је да не стоји на земљи и наставила да дува. На једној од станица на путу до њене школе ушао је неки намћор што му је било топло и отворио шибер. Како је то урадио, промаја је повукла средњошколку са балоном кроз шибер, однео је ветар, ништа лакше. Изашли путници да је виде, гледају горе према сунцу, буље очима да је нађу, а струје у ваздуху је носе све више. Сви одреда путници ослепели су због гледања у сунце. Погубили се, нико није знао кући да се врати. Због тога не сме да се отвара шибер у аутобусу. Нарочито кад је јако сунце.

КОКОШЈИ ВИД

Једном давно у већем рибарском селу живео је средовечан човек који је због учињене грешке остао без посла.

Срамота га постепено обавијала, прожимала и највише мутила вид. Лутао је споредним улицама док му се влажни мирис сланог мора увлачио у нос и још више наносио бол његовом разарајућем отрову да је неспособан. Временом је безвредно продао своју имовину и постао босоноги, прљави и смрдљиви бескућник у једној кошуљи и панталонама којима се изгубила форма и боја а потка материјала местимично провиривала. Празан и незадовољан стомак је стварао галаму коју су и други чули. У жељи да утиша буку у глави и телу, непромишљено је одлучио да украде петла са пијаце. Збуњен, неспретно је то учињено а слабе и неухрањене ноге га нису спасиле од продавца који је за њим трчао. Добио је јавне батине, краткотрајно суђење са јединим правом да слуша и доживотни затвор.

У мрачној, каменој просторији у друштву буђи и пацова проводио је изгубљене тренутке. Био је очајан а размишљање му је била једина занимација. И онда је неочекивано увидео правог себе у свом умирујућем сјају. Од тада је живео слободно у том, тада за њега већ небитном простору.

ПОСЛЕДЊА РЕЧ

Неки заблудели уметници, чији сам био гост, успеше да ме убеди да уприличимо посету њиховом спонзору, тамошњем политичару који вуче корене из мог града. Домаћин нас прими срдечно и одмах се похвали пожутелим комадом папира који извуче из сефа: *Побјегли су из затвора, провукли се кроз жицу на Пониквици, дошли до Уздомира и код Јаме Радојеве, која је уз сам пут, Илија видје да Максим спава у ходу, да му је лијева нога на ивици јаме а десном је закорачио у провалију. Тада се...*

Изјавих да његов деда није био у италијанском затвору, те да су поменута места на различитим странама, тако да реченица нема смисла осим ако је писао пијанац или лудак, што изазва такав бес код њега да сам једва успео да фотографишем папир и хитро се удаљим.

По повратку обиђох неколико сенилних старца, један од њих ми откри да је Иван Храбић једини од њих ишао у школу. Пронађох старца и показах му копију, он се горко насмеја: *Страница мог дневника. Последњу ријеч су брисали. Реченица гласи: „Тада се пробудих“. Записао сам сан у свој дневник. Украли су ми сан.*

Зоран Тодор

МАГИЧНА НОЋ

И Бог и Ђаво ноћас ми, за столом, навлаче капуљачу и препуштају ме унакрсној промаји широм отворених прозора, која ће дувати до јутра.

Испаравам брже од здравице љутом ракијом, окружен са свих шесто шездесет шест на усковитланом ваздуху пристиглих прозирних сенки под маскама с мојим ликом, које подврискују, смеју се и плачу, док нам из дна чаше сијалица од двеста вати пржи очи.

ЈЕСЕЊАРСКА

Град је дубоко уздахнуо под мутним памучним небом.

Склизнуо је прамен магле преко сувог лишћа, улице су се стресле и сјуриле ка реци.

Брбоћу цеви под булеварима, надимају се сунцобрани, жмиркају прозори.

Кошава је донела сумрак, увила га око шарених реклама и растресла ниске облаке.

Град је широм раширио своје мостове и чврсто загрлио Калемегдан.

ГДЈЕ ПОЧИЊЕ ПРИЧА

Не знам гдје почиње прича о мени, ни све детаље те мрачне и туробне приповијести. Забиљежено у судским досијеима и црној хроници: „Убиство мужа с предумишљајем, на округан начин, чекићем.“ Но, реците, јесам ли злочеста?

Егоцентрични и театрални, медији траже сензације. Играмо у дублу, они и ја, пред ограниченим, ускогрудим судијом. Свјedoци одбране, пружите нам мали, дирљиви доказ да можда није све онако као што изгледа! Допада нам се ријеч Опсесија. Лијепо звучи да нам дочара слику. Подсјећа на свађе и ружне тренутке, на агонију бола и очекивани крешендо након очајања, мрака и празнине. Стварни живот је прецијењена идеја, зар не?

Не знам гдје почиње прича о мени... Као у свијету иза огледала, ритуално путовање завршава тамо гдје ударац чекићем означава крај.

ЦЕРЕМОНИЈА

Лаганим покретима свлачи њену бијелу хаљину. Она се не помјера. Страх попут откуцаја срца пулсира цијелим тијелом. Ако буде спретан и хаљину за неколико тренутака спусти на под, у њеном животу ништа се неће промијенити ни помјерити.

Њих двоје стоје наред себе чврсто везани црвеном свиленом врпцом коју нико неће пресећи. Ни он, ни она.

Без иједне изговорене ријечи жестоко се свађају, надмећу, увјеравају, вичу и воле.

Умјесто његовог лица додирује празнину. Он рукама ужурбано од црне земље гради дом.

И све је савршено. И све је свршено. Јер он управо свлачи њену бијелу хаљину...

Њен страх се претвара у бол. Постаје неподношљиво. Вришти. Јер умјесто бијеле хаљине, он заправо њену здраву кожу свлачи.

Станимир Трифуновић

ЉУБАВ

Крхког и насмејаног момчића од својих седамнаест година, упадљиво разнобојних очију, који нас је свакодневно даривао листићима хартије са незграпно нацртаним срдашцима, и у њима исписаним, нашим именима, испраћали смо из канцеларије тронуто и веома љубазно, безмало егзалтирано, изговарајући биране речи захвалности, охрабрења и подршке, да бисмо одмах потом, са шкљоцањем језичка браве затворених врата иза којих је нестајао у нигдину тамних ходника и наше равнодушности, са подсмехом коментарисали поклоњене цртеже у којима смо подругљиво и обезвређујуће препознавали детаље менталне ретардације, инфантилности и емоционалне незрелости. Скоро три деценије доцније, већ посве на заласку својих суморних службовања држави, изевши властиту децу сасвим далеко и недосежно на путеве својих живота, и заточивши себе у дубоке, хладне и звонке тишине сопствених живота, са горком и болном носталгијом, почели смо се присећати давних тренутака са почетка својих каријера, непогрешиво слутећи да је негдања љубав са папирџија, које смо онда брзометно бацали у канту за отпатке, била једина честита, једина искрена и једина одана. И, можда, сасвим – једина.

НАГРАДА

Желите да освојите награду, али не знате како.

Ако се бавите писањем или сте већ познати писац, то онда није тешко. Треба само да напишете нешто спектакуларно, нешто што ће се „свидети“ актуелној власти. Уколико будете имали среће, освојите 366 дана ол инклузив смештај и храну о државном трошку. Моћи ћете да бирате између Митровице, Панчева, Пожаревца или Ниша. Избор никада бољи.

Зато не оклевајте, јер овакву понуду нећете скоро имати. Слободно нешто напишите.

ПОМАЛО ЈЕ ТУЖНО

Мутио сам кафу у новом хипстерском апарату, поспано јутро као и свако друго, можда хладније него иначе. Отишао сам по бадемово органско млеко, када је фрижидер почео лагано да бледи и нестаје. Зачуђено сам стајао са картоном прескупог лажног млека над четвртастим отиском оивиченим мањом прашином и крхотинама старих тањира. А онда је и то почело да бледи. Пожурио сам да спасем шољу врелог боливијског *dark roasted blend*-а из нестајућег кафе-апарата. Шпорета и микроталасне већ није било, судо-машина је тек почела да нестаје, остављајући плаво-црвене нерастопљене таблете на поду. Бледели су лустери, ормари и одећа у њима, столови, столице, LCD телевизор, мобилни телефон на пуњачу. Кроз врата се назирао ходник и степенице низ које су падали поштар и збуњени кућни љубимци. Када сам изнад себе угледао папуче комшије који седи на WC шољи, схватио сам да морам пожурити. На малој тераси која је још увек била солидна, држао сам уrolане ватрогасне лествице од канапа, из некадашње цивилне заштите. Везао сам их за ограду, пребацио низ терасу и почео полако да се спуштам, балансирајући шољу кафе између два срка. Надао сам се да неће нестати која дрвена пречка док не стигнем до доле, штета би било ове дивне кафе. Но,

лествице су издржале, иако су преживеле четири деценије, три рата и неколико држава.

Сео сам поред клупе у дворишту. Нестала су деца са љуљашки које се још њишу, као и пролазници који касне на посао. Аутомобили су се претварали у размазане флеке које испаравају у ваздуху. Комшија, још увек на моноблок шољи, полако је пропадао кроз спратове провидне зграде.

Још један укусни гутљај. Постајало је све хладније у празном простору без ичега. Ускоро ће постати топлије, кад нестане ово тло испод и отвори се поглед ка ужареном језгру Земље.

ПРОЉЕЋЕ

Прољеће је нахрупило у град, у предграђа, у паркове, пада по крововима, по улицама и парковима без имало сустезања, самоувјерено и незаустављиво као младост, као смијех, као радосно ишчекивање, као трајање, снено обећање која се не намјерава испунити, али као да је испуњено, јер прољеће је и све изгледа постојано и трајно, и прољетне кише и крхка јутарња топлина.

Свако је прољеће к'о прво, с фотографија у боји и црно-бијелим, сјајним или мат, с рубом или без њега као подсјетници на бољи живот и сретни изгубљени свијет.

Прољеће се спушта по нама попут бијелих конфета и коса нам је већ бијела од сјећања.

Колико је прољећа прохујало непримјетно, иако се не би могло рећи да се нису трудила да буду запажена?

ЈЕРОНИМ

У једну собу приступ ми је био забрањен.

Годинама сам имао кључеве, али сам вјерно слушао оног, чије све бјеше, па и ја!

Срце и душу сам грчио, стискао сваки мишић свога тијела, а рука би се сама укочила при помисли, да кључ у браву ставим.

Тијело моје, бјеше вјерније од душе, иако ме мучила неисказива жеља да завирим.

Чак ми и око обневидје, којим хтједох провири-ти кроз кључаоницу.

– Што ли ми даде кључ, страшни господар од свега, што ли толикој патњи изложи ме, – питао сам се, у небо звјездано зурећи безнадежно.

*

Кад ме једног дана зовну, и рече да идемо до оне собе, да ми покаже шта сам тако вјерно чувао, то што ме тиштало десетљећима, чиме је јачао моју вољу, а уништио тијело, ја, тада већ, слушајући његов нељудски смијех, осјетих да нећу издржати.

На кољена падох пред њим и пред вратима, нудећи му кључ укоченом руком, потпуно обезнањен могућношћу – да тамо нема ништа!

ХИЉАДА

Хиљаду гласова једна је реч и хиљаду речи један је глас. Бол, патња, туга, помама кише, потоци и бујице. Сноп светлости. И хиљаде слика једна сам ја. Обична, неприметна сена. Садржана сам у води која тече, хладна кишна кап која бледи на топлој прашини. Ивице оштрог измрљаног стакла. Оштро, али ипак само крхко и ломљиво, нешто о шта се никада нико неће посећи. Хиљаде латица сада су један цвет. Нежан, мален и скривен. Погледај их како су се разлетеле несвесне да бледе. Хиљаде пукотина моја је душа, изгубљена у мрачној кутији. Изађи, дозивам је, ево птичице како цвркуће на оближњем дрвету. Дођи, зар је не чујеш? Хиљаде брава и још двапут толико кључева. Зашто стално мењаш облик? Разнето си зрно пепела, спаљено некадашњом ватром. Нема те а опет се некада појавиш и гориш. Од хиљаде свећа само твоја се угасила. И дуси моји сада не знају где су, изгубљени у помору лудила. Хиљада, али и даље је једна. Једна која се бори да постане хиљада, а на крају постаће нула. Нула мртвила. Хладна блатњава земља. Плач, крици. Смрт и поново рођење.

ОПРОСТ

Мост пресијеца небо и ријеку без боли. Разједињује их као двије половине исте ствари.

На камену су црвени трагови пресијецања људских вратова и судбина. Испод моста је текла црвена ријека људских живота. Живот је задњи пут пољубио мост, а тијело је однијела и опрала вода. Из прекланог врата првог рођака крв је направила трагове отицања његовог живота. Полако је отекала између каменних бразди.

Сада је ја тражим по овом мосту. На мосту је пуно крвавих трагова и тешко могу да препознам траг због кога сам дошао ту.

У игри трагача као заигран дјечак заборављам на стварност. Враћам се у дјетињство када сам са рођаком бос трчао преко моста. Тада се мост смијао са нама. Смијале су се и двије сестре својим несташним и безбрижним синовима.

Зато изувам ципеле на мосту као да улазим у теткину кућу. Нисам се сјетио да ћу тако лакше поћи за било каквим трагом већ сам зажудио за човјеком којег више нема. Нестао је са овог моста а да се није стигао опростити са мном.

Ја сам дошао на мост да се опростим са њим.

Живи се са мртвим опраштају, а не обрнуто. Мост ће надживјети и мене. Дигао сам руке и помолио се Богу за опрост жртви и крвнику.

ФЕЊЕР

После напорне вожње током дана, уморни возач упутио се ка малој изнајмљеној собици. Ту су могли он и његове колеге после напорног пута да се одморе и преноће. Температура је напољу већ била испод нуле. Дрхтао је од хладноће.

– Немој да бринеш, заложио сам мало пре – показао је чувар објекта руком на малу фуруну у којој је шкиљила слабашна светлост. Током ноћи ватра ће се разбукнути и просторија ће се загрејати. Чувар је напустио собу, остављајући уморног човека који се склупчао на малом кревету. Оно ћебе којим се покрио никако да га загреје. Пробудио се цвокоћући. Тешко је уздахнуо и кренуо ка фуруни. Отворио је вратанца... На своје запрепашћење угледао је фењер чији је слаби пламичак осветљавао унутрашњост пећи. Није знао да ли да се смеје или да плаче...

Наташа Штимац

НА ПЛАЖИ МОЗАИК

Каменчиће скупљам недељом. На плажи у јесен и зиму. Кад нема купача. Има само камења. Ситног и крупног. Чекићем крупније разбијам на ситне. За мозаик. Није римски. Мој је.

ЧУДО У БОЈОВИЋУ

Чудо се може догодити на сасвим неочекиваном месту, догађају се у обичном дану, у дворишту старе школе нашег Бојовића.

Скакали смо у даљ, за оцену.

На трави, два корака од тврде струњаче, одскочна даска. Учитељ Љуба седи на столици држећи креду у десној и жути, зидарски метар у левој руци. Крај ногу папир са табелом дужина и оцена; црвена линија означава државни рекорд за млађе пионире.

Скакасмо, једва довољно или добро. Понеко би полетео, учинио онај корак у ваздуху, али при доскоку тело превагне уназад остављајући трагове дланова и леђа на излизаној кожи.

Барбул је узео дугачак залет, убрзавајући, одскочио је високо и полетео, испруживши руке, као да скаче у воду; дочека се на дланове, са ногама у вис и праметну преко главе. Шаке осташе на трави иза струњаче!

Када је пети пут затегао метар, учитељ је узвикнуо *петица* и, погледавши у табелу, додао: „Државни рекорд, не знам, можда је и европски!“ После се почешао по глави.

Трећег дана новине објавише текст о чуду у Бојовићу, великој нади црњанске атлетике. На фотографији буцмасти, гарави дечак у белој мајици на трегере и црним, испраним гаћицама. Босоног, тврдих та-

бана, као кора ораха. Прелиставали смо све примерке проверавајући да ли у сваком пише исто.

„Од тачке одраза до трага који је начинио палац леве руке измерено је четири запета седамдесет два метра! Незванични светски рекорд!“

Учитељ је био новинар, дописник „Вечерњих новости“ и још неких часописа. Од заслужених хонорара купио је пакет слаткиша и патике „Шангајке“, за рекордера, бољих није било.

После смо чули да се мајстор Ћира жалио како је Љуба Жила вратио оштећен метар, без једног крака. Онај први, од нула до двадесет. Нашао га комшија и узео за потпалу. Нико није поверовао јер су чуда тамо где им се верује, што се више верује, то се чешће догађају.

АУТОРИ

Алексић Снежана (Београд), магистар драмских уметности; пише кратке приче; објавила је књиге „Одлазак 5.“ (краћи роман) и „Поглед из другог угла“ (збирка прича); заступљена у зборницима; живи у Београду.

Арсид Д. Русомир (1949, Извор, код Сврљига), пише кратке приче, поезију и прозу, за децу и одрасле; објавио је двадесетак књига поезије и прозе; заступљен је у многим антологијама и уџбеницима за предшколце и млађе основце; вишеструко награђиван; члан Удружења књижевника Србије; живи у Нишу и Извору.

Арсов Ванчо (1961, Штип), пише песме, приче и афоризме; заступљен у више зборника и алманаха; живи у Кочанима (Северна Македонија).

Ахметовић Зијада (1965, Лабин, Хрватска), наставница разредне наставе; пише кратке приче; живи у Тузли.

Бабић Милена (1980, Београд), дипломирани психолог; пише кратке приче, живи у Крушевцу.

Бандука Јововић Милојка (1951, Сарајево), педагог; пише афоризме, песме, епиграме, хаику поезију,

приче и дечију поезију; објавила књиге поезије: „За и против“ (2007), „Запали свијећу“ (2009), „Колијевка гавранова“ (2015), „Шавови душе“ (2018); књиге афоризама и епиграма: „Скривено звоно“ (2011), „Меку душу сви мијесе“ (2013), „Варнице“ (2019); књиге хаику песама: „У ходу“ (2010), „Свјетлост и тама“ (2016), књигу дечије поезије „Звуци дјетињства“ (2018) и књигу прича „Ићи – не стизати“ (2020); сарађује са бројним часописима; заступљена у више зборника и антологија у Србији, Републици Српској и Црној Гори; награђивана; живи у Подгорици.

Башановић Марковић Жељка (1973, Београд), грађевински инжењер; пише кратке приче и афоризме; причама и афоризмима заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Берг Софија, инжењер пољопривреде, дипломирала и на факултету безбедности; пише кратке приче и поезију; сарађује са часописима; живи у Београду.

Берић Валентина (1985, Книн, Хрватска), дипломирани инжењер пољопривреде; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Кривапаљу, Хрватска.

Бецић Владимира (1971, Задар), дипломирани психолог; пише кратке приче; објавила је три романа: „Орсиа“ (2013), „Кућа сломљених лутака“ (2019) и „Почетна нит“ (2019); награђивана; живи у Дугом Селу, Хрватска.

Блажевски Тоде Ристо (1948, Скопље), дипломирани правник; карикатуриста, хумориста, есејиста и аниматор; пише хумористичне приче, кратке приче,

афоризме, есеје; објављене књиге: „Нула Вавилонска“ (карикатуре, 1995), „Хомо балканикус ептен занесеникус“ (карикатуре, 1999), „Јас сум виновен за сѐ“ (збирка хуморески и афоризама, 2008, објављена је и на француском језику под насловом „Меа culpa“, 2014), „Аспекти на карикатурата“ (2014), „Воинственото перце“ (карикатуре, 2015), „Јас не сум виновен за ништо“ (збирка хумористичких прича, афоризма и карикатура, 2018, објављена је и на руском језику под насловом „Я ни в чем не виноват“, 2019); сарађује са бројним штампаним и електронским часописима; превођен на енглески, бугарски, српски, турски, француски и руски језик; живи у Скопљу.

Бојовић Ивана (1972, Зајечар), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Земуну.

Бошњак-Чолић Невенка, дипломирани филолог; пише кратке приче и поезију; објавила је три књиге приповедне прозе: „Софкине унукe“, „Човек који је двапут живео“ и „Плаве очи траве“ (приче за децу); вишеструко награђивана; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Бранковић Бранислава (1986, Београд), медицинска сестра; пише кратке приче; живи у Београду.

Бранковић Иво (1994), трговац; пише приче и песме; живи у Бару.

Брковић Зорчић Љиљана (1962, Вареш, Босна и Херцеговина), грађевински инжењер; пише кратке приче; награђивана; живи у Сиску, Хрватска.

Букарић Енсар (1968, Бугојно), дипломирани инжењер машинства; пише кратке приче и песме; објавио збирке поезије „Поетизирање свемира“ (у коауторству са Вернесом Манов и Нијазом Рујанцем, 2018) и „Сваштарница“ (збирка поезије за децу, 2020); сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Горњем Вакуфу.

Васић Момир (1958, Тузла), дипломирани економиста; пише кратке приче, сатиричне приче и песме, поезију за децу и одрасле, афоризме; сарађује са часописима (сатира); живи у Зворнику (Република Српска).

Вељић Вероника (1942, Љубљана), пензионер; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Смедеревској Паланци.

Видаковић Бранислав Трн (1980, Рума), дипломирани правник; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Руми.

Влајковић Марковић Ангелина, социјална радница у пензији; пише кратке приче; живи у Параћину.

Влаовић Јелица (1957, Херцег-Нови), дипломирани економиста; пише песме за децу и приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Вранеш Илија (1972, Нови Сад), дипломирани економиста; пише кратке приче; заступљен у зборницима прича.

Вукадиновић Иван (1974, Београд), информатичар, пише кратке приче и романе; написао је десет романа од тога две трилогије, „Вечна ватра“ и „Агарта“,

затим романе „Артефакт“, „Најјачи у васељени“, „План Црвено“ и „Папа, то је масон“; живи у Батајници.

Вучевић Данијела (1969, Никшић), доктор медицинских наука; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Гавриловић Сене Драгана (1971, Београд), новинар; пише кратке приче, књижевну и позоришну критику; приредила хрестоматију „Златна књига светске књижевности“ (1999); књиге кратких прича: „Укус живота“ (1999), „Нови укус живота“ (2007), „Траговима истине“ (2007), „Укрштеним стазама истине“ (2008), „Сенке“ (2008, трилогија збирки кратких прича); заступљена у преко четрдесет зборника кратких прича; живи у Београду.

Давидов Ана (1994, Врбас), дипломирани психолог; пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Давидовић Зора (1970, Београд), докторанд заштите животне средине; пише приче и песме; објавила две збирке кратких прича „Мастило од сипе“ (2019) и „Успон и пад амигдале“ (2019), као и збирку поезије „ФФ“ (2020); заступљена у зборницима; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Димиријевић Надежда (1984, Лесковац), туристички радник; пише кратке приче.

Димовски Елигијуш (Eligiusz Dymowski, 1965, Саники, Пољска), доктор теологије; пише песме, приче и књижевну критику; објавио збирку песама „С друге стране речи“ (2018); сарађује са часописима; превођен

на српски, словеначки, македонски, руски, белоруски итд.; живи у Кракову (Пољска).

Додеровић Зоран (1960, Нови Сад), пише кратке приче, афоризме и хаику; књига хаикуа „Заструпљена река“ (2000), „Слепи колосек“ (афоризми, 2018), „Изабране приче“ (2018); коаутор је књига „Раскршће ветрова“ (2003) и „ПрезЕНт анегдоте“ (2006); уређивао часопис „Хаику момент“; заступљен у бројним часописима, зборницима и антологијама; награђиван; живи у Новом Саду.

Драган Поп Драган (1959), пише кратке приче, песме и хаику; објавио седам књига поезије и једну књигу кратких прича; песме су му превођене на енглески, румунски, мађарски, бугарски и јапански језик; живи у Кикинди.

Дубовац Зоран (1993, Александровац), дипломирао на природно-математичком факултету; пише кратке приче; заступљен у зборницима; награђиван.

Думичић Доната (1971, Зеница), дипломирани правник; пише кратке приче; објавила књиге: „Рејхана која то није“ (2007) и „Трагови смисла“ (2016); заступљена у зборницима; живи у Рабу.

Ђенадија Николина (2003, Нови Сад), ученица; пише прозу и поезију; живи у Новом Саду.

Ђорђевић Дејан (1970, Велика Сејаница, Лесковац), дипломирани филолог (јужнословенске књижевности и српски језик); пише поезију и прозу; објавио више књига поезије; заступљен у зборницима; сарађује с књижевним часописима; награђиван; живи у Лесковцу.

Ђорђевић Небојша (1985), туризмолог и културолог; пише кратке приче; живи у Београду.

Ђуз Јасна (1956, Лукавац), пише кратке приче и поезију; објавила три збирке поезије: „Ријечи иза шутње“, „Небо изнад облака“ и „Између јаве и сна“; заступљена са песмама и причама, за децу и одрасле, у преко четрдесет међународних збирки; сарађује са часописима; живи у Тузли.

Ђуза Живко (1954, Подрашница код Мркоњић Града), пише кратке приче, прозу и афоризме; објавио збирке афоризама: „Прогнозе из воде“ (2008), „Истрага је у току“ (2010), „Буква ливадарка“ (2011), „Шта су писцу хтјели да кажу“ (2012), „Ово и оно“ (2015), „Писање у вјетар“ (2019) као и књигу прозних текстова „Мркоњић Град на узбрдицама и низбрдицама“ (2017); сарађује са бројним часописима; заступљен у више антологија хумора и сатире; живи у Подрашници.

Ђукановић Весна, учитељица; пише поезију и прозу; објавила две књиге кратких прича: „Радост жуте лубенице“ (2016) и „Одсјај свилених нити“ (2018); заступљена у зборницима; награђивана; живи у Кикинди.

Ђукић Боривој (1953), учитељ трансценденталне медитације; пише кратке приче; објавио књигу кратких прича „У сну сан“ и књиге за децу „Тајнованка“, „Кратка књига настајања“, „Чудна шума“, „Краљевство математике“; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Ђурић Александар (1985, Пожаревац), магистар математичких наука; пише кратке приче и песме; добитник је бројних награда за прозу и поезију; живи у Пожаревцу.

Ђурић Живота (1950, Загорје, Вучитрн), пензионер; пише кратке приче, прозу, поезију, есеје; објавио једанаест књига; заступљен у многим зборницима; сарађује са часописима; живи у Београду.

Ераковић Драгиша (1951, Ниш), пише кратке приче, песме и афоризме; објавио је књиге песама: „Задужбине“, „Перивој љувезни (Врт љубави)“, „Пијана времена“, „Азбучник православних манастира на тлу Србије“, заједничку књигу „Дружење са вековима“ (заједно са Ј. Ђурић и М. Митковић), „Азбучник српских православних манастира ван Србије“, „Графити живота“, „Душа светлости“, „Записи“; заступљен у више од сто педесет зборника поезије и кратке приче и неколико антологија; радови су му објављени у Србији и иностранству; превођен; живи у Нишу.

Живановић Светлана (1972, Горња Трнава), пише романе и кратке приче; објавила два романа за младе „Необични ђаци“ (2017) и „Свађалица“ (2019) и романе за одрасле „Чекам те, моја дуго“, „Продавачица љубави“, „Опленачка магија“, „Добре жене“ и „Супротне стране месеца“; награђивана; заступљена у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Крагујевцу.

Живковић Љиљана (1978, Грац), магистар немачког језика; пише приче, песме и романе на српском и немачком језику; објавила је романе „Артемије тврди да...“ (2009) и „Ако је веровати Артемију“ (2011); заступљена у више од седамдесет антологија на немачком и српском језику; награђивана у Србији и у Немачкој; живи у Београду.

Живковић Младен (1990, Сомбор), правник; пише приче; заступљен у зборницима прича; награђиван; живи у Сомбору.

Золотић Александра (1986), дипломирани филолог (кинески језик и књижевност); пише песме и кратке приче; заступљена у зборницима песама и прича.

Игњатовић Ана (2003, Лесковац), ученица; пише поезију и прозу; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Лесковцу.

Исаковић Александра (1969, Ријека), дипломирана правница; пише кратке приче; заступљена у зборницима прича; сарађује са часописима; награђивана; живи у Београду.

Јаковљевић Биљана (1973, Београд), професор историје; пише кратке приче; објављена прозна књига „Мица Мафија“ (2017); живи у Београду.

Јаничић Чедомир (1967, Задар), дипломирани историчар уметности; пише кратке приче, поезију и прозу; објавио књигу прича „Et in Arcadia Ego“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у зборницима кратких прича; награђиван; живи у Сомбору.

Јањић Дејан (1972, Врање), дипломирани филолог (српска књижевност); пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима.

Јацић Алекса (1997, Београд), дипломирани новинар; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима поезије; сарађује са часописима; награђиван у земљи и иностранству; живи у Београду.

Јевтовић Бранислав Бато (1947, Чачак), инжењер електронике и дипломирани политиколог; песник, есејиста, приповедач; објавио књиге стихова: „И шпански и португалски“ (1995), „Наусикаја“ (2001), „Придевски песмовник“ (2003), „Ласте из Луксора“ (2003), „Селебрити“ (2012), „Мангупски капричо“ (2014), „Strnima офрље“ (2015), „Мајске и друге песме“ (2016), књигу театролошких есеја „Невестинска одора госпође Тајрон“ (2008) и роман „Јагуари из Ара“ (2019); сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; вишеструко награђиван; живи у Чачку.

Јовановић М. Бранко (1960, Нови Сад), дипломирани инжењер електронике; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Новом Саду.

Јовановић Маријана (1960, Нови Сад), инжењер електротехнике; пише кратке приче; објавила збирку прича „Огледала“ (2019); сарађује са часописима; заступљена у зборницима.

Јоцић Веселић Ивана (1973, Ниш), дипломирани филолог (енглески језик и књижевност), сарађује са књижевним часописима; преводи с енглеског; живи у Нишу.

Капетановић Есма (1966, Тузла), професор разредне наставе и дипломирани филолог; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; живи у Тузли.

Капетановић Мирјана (1959, Коњиц), новинар; пише кратке приче, романе и приповетке; објављене

књиге: „Галеша“ (роман, 2004), „Причало се по Херцеговини“ (збирка прича, 2007), „Моја Радава“ (аутобиографски роман, 2008), „Лазар Драљача – посљедњи богумил“ (биографија, 2009), „Олуја љубави“ (љубавни роман, 2011), „Приче испод Прења“ (збирка прича, 2013), „Љубавне у првом лицу једине“ (збирка прича, 2014), „Confido nelle mie forze“ (збирка прича на италијанском језику, 2014), „Уздам се у своју снагу“ (збирка прича, 2015), „Мушкарци су прави мушкарци“ (збирка прича, 2016), „Тамо гдје жубори Неретва“ (збирка прича, 2017); сарађује са часописима; заступљена у многим зборницима; превођена на многе стране језике; вишеструко награђивана; живи у Коњицу.

Ковачевић Савић Маја (1972, Београд), правница; пише кратке приче и романи; објавила роман „Можда си то била ти, Ангелина“ (2017); заступљена у зборницима прича; живи у Београду.

Коврлија Катица (1957, Мрежнички Брест), дипломирани филолог (хрватски језик); пише кратке приче и песме; објавила је збирке песама: „Свјетилка дана“, „Снокрадице“, „Пелин спознаје“, „Лутка у излогу“, „Говор“, „Криљак од кажунa“; прозне књиге: „Лицитарско срце“, „Кућа за птице“; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Бјеловару.

Кокановић Здравко (1959, Црњелово, Бијељина), сликар и вајар; пише поезију и прозу; објавио је двадесет једну збирку поезије и размишљања; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Марибору.

Костић Јелена (1983), дипломирани филолог (српска књижевност); пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Рашки.

Кравар Драган (1972, Панчево), електротехничар аутоматике; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Панчеву.

Красић Катарина (Сјеница), дипломирани инжењер агрономије; пише поезију и прозу; сарађује са часописима; заступљена у зборницима; награђивана; живи у Београду.

Крецуљ Дејан (1959, Панчево), професор физике и групе ИТ предмета; пише кратке приче, поезију, приче за децу, басне; сарађује са већим бројем штампаних и електронских медија; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Београду.

Кривокапић Маријета (1981, Котор), пише кратке приче и песме; заступљена у зборницима.

Лагунцић Немања (1987, Кикинда), дипломирани правник; пише кратке приче и поезију; објавио збирку поезије „Вешала сунцокрета“ (поезија, 2007); заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Лазаревић Дајана (1993), мастер професор језика и књижевности, преводилац; пише кратке приче, поезију и прозу; објавила је три збирке песама, један роман и једну духовну биографију; са белоруског, руског и енглеског превела је тридесет књига; сарађује са бројним књижевним часописима; вишеструко награђивана у Србији и иностранству; превођена на енгле-

ски, француски, мађарски, руски, белоруски и малајски језик; члан је Удружења књижевника Белорусије.

Лазовић Свирчев Снежана (1964), пише приче; заступљена у зборницима; живи у Београду.

Лашић Јована (2003), ученица; пише поезију и прозу; живи у Мојковцу и Подгорици.

Леон-Ћитић Душан (1985, Ужице), мастер-инжењер организационих наука; пише кратке приче и песме; објавио књигу кратке прозе „Бели хумор и црни бубрези“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у више зборника; живи у Ужицу.

Максимовић Владимир (1967), пише кратку прозу; објавио две књиге кратких прича „Завођење у слици и речи“ и „Перверзни бриљантин“ и роман „Екстремна исповест“; заступљен у зборницима прича; живи у Београду.

Максић Славица (1957), доктор психолошких наука; пише кратке приче, афоризме, путописе и песме; сарађује са часописима; објавила збирку афоризама „Од лука до стреле“ (2020); заступљена у зборницима у земљи и окружењу; живи у Београду.

Малешевић Јасмина (1962, Београд), ветеринар; пише кратке приче; објављене књиге: „Рођени из исте смрти“ (коаутор, поетски дијалог о љубави, 1990), „Скарабег“ (поезија у прози, 1992), „Адаме не љути се“ (проза, 2001), „Јади младог анђела“ (поезија, 2010), „Дневник урбане сирене“ (поетски роман, 2013), „Чарна шума“ (поезија у прози, 2014), „Мачкасте приче“ (књига за децу, 2015), „Легенда о мајци“ (поезија, 2019); заступљена у преко сто зборника, алманаха, књижев-

них часописа и антологија; члан је Удружења књижевника Србије; вишеструко награђивана; живи у Београду.

Манић Света (1948, Горњи Стрижевац), економиста; пише кратке приче и песме; објавио збирку песама „Она и ја“ (2015); живи у Доњем Милановцу.

Манић Форски Драгослав (1936, Радошевац код Бабушнице), пише кратке приче, песме, драме, романе, хаику; објавио роман „Градиште“; вишеструко награђиван; живи у Бабушници.

Марин Б. Данко (1965, Сремска Митровица), пише кратке приче, поезију, сатиру, хаику, афоризме, политичке текстове и пратеће хаибуне; објавио три књиге: „Модрило неба“ (хаику збирка), „Тело ми је борбена машина“ (поетски триптих) и „Песме, пјесма и кафански зен“ (триптих песме и приче); заступљен у зборницима, монографијама; сарађује са часописима; превођен (хаику и песме); живи у Новом Саду и Мартинцима.

Марковић Бојана (2003), ученица; објавила збирку песама „Правда за животиње“; живи у Власеници (БиХ).

Марковић Влајковић Ангелина, пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Параћину.

Марковић Љиљана (1965, Сарајево), дипломирани филолог (српски језик и књижевност), објављене књиге: „Девојачке приче“ (приче), „Кроз светове“ (песме), „Безименка“ (песме), „Нагодимо се, рече Недоба“ (песме), „Распоред ветрова“ (песме), „Како да упознате

песника : приручник за ученике 3. разреда гимназије“, „Вештина писања“ (коауторски са Кристином Митић), вежбанка за предмет Креативно писање; живи у Нишу.

Марковић Младен (1985), пише прозу и поезију; објавио романе „Разбијање карикатуре“ и „Крв и сапуница“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Београду.

Марко-Мусинов Снежана (1958, Падина), студирала енглески језик и књижевност, административни техничар — компјутерски оператер; пише кратке приче, песме за децу и одрасле, афоризме, хаику, есеје, критичке осврте; објавила збирку песама „Заустављен ток“ (2018); заступљена у бројним антологијама и у око две стотине зборника; сарађује са бројним часописима (штампаним и електронским); превођена на енглески, арапски, словачки; вишеструко награђивана; живи у Земуну.

Мехазић Мирза (1986, Бихаћ), магистар економских наука; пише поезију и прозу; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван; живи у Цазину.

Миленковић Драгица (Књажевац), лекар; пише приче, песме и афоризме; објавила књиге песама „Шапутања душе“ (2002) и „Завет“ (2018), књиге прича „Домишљарци“ (на дијалекту, 2018), „Читанка“ (2020); приредила позоришни комад „На прелу се вода замутила“ Светислава В. Илића (2019); заступљена у многим зборницима прозе и поезије (електронским и штампаним); сарађује са часописима; вишеструко награђивана; живи у Минићеву.

Миливојевић Милен (1943, Драјинац), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); пише кратке приче, сатиричну прозу, поезију, афоризме; објавио је тринаест књига песама, једанаест књига афоризама и књигу сатиричне прозе; поезију објављивао у бројним часописима; заступљен је у четири антологије афоризама; превођен на руски, македонски, баскијски и чешки језик; добио је више значајних признања; живи у Бору.

Милосављевић Љиљана (1952, Београд), архитектонски техничар; пише кратке приче и поезију; објавила књиге љубавне поезије „Постојбина срца“ (2007) и „Небо у реци“ (2013) и књигу прозе „Окрени се где сунце греје“ (2020); сарађује са часописима у земљи и иностранству; заступљена у зборницима и антологијама, како домаћим тако и страним; превођена на енглески, француски, немачки, бугарски и пољски; вишеструко награђивана; живи у Смедеревској Паланци.

Милосављевић Славица (1966, Београд), лекар; пише кратке приче; објавила књигу кратких прича „Одавде до зоолошког врта“ (2020); заступљена у зборницима кратких прича; сарађује са часописима; живи у Београду.

Митић Драган (1956, Ниш), магистар физике; пише кратке приче, есеје, драме и поезију; пише на српском и словеначком језику; заступљен у бројним зборницима у земљи и земљама у региону; превођен на бугарски; награђиван; живи у Нишу.

Митровић Владимир (1979, Краљево), информатичар; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Крагујевцу.

Митровић Н. Жељко (1970, Београд), мастер економиста; пише кратке приче, афоризме и есеје; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; вишеструко награђиван; живи у Умци.

Михаиловић Милош (1998, Београд), студент српске књижевности; пише прозу и поезију; објављени романи „Зеон“ (2013) и „Ереја“ (2015); награђиван за поезију, прозу и есеје; живи у Сомбору.

Морић Кинкел Един (1967, Чапљина), лекар; пише приче и песме (на српском и шпанском језику); објавио књигу поезије „Приче о сјенама“ (2015); заступљен у зборницима песама и прича; живи у Шпанији.

Настић Маја (1987), мастер професор српског језика и књижевности; пише поезију, приче и есеје о српској књижевности; заступљена у зборницима; живи у Чачку.

Неђић Милан (1976, Олово), дипломирани инжењер шумарства; објавио је две збирке песама: „Чекајући да прође“ (2005) и „Хроника једног прољећа“ (2020), као и збирку кратких прича „Тринаест година“ (2020); заступљен у зборницима прича и песама; живи у Београду.

Никић Милиновић Радојка (1974, Ваљево), дипломирани богослов; пише поезију, кратку прозу, путописе; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана; члан је Удружења књижевника Србије; објавила песничке књиге: „Дуго откидање капи светла (2004), „Слика после сна“ (2007), „Трагови чекања дугих“ (2012), „Расуте сенке (2012), „Цветови неба“

(2013), „МАШНЕ ходочашћа“ (2014), „Чудесни вез“ (2016); живи у Београду.

Николетић Мићуновић Бојана (1956, Београд), преводилац; пише кратке приче, афоризме, цртице, есеје, приче за децу; објавила: „Појмови – псеудонаучно дело“ (16 псеудонаучних текстова из области психосоциологије са илустрацијама, 2002), „Градске приче“ (кратка проза, 2015), „Минти, Ноло и остали (мале приче о псима и мачкама, књига за децу, 2015), „Јесен/зима 2015/16“ (афоризми и слично, 2016), „Поза, пресек и став“, (кратке приче, 2016, електронско издање 2017, 2018), „Сањај, Марело“ (кратке приче, 2018, електронско издање 2018), „Шесторна штаација“ (кратке приче, електронско издање, 2019); сарађује са часописима (афоризми); заступљена у зборницима прича и афоризама; живи у Београду.

Николић Зоран Мали (1957, Ђакус код Прокупља), пише кратке приче, афоризме, поезију, поезију за децу и хаику; хаику објављивао у иностранству; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Нишу и Ђакусу.

Ожболт Ружица (Трнава, Ђаково), економисткиња; пише поезију и кратке приче; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; награђиван; живи у Ријеци.

Османовић Ајла (2003), ученица; пише поезију и кратке приче; објавила је на интернету збирку песама „Прољеће моје маште“; живи у Сарајеву.

Павић Иван (1960, Београд), магистар сликарства; пише кратке приче, хаику и хаибуне; објавио је

збирку приповедака „Вампировић и друге приче“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима и антологијама; живи у Београду.

Павловић Јован Јона (1975, Краљево), наставник математике; пише кратке приче, есеје и песме; објавио књигу „Лаж епохе“ (2017); коаутор је књига: „Колико коштају илузије“, „Велики штрајк“, „Да се не заборави“; сарађује са бројним часописима; заступљен у зборницима и антологијама; награђиван; живи у Краљеву.

Павловић Лазар (1993, Београд), апсолвент социологије; пише кратке приче; награђиван за кратку причу; сарађује са часописима.

Палић Михајло, инжењер хране; пише кратке приче; заступљен у зборницима кратких прича; живи у Новом Саду.

Паноска Снежана (1955, Струмица); дипломирани економиста; пише кратке приче, поезију, прозне текстове, приповетке и песме за децу; објавила шест збирки поезије: „Песни од мојата душа“, „Илјада звезди“, „Слики од животот“, „Животен копнеж“ и збирке за децу „Брзозоборливо“ и „Светулки“; песмама заступљена у многим зборницима у Северној Македонији, као и у бившим југословенским републикама и Бугарској; награђивана; живи у Прилепу.

Пантелић Мариола (1983, Београд), дипломирани филолог (бугарски језик и књижевност); објављене књиге: „Срце у заблуди“ (2012), „Венац од снова“ (2015), „Под дланом твојим“ (2020); сарађује са часописима; заступљена у зборницима; живи у Земуну.

Паулсен Драгана (1981, Бихаћ), преводилац за кинески језик; пише кратке приче; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у САД.

Пауновић Ж. Зоран, дипломирани филолог (бугарски, енглески и српски језик), пише прозу; објавио књигу „Око поднева“ (2020); живи у Београду.

Пејаковић Душан, магистранд политичких наука; пише кратке приче, песме и новеле; објавио је две збирке поезије „Unrest of lucidity“ (на енглеском језику, 2020) и „Силуета недосањаног сна“ (2020); пише и на енглеском и шпанском језику; заступљен у више зборника и антологија поезије широм света; вишеструко награђиван; живи у Подгорици.

Пејовић Владимир (1963), пише кратке приче и песме; објавио збирку песама „Сагласја трун“ (2019); живи у Бачкој Паланци.

Перовић Љубица (1958, Београд), наставник виолине; пише кратке приче и поезију; заступљена у бројним зборницима; награђивана за кратку причу; живи у Београду.

Петковић Драган (Лозница), пише песме и приче; заступљен у зборницима; сарађује са часописима; живи у Лозници.

Петричевић Зорана, пише кратке приче; живи у Подгорици.

Пирић Ана, пише кратке приче.

Полић Живковић Сандра (Ријека), магистар раног и предшколског васпитања и образовања; пише поезију и прозу; збирке песама: „Заштитни фактор“

(2015) и „Подочњаци једног смајлија“ (електронска збирка); сарађује са часописима.

Попадић Драган (1961, Зрењанин), дипломирани политиколог (новинарство); пише кратке приче, песме и афоризме; објавио књиге: „Грчка трилогија“, „Свакодневно када мрем“, „Што се не би мјесец јео“/„Sose luna ma te has“ (књига дечје поезије, заједно са Иваном Тоскићем), „Рјечник ромске душе“; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Тивту.

Поповић Зора (1943, Гољак), дипломирани филолог; пише кратке приче и романе; објавила романе: „Град низ брдо“ (2015), наставак истоименог романа „Град низ брдо 2“ (2018) и „Крилат човек“ (2020); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Раденковић Митровић Верица (1951, Пирот), психолог у пензији; пише кратке приче и поезију; заступљена у зборницима кратких прича и хаику поезије; живи у Нишу.

Радић Миле (1976, Нови Сад), трговац; пише кратке приче и фантастику; заступљен у зборницима; живи у Гардиновцима.

Радојичић Дарко (1968, Београд), дипломирани правник; пише песме за децу и приче; живи у Београду.

Радосављевић Никола (1994, Смедеревска Паланка), наставник немачког језика; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Ранковић Мирјана (1976, Београд), дипломирани правник; пише приче; живи у Београду.

Раонић Зоран (1956, Ђурђевића Тара), пише кратке приче, поезију, хаику, прозу и сатиру, а бави се и сакупљањем народних умотворина; објавио је седамнаест књига а неке од њих су: „Вилино коло“ (поезија, 1995), „Четири мијене“ (хаику, 1996), „Диоба ватре“ (поезија, 1997), „Други круг ватре“ (поезија, 1998), „Мјесец у крилу“ (хаику, 2000), „Иза бране“ (песме, 2001), „Око пјесме“ (песме, 2010), „Неко доба“ (избор поезије), „Зборник из Тарановине“ (приповетке, новеле, најкраће приче), „Бехар у змијарнику“ (кратке приче, 2009), „Тара и Тарани“ (монографија, у коауторству, 2014), „Чудновата воћка“ (коаутор, антологија пљеваљског афоризма), „Низ језик се оклизујући“ (афоризми и друге сатире); заступљен је у бројним зборницима, прегледима и антологијама, домаћим и страним; члан редакција више листова и часописа; поезија му је превођена на енглески, грчки, руски, шпански, немачки, бугарски и македонски језик, хаику и на још десетак језика, афоризми такође на неколико језика; приредио је прву панораму црногорске хаику поезије, која је објављена и на словеначком; добитник бројних домаћих и међународних награда и признања; члан је Удружења књижевника Црне Горе; живи у Пљевљима.

Рапаић Петра (1987, Пљевља), пише романе и приче; објавила роман „Универзум у невољи“ (2020), награђивана; живи у Новом Саду.

Рацковић Ана (1983, Београд), дипломирани менаџер у уметности; објавила збирку кратких прича „Вагабундизам и тесне ципеле“ (2019); сарађује са часописима.

Ристић Ивана (1967, Београд), преводилац, професор енглеског језика и књижевности, пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Ристић Ј. Драган (1948, Ниш), професор немачког језика и књижевности; пише кратке приче, афоризме, поезију и хаику; објавио осам књига хаику поезије „Из живота једног хаиђина“ (1995), „Бубице у глави“ (2000), „Пчела у целофану“ (2001), „Цврчак у саксији“ (2002) и друге, две књиге афоризама „Мисли – и не мисли“ (2008) и „Испод прте“ (2012), књиге кратких прича „Каљаче и катедрале“ (2003), „Вреди се помучити“ (2004), „Инсерт“ (коауторски, 2004), „ПрезЕНг Анегдоте“ (коауторски, 2006), „Ковачи своје среће“ (2010); превео, између осталог, и „Антологију најкраће немачке приче“; од 1996. године је главни уредник „Хаику новина“ из Ниша; хаику му је превођен на четрнаест језика; награђен са шездесет и три награде; живи у Нишу.

Ристић Стојановић Санда (1974, Београд), дипломирани филозоф; пише кратке приче, поезију, есеје и приказе; објавила је десет књига поезије, а неке од њих су: „Ноћ је праштање своје“ (2000), „Свитање је лет боје“ (2007), „Ноћи наше, услуга“ (2008), „Тишина разликује светлости“ (2010), „Облачна птица“ (2011), „Годишња доба речи“ (2012), „Измишљотина ватре“ (2013), „Осматрачница двадесет првог века“ (2019); заступљена у бројним зборницима и неколико антологија; сарађује са часописима; преводи поезију са енглеског; песме су јој преведене на енглески и француски језик; члан је Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва; живи у Земуну.

Рукавина Јован (1959, Шабац), економиста; пише кратке приче, афоризме, песме, кратку медитативну и сатиричну прозу, чланке и есеје; објавио је књиге: „Везови“ (1989, медитативна проза и афоризми), „Победник“ (1995, спортски афоризми), „Друго полувреме“ (1998, спортске приче, записи, афоризми), „О томе се (не) прича“ (2002, сатиричне приче), „Пољима мака“ (2003, песме), „Мали Париз“ (1994), „Огледало душе“ (2004, песме), „Трилинг асова“ (2005, спортска монографија), „Дон Кихот је укротио ветрењачу“ (2007, песме), „Један живот“ (2007), „Песник Ник и песникиња Иња“ (2007, песме), „Решење квадратне једначине“ (2011, роман), „Ово би свака жена волела“ (2011, песме), „Што те они не штампају : личан/ин – није од локалног значаја“ (2013, цртице и записи), „Нова драма — драма XX века“ (2013, драма), „Јужњаци – (Кад ће зора? Ноћ не волим!)“ (2015), „Шабачка спортска размишљања“ (спортски записи, песме и афоризми, 2016), „Андрићев тајанствени свет – О Иви Андрићу се прича – Моја је љубав велика као широки свет“ (студија, 2016, друго издање 2020), „Браво Мирославе – Асоцијације приликом читања Крлежине књиге 'Заставе'" (студија, 2016), „50 година Чивијаде — Без чекања, молим“ (2018); „При приче кренух твојим путем“ (2019), „Рано је за мене : Пази да не заборавиш оловку!“ (2019); сарађује са часописима; заступљен у зборницима; награђиван; живи у Шапцу.

Симић Милица (1987, Теслић), дипломирани филолог (српски језик и књижевност); сарађује са часописима; награђивана.

Спасојевић Зоран (1949, Крагујевац), пише кратке приче, поезију, сатиру, драме, комедије; објавио књиге поезије: „Дар празнине“ (1986) и „Глад“ (1998), књиге кратких прича: „Одело за одлазак“ (1997) и „Кратке приче без муке“ (2003, 2006), књиге драма: трилогије „Америка има рупу“ (2003), кратку драму „Резерват Србија“ (2006), документарну комедију „Гаврилов Принцип“ (2008), љубавну комедију „Волиш ли ме, Јакове“ (2008) и лагану комедију „Мој човек“ (2010), књигу сатире „Ту зека пије воду“ (2008), као и књигу имејл арта „Мала ноћна пошта“ (2009); аутор је CDROM-а (дигиталне графике, књиге, текстови) „Циркус“ (2006); заступљен је у преко седамдесет антологија и зборника поезије, кратких прича, кратких драма и сатире; вишеструко награђиван; члан је Удружења драмских писаца Србије и Удружења књижевника Србије; живи у Крагујевцу.

Стаменковић Слободанка (1944, Заклопача), грађевински техничар; пише поезију и прозу; награђивана; живи у Београду.

Станисављевић Властимир Шаркаменац (1941, Салаш код Неготина), магистар архитектуре; објавио тридесет и девет књига: „Грачаница после хиљаду година“ (збирка приповедака, 2003, 2008), „Учинила си се...“ (љубавно-еротска збирка поезије, 2001), „Тамна страна камена“ (збирка поезије, 2000), „Пањ“ (збирка поезије, 2001), „Ја Чарнојевић“ (рукописна збирка косовских песама), „Пето, српско јеванђеље“ (роман, 2004), „Сунцокрет“ (збирка поезије, 2008), „Узвишено почивају музе“ (збирка еротских приповедака, 2011), „И Бог човек јесте“ (збирка поезије, 2001), „Мокрањче-

ви дани песмом пребирани" (збирка песама у духу народне лирике, 2002), „Теорија рата" (збирка пацифистичке поезије, 2004), „Жена од кованог гвожђа" (збирка поезије о Ромима, 2005), „Узидане сенке" (збирка приповедака руралне фантастике 2006), „Цигани се враћају са неба" (песмарица и причарица ромска (водвиљ), 2017), „Сви нешто говоре песме уместо да их певају" (збирка поезије, 2017), „Дунав" (збирка поезије, 2017), „Келнска катедрала" (збирка приповедака, 2018), „Храст као Христ, дрво прво" (збирка поезије, 2018), и др.; заступљен у бројним нашим и иностраним антологијама; сарађује с бројним нашим и иностраним часописима; превођен на француски, руски, шведски и македонски језик; добитник бројних награда и земљи и иностранству; живи у Паризу и Београду.

Станишић Милан (1994, Београд), апсолвент новинарства; пише кратке приче; живи у Будви.

Станкић Миланка (1964, Стара Моравица), доктор књижевних наука; пише кратке приче и драмске текстове; објавила је збирку драмских текстова за децу „Зекологија"; заступљена у зборницима у земљи и иностранству; вишеструко награђивана; живи у Суботици.

Станковић Есперо Небојша (1959, Ниш), дипломирани инжењер заштите од пожара; пише кратке приче и песме; вишеструко награђиван за песме; заступљен у зборницима; живи у Нишу.

Старчевић Мила, пише кратке приче; живи у Шапцу.

Сте Лазовић Соња (1966, Прокупље); дипломирани хемичар; пише приповетке, кратке приче, песме,

афоризме, романе и драмске текстове; објавила збирку приповедака „Како победити кризу“ (2014); заступљена у зборницима; сарађује са часописима; живи у Прокупљу.

Стевановић Срђан (1974, Врање), професор енглеског језика; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Врању.

Тасић Павле (1987, Београд), адвокат; пише приче; живи у Београду.

Темуновић Соња (1966, Суботица), лекар; пише кратке приче; сарађује са часописима; заступљена у зборницима прича; живи у Палићу.

Теодор Стефан (1961, Колашин), пише кратке приче, прозу, романе, приповетке и сценарија; објавио књигу „Паланачки пси“ (2018); сарађује са часописима; заступљен у антологијама и зборницима; живи у Никшићу.

Тодор Зоран (1959, Смедеревска Паланка), академски сликар; пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Смедеревској Паланци.

Томић Маја (1961, Београд), графички дизајнер; пише кратке приче; заступљена у зборницима кратких прича; живи у Београду.

Томић Татјана (1966, Градачац), библиотекар; пише кратке приче, поезију, хаику и књижевну критику; сарађује са бројним часописима; заступљена у више од сто међународних зборника и антологија поезије и кратке приче у земљи и иностранству; вишеструко награђивана; живи у Градачцу.

Траванчић Мелида (1985, Добој), доктор хуманистичких наука из подручја књижевности; пише кратке приче, поезију, прозу, есеје, књижевну критику и научне радове; објавила је три књиге поезије „Ритуал“ (2008, 2009), „Свилене плахте“ (2009) и „Сјенка у сјенци“, књигу кратких прича „Смрт у огледалу“ (2019), и приредила је две књиге „Тешањ, граде: Усмена књижевност у Тешњу, Тешањ у усменој књижевности“ (2009) и „Хаику град: Тешањ у пјесми“ (2010); поезија јој је преведена на македонски, енглески, шпански, перзијски и мађарски језик; сарађује са часописима; вишеструко награђивана.

Трифунковић Станимир (1968, Тетово), дипломирани психолог; пише кратке приче, песме, романе; објавио збирке песама „Беспуће и одјек“ (1993), „Самоће“ (2006) и „Тишине“ (2008), збирке прича „Препознавање“ (2014), „Поподневни разговори“ (2018) и роман „Рукопис једног меланхолика“ (2017); заступљен у зборницима и антологијама; сарађује са часописима; живи у Крушевцу.

Ђосовић Мирослав, музичар; пише кратке приче, афоризме, сатиричну поезију; објавио две књиге сатире: „И боравак је овде ограничен“ (2013) и „Економско пропали подрум“ (2018); награђиван; живи у Београду.

Урекар Марјан (1975, Нови Сад), доктор техничких наука, пише кратке приче; заступљен у зборницима; живи у Новом Саду.

Филиповић Илонка, дипломирана социјална радница, пише кратке приче, поезију за одрасле и децу; заступљена у зборницима; живи у Загребу.

Хамзић Емсуре (1958, Свети Никола), дипломирани филолог; пише поезију, прозу, драме и есеје; објавила петнаест књига; превођена на више језика; награђивана; члан је П.Е.Н. центра БиХ, Удружења књижевника Србије и Српског књижевног друштва; живи у Новом Саду и Сарајеву.

Хорњак Николина (2001, Беркасово), економски техничар; живи у Беркасову.

Хрњићић Ценита (Сарајево), дипломирани филолог; пише поезију и прозу; заступљена у зборницима; сарађује са часописима; награђивана.

Шолкотовић Снежана (1962, Кладово), професор разредне наставе; пише поезију и прозу; објавила је седамнаест књига за децу и одрасле: „Песма је мој живот“, „Од срца срцу“, „У знаку љубави – Сурове судбине“, „Извор живота“, „Кад проговори душа“, „Шапат ветра“, „Дечја заврзлама“, „Зврчка“, „Смицалице“ (двојезична збирка, српско-енглеска), „Хоризонти љубави/ Horizons of love“; заступљена у многобројним зборницима и антологијама; песме су јој превођене на бугарски, енглески, арапски и македонски језик; награђивана у земљи и иностранству; сарађује са бројним часописима; живи у Корбову.

Штимац В. Наташа (1969, Винковци), службеница; пише кратке приче; заступљена у зборницима; живи у Сремској Митровици.

Шуковић Милорад (1961, Бојовић, Српска Црња), професор математике; пише кратке приче, поезију, романе; сарађује са часописима; заступљен у више зборника и антологија кратке приче и поезије; живи у Аранђеловцу.

НАЈКРАЋЕ ПРИЧЕ 2020
(Приредио Ђорђе Оташевић)

прво издање

<i>Рецензент</i>	Владимир Павловић
<i>Ликовно решење корица</i>	Дејана Јовановић
<i>Издавач</i>	„Алма“, Београд
<i>За издавача</i>	Ђорђе Оташевић
<i>Штампа</i>	„Алма“, Београд
<i>Тираж</i>	200
<i>ISBN</i>	978-86-7974-899-7

CIP — Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41—36(082.2)

Најкраће приче 2020 / (приредио Ђорђе Оташевић).
— 1. изд. — Београд : Алма, 2021 (Београд : Алма). — 264 стр. ;
21 см. — (Библиотека Савремена књижевност / [Алма, Бео-
град] ; 387)

Тираж 200. — Аутори: стр. 235–264.

ISBN 978-86-7974-899-7

COBISS.SR—ID 39505161